

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΘ'

ΤΕΥΧ. Α'

ΙΩ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14-115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1992

ΑΡΙΘ. 14

ΒΑΤΙΚΑΝΟΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΑΝΑΤΟΛΗ

Ἡ δημοσίευσίς σὲ προηγούμενα τεύχη τοῦ περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» μερικῶν ἄρθρων γιὰ τὴ σημασία τῆς εἰς Ἑλλάδα ἐπισκέψεως τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου τοῦ Β' συνετέλεσεν, ὥστε νὰ διακοπῇ προσωρινῶς ἡ συνέχισις τῶν ἄρθρων, ποὺ ἀναφέρονται στὴν πανορθόδοξη ἀντίδρασι ἐναντίον τῆς πολιτικῆς τοῦ Βατικανοῦ στὰ Βαλκάνια καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Εὐρώπη καὶ γιὰ τὸ χρονίζον καὶ μάλιστα ὄξυνθὲν ἐσχάτως θέμα τοῦ θεσμοῦ τῆς —κατ' οὐσίαν ἀνθενωτικῆς— «Οὐνίας». Στὰ ἄρθρα αὐτά, παρουσιάσαμε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὶς ὁμολογίαι διαπρεπῶν θεολόγων καὶ ἀξιωματῶν τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας περὶ τοῦ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑποτιμητικοῦ καὶ διαβρωτικοῦ γιὰ τὴν Ὁρθοδοξία χαρακτήρος τοῦ θεσμοῦ αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κινδύνου νὰ ὀδηγηθῇ εἰς πληθεῖς ναυάγιον ὁ —στὴν ἀρχὴν τόσον ἐλπιδοφόρος— ἐπίσημος διάλογος μεταξὺ τῶν δύο Ἐκκλησιῶν. Ἀφοῦ ἐπὶ πλέον ὑπενθυμίσαμε τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις συνεχίσεως τοῦ ἐπιθυμητοῦ διαλόγου τούτου, θεωρήσαμε δίκαιο νὰ παρουσιασθῇ καὶ ἡ altera pars διὰ τοῦ στόματος κυρίως τοῦ Γραμματέως τοῦ Κράτους τοῦ Βατικανοῦ καρδινάλιου Angelo Sodano, ὁ ὁποῖος, κατὰ τὴν ὁμιλίαν του στὴν Σύνοδο τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία συνεκλήθη στὴν Ρώμη ἀπὸ τὸν Πάπα

Ἰωάννη - Παῦλο Β', ἀναφέρθηκε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, στὸ ζήτημα τῆς ἐπιδεινώσεως τῶν σχέσεων μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ κατὰ διπλωματικὸν —ἀλλὰ μὴ πειστικὸν— τρόπον προσπάθησε νὰ ἀντικρούσῃ μερικὲς ἀπὸ τὶς δίκαιες αἰτιάσεις τῶν Ὁρθοδόξων ἐναντίον τῆς ἐπεκτατικῆς δραστηριότητος κύκλων τοῦ Βατικανοῦ.

Οἱ λόγοι τοῦ καρδινάλιου Angelo Sodano εἶναι τρόπον τινα ἡ συνισταμένη τοῦ περιεχομένου σχετικῶν ἀνακοινώσεων καὶ δημοσιευμάτων τοῦ Βατικανοῦ καὶ τῶν ἀνὰ τὸν κόσμον Ρωμαιοκαθολικῶν, ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα ἰδιαίτερη θέσι κατέχει τὸ Γράμμα, ποὺ τὴν 31η Μαΐου 1991 ἔστειλεν ὁ Πάπας πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους τῆς Εὐρώπης⁸⁰. Μερικὲς σχετικὲς ἀπόψεις ἐπαναλαμβάνονται στὴν ὁμιλίαν, τὴν ὁποία ἔκαμεν ὁ Πάπας τὴν 5η Ἰουνίου 1991 πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ὁρθοδόξου Πολωνικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὴν διάρκεια οἰκουμενικῆς συναντήσεως στὸν ὀρθόδοξο καθηδρικό ναὸ τῆς πολωνικῆς πόλεως Bialystok^{80α}.

Ἡ ἀνάγκη νὰ συνεχίσωμε τὴν ἐνασχόλησί μας γιὰ τὴν πολιτικὴν τοῦ Βατικανοῦ ἀπέναντι στὴν Ὁρθοδοξία γίνεται αἰσθητὴ καὶ ἐκ

80. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ δημοσιεύθηκε καὶ στὸ περ. «Proche Orient Chrétien» (Jerusalem, τόμ. XLII, 1991, Fasc. I-II, σσ. 168-172).

80α. Service d' Information, ἔκδ. τοῦ Conseil Pontifical pour la Promotion de l' Unité des Chrétiens, N. 77, Ρώμη 1991, σσ. 41-43.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 340 τοῦ ὑπ' ἀρ. 11 τεύχους.

τοῦ ὅτι κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα, ποὺ διέρρευ-
σεν ἀπὸ τὸ τελευταῖο σχετικὸ ἄρθρο μας⁸¹, ἔ-
χουν γίνει γνωστὲς νέες σχετικὲς διακηρύξεις
τόσον ἐκ μέρους τοῦ Πάπα, ὅσον καὶ ἐκ μέρους
ἄλλων Ρωμαιοκαθολικῶν, ποὺ ἀποκαλύπτουν ἀ-
πόπειρες πρὸς ἀποκλιμάκωσι τῆς δημιουργηθεί-
σης ἐντάσεως. Ἴδου δύο παραδείγματα:

Πρῶτον, ὅταν ὁ χαρισματικὸς μὲ οἰκουμε-
νικὴν ἀκτινοβολία Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Γέρον
B. καὶ N. Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος τὴν 29ῃ Ἰου-
νίου 1992 συναντήθηκε στὴ Ρώμη μὲ τὴν Ρω-
μαιοκαθολικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Ἡγεσία, τότε μὲ
τὴν φωτεινὴ παρουσία του καὶ τὸν εὐγλωττο
πειστικὸ λόγον του ἀνατάραξε τὰ ὕδατα τῆς πο-
λιτικῆς τοῦ Βατικανοῦ καὶ συνετέλεσε στὸ νὰ
ἀκουσθοῦν ἀπὸ τὰ παπικὰ χεῖλη φιλελληνικοὶ
καὶ συμπαιθεῖς γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία λόγοι, με-
ρικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους μάλιστα σχολιάσθηκαν
ἀπὸ τὸν γράφοντα στὸ παρὸν περιοδικό. Ἔτσι
λ.χ. στὸ ὑπ' ἀρ. 12 τεῦχος τῆς 1)15 Αὐγού-
στου 1992 σημειώσαμε τὰ ἑξῆς: «Τὸ Χριστε-
πάνυμον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά-
δος μεθ' ἱκανοποίησεως ἐπληροφορήθη ἐκ τῶν
ἐφημερίδων τὴν εἶδησιν, ὅτι ὁ Πάπας Παῦλος -
Ἰωάννης Β' τόσον ἐν συνεντεύξει του, ὅσον καὶ
ἐνώπιον τοῦ —ἐκπροσωποῦντος τὴν Α. Θ. Π.
τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην— Σεβ. Ἀρχιε-
πισκόπου B. καὶ N. Ἀμερικῆς κ. Ἰακώβου,
ὠμίλησε περὶ τῆς ἑλληνικότητος τῆς Μακεδο-
νίας»⁸².

81. Εἰσαγγέλου Δ. Θ ε ο δ ὶ ο ρ ο υ, Ρωμαιοκαθολικὲς ἐξη-
γήσεις γιὰ τὴν πολιτικὴ τοῦ Βατικανοῦ στὴν Ἀνατολικὴ Εὐ-
ρώπη, περ. «Ἐκκλησία», 15 Ἰουνίου 1992, σσ. 337 - 340.

82. Στὸ σχόλιό μας αὐτὸ γιὰ τὴν παπικὴ διακήρυξι περὶ
τῆς ἑλληνικότητος τῆς Μακεδονίας προσθέσαμε καὶ τὰ ἑξῆς:
«Ἡ ἱκανοποίησις αὕτη θὰ ἦτο ἀκόμη μεγαλύτερα, ἐὰν ἕψ'
ἐνὸς ἢ δὴλωσις αὕτη τοῦ Προκαθημένου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς
Ἐκκλησίας εἶχε διακηρυχθῆ πρὸς πάντας, ὅταν ἡ Εὐρωπαϊκὴ
Κοινότης ἤρχιζε νὰ συζητῆ τὸ ζήτημα τῆς Δημοκρατίας τῶν
Σκοπίων ἐὰν ἀφ' ἑτέρου προσετίθετο ἐγκαίρως σαφῆς παπικὴ
διακήρυξις, ὅτι τὸ Κράτος τοῦ Βατικανοῦ δὲν πρόκειται νὰ
ἀναγνωρίσῃ τὴν Δημοκρατίαν τῶν Σκοπίων ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μα-
κεδονία» καὶ ἐὰν τρίτον ἡ ὄψιμος προβολὴ ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ
τῶν Ἑλλήνων ἱεραποστόλων ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου
συνεδυάζετο π ἄ ν τ ο τ ε μετὰ τῆς ὁμολογίας, ὅτι οὗτοι

Δεύτερον, ἔγινε γνωστὸν, ὅτι τὴν 1ῃ Ἰου-
νίου 1992 ἢ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ρωσίας
καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἀρμοδία Ἐπι-
τροπὴ τοῦ Βατικανοῦ ἔδωσε στὴ δημοσιότητα
ἓνα ἀξιοπρόσεκτο πολυσέλιδο ἔγγραφο, ποὺ
ἀποτείνεται πρὸς τοὺς πνευματικὸς ποι-
μένας καὶ τοὺς ἐν γένει ὑπευθύνους τῶν Ρω-
μαιοκαθολικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Κοινοπολιτείας
(πρῶην Σοβιετικῆς Ἐνώσεως) καὶ ὑποδεικνύει
τὴ δεοντολογία τῆς θεωρητικῆς στάσεως καὶ τῆς
πρακτικῆς συμπεριφορᾶς τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν
(Λατίνων καὶ Οὐνιτῶν) ἀπέναντι στοὺς Ὀρθο-
δόξους. Ἡ προσεκτικὴ ἀνάγνωσις τοῦ ἔγγρα-
φου τούτου, ποὺ ἐκφράζεται γιὰ τὴν Ὀρθοδο-
ξία μὲ φιλειρηνικὴ οἰκουμενικὴ γλῶσσα, πείθει
ὅτι τοῦτο ἐγράφη ὄχι τόσον γιὰ νὰ διαφωτίσῃ
τοὺς Ρωμαιοκαθολικοὺς τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώ-
πης γιὰ πράγματα γνωστὰ σ' αὐτοὺς καὶ ἀπὸ
προηγούμενες παρόμοιες γραπτὲς καὶ προφο-
ρικὲς ἐνέργειες τοῦ Βατικανοῦ, ὅσον πρὸ πάν-
των γιὰ νὰ ἀφοπλίσῃ τοὺς Προκαθημένους τῶν
Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ γιὰ νὰ δημιουρ-
γήσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐντύπωσι, ὅτι ἀδίκως κα-
τηγορεῖται ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία γιὰ
καισαροπαπικὲς ἐπεκτατικὲς προθέσεις καὶ ἐν-
έργειες. Ὅτι τὸ πολυσέλιδο ἔγγραφο τοῦτο
ἀφορᾷ πρωτογενῶς στοὺς Ὀρθοδόξους, ἀπο-
δεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι τοῦτο κοινοποιήθηκε ἀγγλι-
στὶ πρὸς τοὺς Πατριάρχας καὶ τοὺς λοιποὺς
Προκαθημένους τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.
Ἐξ αὐτοῦ ἠμποροῦμε νὰ συμπεράνωμε, ὅτι τὸ
Βατικανὸ ἔλαβε τὸ εὐγλωττο μῆνυμα τῶν παν-
ορθόδοξων ἀντιδράσεων ἐναντίον τῆς πολιτικῆς
του γιὰ τὴν Ὀρθοδοξία καὶ προσπαθεῖ νὰ τὶς
ἀντικρούσῃ καὶ ἀποδυναμώσῃ. Γιὰ τὸν ἴδιο λό-

διέδωκαν εἰς τοὺς Σλάβους οὐ μόνον τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν,
ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλληνοβυζαντινὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησιαστικὴν καὶ
λατρευτικὴν παράδοσιν.

»Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πρέπει νὰ
ἀξιοποιήσῃ τὴν ἱκανοποιητικὴν παπικὴν διακήρυξιν περὶ τῆς
ἑλληνικότητος τῆς Μακεδονίας, προβάλλουσα ταύτην εἰς τοὺς
διεθνεῖς διπλωματικοὺς κύκλους. Ἡ χρῆσις τῆς διακηρύξεως
ταύτης δὲν πρέπει νὰ περιορισθῇ εἰς ἐσωτερικὴν ἐν Ἑλλάδι
κατανάλωσιν».

γο τὸ ἔγγραφο αὐτὸ δημοσιεύθηκε ὁλόκληρο καὶ ἑλληνιστὶ στὴν ἐφημερίδα «Καθολικὴ», μεταφρασμένο μὲ τὴ φροντίδα τοῦ Καθηγητοῦ π. Δημητρίου Σαλάχα καὶ τοῦ ἀρχισυντάκτου αὐτῆς⁸³. Μερικὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖά του ποὺ ὑπενθυμίζουν ἀνάλογα σὲ περιεχόμενο σημεῖα τῆς ὁμιλίας τοῦ καρδινάλιου Angelo Sodano καὶ τῆς σχετικῆς ἐγκυκλίου τοῦ Πάπα πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους τῆς Εὐρώπης εἶναι τὰ ἑξῆς:

α') Στὶς περιοχὲς τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἑνώσεως «οἱ (Ρωμαιο)Καθολικὲς κοινότητες τῆς λατινικῆς, τῆς βυζαντινῆς καὶ τῆς ἀρμενικῆς παραδόσεως ἔχουν ἰδιαίτερη ἀνάγκη τοῦ εὐαγγελισμοῦ. Τέτοια ἀνάγκη αἰτιολόγησε τὴ φροντίδα ἀναδιοργανώσεως τῆς Τοπικῆς Ἱεραρχίας, μὲ τὸν διορισμὸ Ἐπισκόπων ἢ Ἀποστολικῶν Τοποτηρητῶν γιὰ τὶς λατινικὲς κοινότητες τῆς Λευκορωσίας, τῆς Ρωσίας, τοῦ Καζακστάν καὶ τῆς Οὐκρανίας, μὲ τὴν ἀναγνώρισι καὶ τὴν «κανονικὴ ἀποστολὴ» τῶν βυζαντινῆς οὐκρανικῆς παραδόσεως Ἐπισκόπων τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὅποιοι εἶχαν χειροτονηθῆ ἐν κρυπτῶ κατὰ τοὺς διωγμούς, καὶ μὲ τὴ σύστασι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας τῶν Ἀρμενίων Καθολικῶν. Οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Τοποτηρηταὶ ἔχουν δικαίωμα καὶ καθήκον... νὰ μεριμνήσουν γιὰ τὴν ἐξασφάλισι τῆς παρουσίας ἐνὸς ἱερέως στὶς διάφορες κοινότητες, ὥστε ἀκόμη καὶ οἱ ὀλιγάριθμοι νὰ ἔχουν ἓνα πρεσβύτερο»⁸⁴.

β') «Γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τοῦ εὐαγγελιστικοῦ τούτου ἔργου, ἕως ὅτου ὑπάρξῃ τοπικὸς ἱερὸς κληρὸς καταλλήλως κατηρτισμένος, οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Τοποτηρηταὶ θὰ ἀναζητήσουν τὴν ἀναγκαία συνεργασία τῶν Ἱε-

ραρχιῶν καὶ τῶν μοναστικῶν καθιδρυμάτων ἄλλων χωρῶν, συμφώνως καὶ μὲ τὶς γλωσσικὲς ἀνάγκες τῶν κοινοτήτων τους»⁸⁵.

γ') «Ὡς πρὸς τὶς ἀνατολικῆς παραδόσεως κοινότητες, θὰ μπορεῖ νὰ ἐξετασθῆ ἡ δυνατότης βοηθείας αὐτῶν ἀπὸ ἱερεῖς ἐξουσιοδοτημένους νὰ λειτουργοῦν κατὰ τὸ λατινικὸ καὶ τὸ ἀνατολικὸ τυπικὸ, ὅσῳ δὲν ἐπαρκοῦν οἱ ἱερεῖς τῆς δικῆς τῶν Ἐκκλησίας»⁸⁶.

δ') Γιὰ νὰ μὴ προκαλῆ τὴν ἀντίδρασι τῶν Ὁρθοδόξων ὁ ὀφθαλμοφανῆς ἐπεκτατικὸς de facto χαρακτὴρ τῶν ἀνωτέρω γεγονότων καὶ ὑποδείξεων, τὸ ἔγγραφο προσθέτει: «Οἱ ἀποστολικὲς δομές, τὶς ὁποῖες οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Τοποτηρηταὶ καταρτίζουν στὶς περιοχὲς ποὺ τοὺς ἀνατέθηκαν..., δὲν ἀποβλέπουν καθόλου στὸ νὰ καταστήσουν τὴν (Ρωμαιο)Καθολικὴ Ἐκκλησία ἀνταγωνιστὴ τῆς Ὁρθοδόξου Ρωσικῆς ἢ ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τῆς ἴδιας περιοχῆς». Ἀπαιτεῖται «ἀληθινὴ εὐαισθησία πρὸς τοὺς Ὁρθοδόξους ἀδελφούς, διὰ τοῦ σεβασμοῦ τῆς πίστεώς των»⁸⁷.

ε') Στὸν ἴδιο σκοπὸ ἀποβλέπει καὶ ὁ παρουσιαζόμενος οἰκουμενικὸς προσανατολισμὸς τοῦ ἐγγράφου, ποὺ τονίζει, ὅτι «ἡ ὁδὸς, ποὺ ὀδηγεῖ στὴν ἐπίτευξι τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν δὲν εἶναι ὁ προσηλυτισμὸς, ἀλλὰ ὁ ἀδελφικὸς διάλογος τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, διάλογος ποὺ τρέφεται ἀπὸ τὴν προσευχὴ καὶ ἀναπτύσσεται μὲ ἀγάπη, γιὰ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν πλήρη κοινωνία τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης... Ἀναγνωρίζόμενοι ὡς μέλη Ἐκκλησιῶν, οἱ ὁποῖες διατηροῦν μέγα μέρος τῆς Κοινῆς Παρακαταθήκης —μυστηριακῆς, λειτουργικῆς, πνευματικῆς καὶ θεολογικῆς— Καθολικοὶ καὶ Ὁρθόδοξοι δύναται νὰ δώσουν κοινὴ μαρτυρία περὶ τοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ὁ ὁποῖος προσβλέπει

83. Ἐφημερίς «Καθολικὴ», 21 Ἰουλίου 1992, σσ. 1-2 καὶ 28 Ἰουλίου 1992, σσ. 1-2: «Ἡ Ρώμη γιὰ τὴ συμπεριφορὰ Καθολικῶν πρὸς τοὺς Ὁρθοδόξους τῆς Κοινοπολιτείας - Συντονισμὸς τῆς εὐαγγελικῆς δράσεως καὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ καθήκοντος τῆς Ἐκκλησίας» (Γενικὲς ἀρχὲς καὶ πρακτικὲς ὁδηγίες ἀπὸ τὴν ἀρμόδια Ἐπιτροπὴ τῆς Ἁγίας Ἐδρας).

84. Ἐνθ' ἄνωτ., 21 Ἰουλίου 1992, σ. 1.

85. Ἀτόθι.

86. Ἐνθ' ἄνωτ.

87. Ἀτόθι.

στήν ἐνότητά του. Αὐτὴ ἢ κοινὴ παρακαταθήκη διευκολύνει τὴν κοινὴ δρᾶσι, τηρουμένου τοῦ σεβασμοῦ τῶν ἰδίων παραδόσεων... Οἱ Ποιμένες τῆς λατινικῆς Ἐκκλησίας ὀφείλουν νὰ προσπαθήσουν νὰ συνεργασθοῦν μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία παντοῦ ὅπου εἶναι δυνατό, ὥστε στὰ μάτια ὅλων νὰ λάμψη ἡ ἐνότης ἐν τῇ ἀγάπῃ ποὺ πρέπει νὰ βασιλεύῃ στὶς δύο Ἐκκλησίες ὡς προοίμιο τῆς πλήρους ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας»⁸⁸.

στ') Οἱ ἐχθρικές γιὰ τοὺς Ὁρθοδόξους ἐκδηλώσεις τῶν Οὐνιτῶν τῆς πρώην Σοβιετικῆς Ἐνώσεως δικαιολογοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐγγράφου ὡς ἐξῆς: «Δὲν εἶναι δυνατό νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς "προσηλυτισμός" τὸ ὅτι ὀλόκληρες κοινότητες, μὲ πρώτους τοὺς ἱερεῖς των, οἱ ὁποῖες κατὰ τὴ διάρκεια τῶν χρόνων τῆς καταργήσεως καὶ τῶν διωγμῶν τῆς "ἐλληνοκαθολικῆς" Ἐκκλησίας γιὰ νὰ ἐπιβιώσουν ὑπεχρεώθησαν νὰ δηλωθοῦν σὰν Ὁρθόδοξες, σήμερα, μετὰ τὴν ἀνάκτησι τῆς ἐλευθερίας, ἔχουν δηλώσει ὅτι ἀνήκουν στὴν "ἐλληνοκαθολικὴ" Ἐκκλησία. Ἐπρόκειτο γιὰ ἐλεύθερη πρωτοβουλία πληθυσμῶν, οἱ ὁποῖοι πρὸ τοῦ 1946 ὁμολογοῦσαν δημόσια τὴν (ρωμαιο)καθολικὴ τους πίστι»⁸⁹.

ζ') Γιὰ τὶς συγκρούσεις, ποὺ ἔγιναν μετὰ τὴν Ὁρθοδόξων καὶ Οὐνιτῶν στὴν Οὐκρανία, καὶ γιὰ τὸ ὅτι δὲν πέτυχε ἡ εἰρηνευτικὴ συμφωνία τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας καὶ τοῦ Βατικανοῦ (Ἰανουάριος 1990), τὸ ἔγγραφο ἀφ' ἐνὸς λέγει, ὅτι «ἡ εὐθύνη... δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδοθῇ μόνο στὸ ἓνα μέρος» καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπενθυμίζει τὴν παραίνεσι τοῦ Πάπα πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους τῆς Εὐρώπης (31 Μαΐου 1991), κατὰ τὴν ὁποία «ὄλοι ὀφείλουν νὰ εἶναι πεπεισμένοι ὅτι σὲ περιπτώσεις διενέξεων μᾶλλον δευτερεύοντος καὶ πρακτικοῦ χαρακτήρος ὁ διάλογος παραμένει καταλληλότετο ὄργανο ἀδελφικῆς ἀνταλλαγῆς, ποὺ ἀποβλέ-

πει στὴν ἐπίλυσι τῶν διαφωνιῶν μὲ πνεῦμα δικαιοσύνης, ἀγάπης καὶ συγγνώμης»⁹⁰.

η') Πρὸς ἄρσι τῶν αἰτιάσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ἐναντίον τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν, τὸ ἔγγραφο συνιστᾷ σ' αὐτοὺς «νὰ ἐπαγρυπνοῦν ὥστε καμία ἀναλαμβανομένη ἐνέργεια στὰ ὅρια τῆς Τοπικῆς των ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας νὰ μὴν δώσῃ ἀφορμὴ ἰκανὴ νὰ παρερμηνευθῇ ὡς "παράλληλη δομὴ εὐαγγελισμοῦ"... Γιὰ νὰ προωθῆται ἡ ἀρμονικὴ συμβίωσις μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ νὰ ἀποδεικνύεται ἡ διαφάνεια ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηρίζῃ ὅλες τὶς ποιμαντικὲς πρωτοβουλίες τῆς (Ρωμαιο)Καθολικῆς Ἐκκλησίας, οἱ Ἐπίσκοποι καὶ οἱ Ἀποστολικοὶ Τοποτηρηταὶ νὰ πληροφοροῦν τοὺς Ἱεράρχες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας γιὰ ὅλες τὶς σημαντικὲς ποιμαντικὲς πρωτοβουλίες των, καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τὴν ἴδρσι νέων ἐνοριῶν πρὸς κάλυψι τῶν ποιμαντικῶν ἀναγκῶν τῶν ἐντοπιῶν (Ρωμαιο)Καθολικῶν Κοινοτήτων». Ἐπὶ πλέον «ἄς ἐπιδιώκουν νὰ συνεργασθοῦν μὲ τοὺς Ὁρθοδόξους Ἐπισκόπους γιὰ νὰ ἀναπτύξουν τὶς ποιμαντικὲς πρωτοβουλίες τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας...»⁹¹.

θ') Ἐξ ἄλλου «θὰ εἶναι σκόπιμο οἱ Ἀρχεῖς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ λαβαίνουν γνῶσι τῶν κοινωνικῆς φύσεως πρωτοβουλιῶν (μορφωτικῶν, φιλανθρωπικῶν καὶ ἄλλων), τὶς ὁποῖες καλοῦνται νὰ ἀναλάβουν καθιδρύματα τῆς (Ρωμαιο)Καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὶς δυτικὲς χῶρες γιὰ νὰ συντελέσουν στὸ κοινὸ καλὸ τῶν χωρῶν τῆς ΟΑΚ ἢ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης»⁹².

ι') Τὸ ἔγγραφο στὸ τέλος ζητεῖ νὰ ἀνανεωθῇ τὸ πνεῦμα τῆς κοινωνίας, ποὺ τονίζεται ἀπὸ τὴ Β' Βατικανὴ Σύνοδο, γιὰ νὰ «καταπέση τὸ τεῖχος ποὺ διαιρεῖ τὴν Ἐκκλησία Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως» καὶ γιὰ νὰ «ἔχωμε καὶ πάλιν ἓνα καὶ μοναδικὸν οἶκο, στερεῶς θεμελιωμένο στὸν ἀ-

88. Ἐνθ' ἄνωτ., σσ. 1-2.

89. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 2.

90. Ἀδτόθι. Ἰδέ καὶ ὑποσημ. 79 καὶ 80.

91. Ἐφημ. «Καθολικὴ», 28 Ἰουλίου 1992, σ. 1.

92. Ἀδτόθι.

Ο ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΤΟΥ ΜΑΚ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΤΙΡΑΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

Κ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ*

Σεβασμιώτατοι, Ἅγιε Πέργης καὶ Ἅγιε Φιλαδελφείας, Ἐκπρόσωποι τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί, Εὐλαθεῖς καὶ προσφιλεῖς Πρεσβυτέριον, Φιλόθεε Λαέ,

Α'

«Εὐλογητὸς ὁ Θεός..., ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν...» (Α' Πέτρ.1,3).

Μὲ συγκλονισμὸν ψυχῆς, δέος καὶ εὐγνωμοσύνη

* Δημοσιεύομεν τὸν λόγον τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησεν ὁ Μκκ. Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος (Γιαννουλάτος) κατὰ τὴν ἐνθρόνισιν αὐτοῦ, τῇ Κυριακῇ 2 Ἀυγούστου 1992, εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν Ἐδαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Τιράνων, παρουσίᾳ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Πέργης κ. Ἐδαγγέλου καὶ Φιλαδελφείας κ. Μελίτωνος, ὡς ἐκπροσώπων τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου, ἄλλων Μητροπολιτῶν ἐξ Ἑλλάδος, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Σεβ. Ἰωαννίνων κ. Θεόκλητον, ὅστις ἐξεπροσώπει τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, πολλῶν Κληρικῶν καὶ Μοναχῶν καὶ πλήθους ἐνθουσιῶντος λαοῦ, ἀναφωνοῦντος μὲ συγκίνησιν τὸ «ἄξιος».

κρογωνιαίῳ λίθῳ Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπανενώσῃ τὶς δύο σὲ μία»⁹³.

Ἐκτὸς τοῦ ἐγγράφου τῆς μνημονευθείσης Ἐπιτροπῆς, ποῦ εἶναι συντονισμένο τόσον στὴν ἐπιστολὴ τοῦ Πάπα πρὸς τοὺς ρωμαιοκαθολικοὺς ἐπισκόπους τῆς Εὐρώπης, ὅσον καὶ στὴν ὁμιλία τοῦ καρδινάλιου Angelo Sodano, εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος. —μέσα στὰ διεθνῆ καὶ ἐλληνικὰ ρωμαιοκαθολικὰ ἔντυπα—, πολλὰ δημοσιεύματα, ἀναφερόμενα στὴν ἐπιδείνωσι τῶν σχέσεων Ὀρθοδόξων καὶ Ρωμαιοκαθολικῶν. Ἐπειδὴ ἀνάμεσα σὲ πολλὰ ὀρθά, φιλειρηνικά, συμφιλιωτικά καὶ γνησίως οἰκουμενικὰ στοιχεῖα τῶν προβαλλομένων γεγονότων ἢ ἀπόψεων ὑπάρχουν καὶ ὄχι ἀντικειμενικὲς ἐκτιμήσεις ἢ ἐρμηνεῖς τῶν συμβάντων ἢ συμβαινόν-

πρὸς τὸν Πανάγιό Τριαδικό Θεὸ καὶ πρὸς ὄλους ὁσους Ἐκεῖνος χρησιμοποίησε γιὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ἀνεξιχνιάστου θελήματός Του, ζῶ ὄλες αὐτὲς τὶς ἡμέρες τὰ συμβαίνοντα. Ἡ φράση τῆς Ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου τῆ στιγμῇ τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ, «Πῶς ἔσται τοῦτο» (Λουκ. 1,34), μὲ κυρίευσεν, ὅταν μοῦ ζητήθηκε ἀπὸ τὸ σεπτὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ ἔρθω στὸν μαρτυρικὸ αὐτὸ τόπο, γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας. Καθὼς αὐτὸ ποῦ ἄρχισε ὡς προσωρινὴ ἀποστολὴ τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου μετασχηματίζεται τώρα σὲ μόνιμη διακονία, καὶ πάλι ἡ ἴδια κρίσιμη φράση δεσπόζει στὴν καρδιά μου τὴν ὥρα τῆς ἐνθρονισέως μου στὸν καθεδρικὸ ναὸ τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ τῶν Τιράνων. Στὴ μοναξιά τοῦ ἀπλοῦ κελιοῦ μου ἐδῶ στὰ Τίρανα, στὴν ἰδιότυπη προσωπικὴ Γεθσημανῆ, εἰλικρινὰ ἰκέτευσά τὸν τελευταῖο καιρὸ, «Πάτερ, εἰ δυνατόν ἐστὶ παρελθεῖτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο» (Ματθ. 26,39).

Ἐξωτερικά, ὅπου κι ἂν στρέφει κανεὶς τὸ βλέμμα

των καὶ ἐπειδὴ, ἐκτὸς τῶν λεγομένων, λησμονοῦνται ἢ παραθεωροῦνται ἢ παρασιωποῦνται μερικὰ οὐσιώδη στοιχεῖα, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ θέσωμε τὸν δάκτυλο στὸν τύπο τῶν ἡλῶν, γιὰ νὰ βοηθήσωμε νὰ ὀνομασθοῦν τὰ πράγματα μὲ τὸ πραγματικὸ τους ὄνομα. Ἄν ὁ χῶρος δὲν ἐπιτρέπη νὰ ἀσχοληθοῦμε ἰδιαίτερος μὲ τὸ καθένα ἀπὸ τὰ μνημονευθέντα ρωμαιοκαθολικὰ κείμενα ἢ δημοσιεύματα, ὅμως εἶναι δυνατόν στὴ συνέχεια νὰ παρακολουθήσωμε κατὰ πόδας τὶς ἐπαναλαμβανόμενες κυριώτερες ρωμαιοκαθολικὲς ἐπισημάνσεις, θέσεις καὶ ἀπόψεις καὶ νὰ τὶς σχολιάσωμε μὲ κριτικὲς παρατηρήσεις, ποῦ θὰ ὑποδεικνύουν καὶ τὴν ὁδὸ τῆς ἀποκαταστάσεως συνθηκῶν καρποφόρου διαλόγου καὶ ἀδελφικῆς προσεγγίσεως τῶν δύο Ἐκκλησιῶν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

93. Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 2.

του, στο ἀπροσμέτρητο χάος, στα ἐρείπια πού σκόρπισε ὁ σχεδόν πενήντάχρονος διωγμός, ὅλα, συμβολικά δὲ τὰ ἀναρίθμητα μπούνκερ - τονίζον τὸν Κρανίου τόπον, στὸν ὁποῖον πορευόμεθα. Ἐσωτερικὰ ὅμως, μὲ τὰ μάτια τῆς πίστεως, ὅλα αὐτὰ φωτίζονται ἀπὸ τὴ μυστικὴ λάμψη, τὴν ἐλπίδα, καὶ τὴ δύναμη τῆς Ἀναστάσεως, πού συνυπάρχει στὸ Σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ. Τὴ νέα ἀποστολή, τὴν ὁποία ἡ Ἐκκλησία μου ἀνέθεσε, φωτίζει μὲ εὐλογημένο, παρήγορο φῶς ἢ μακρὰ μαρτυρικὴ παράδοση αὐτοῦ τοῦ τόπου, πού ἀρχίζει μὲ τὴν ἄθληση τοῦ Ἁγίου Ἰασίου Ἐπισκόπου Δυρραχίου, στὸ τέλος τοῦ 1ου μ.Χ. αἰῶνος, καὶ φθάνει ἕως τὶς σκληρὲς δοκιμασίες κατὰ τὸν τελευταῖο διωγμὸ πολλῶν ἐπωνύμων καὶ ἄνωνύμων λαϊκῶν καὶ κληρικῶν, ὅπως τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χριστοφόρου καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Εἰρηναίου. Εἶναι μιὰ νέα εὐκαιρία ὄχι μόνο διακονίας, ἀλλὰ καὶ γνώσεως: «τοῦ γνῶναι Αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ...» (Φίλιπ. 3,10).

Ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας εὐγνωμονῶ τὸν Πανάγαθο Θεὸ γιὰ τὸ ἄπειρο ἔλεός Του ἐπ' ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλόν, χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με «Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἠγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν» τὸν ἀνάξιον δούλον Του. Εἰλικρινῆ εὐγνωμοσύνην ἐκφράζω πρὸς τὴν Α. Θ. Παναγιότητα τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη κύριον κύριον Βαρθολομαῖον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν κανονικὴ ἐκλογή τῆς ἐλαχιστότητός μου μὲ ἀνέδειξαν Ἀρχιεπίσκοπον Τυράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας, ἐμπιστευμένοι στοὺς ἀδύνατους ὄμους μου τὸ ἔργο τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς κατ' Ἀλβανίαν Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Μὲ αἰσθήματα εὐχαριστίας καὶ ἀγάπης ἐναγκαλιζομαι τὸν ἐλεκτὸ καὶ πονεμένο ὀρθόδοξο λαὸ τῆς Ἀλβανίας, ὁ ὁποῖος ποικιλοτρόπως ἐκδηλώνει τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ ἀφοσίωσή του στὴν ταπεινότητά μου καὶ μέσω τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὀργάνων ζήτησε νὰ παραμείνω Ποιμενάρχης πλησίον του. Εὐχαριστῶ θερμῶς τὸν ἡγέτη τῆς Δημοκρατικῆς Ἀλβανίας, Πρόεδρον Δρα Σαλί Μπερίσα, ὁ ὁποῖος προθύμως ἔδωσε τὴν εὐγενῆ συγκατάθεσή του γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς εὐθύνης. Ἡ σύγκλιση ὄλων αὐτῶν τῶν παραγόντων ἔκαμψε τοὺς ἀρχικοὺς δισταγμοὺς καὶ φόβους μου, τὴν ἐτυμγορία τῆς λογικῆς, πείθοντάς με ὅτι τὸ μόνο τὸ ὁποῖο δικαιούμαι αὐτὴ τὴν ὥρα εἶναι νὰ ἐπαναλάβω εἰρηνικὰ τὸ «γεννηθῆτω τὸ θέλημά Σου». «Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ» (Ρωμ. 11,33).

B'

Ἡ ἀθεϊστικὴ δικτατορία, πού κράτησε σ' αὐτὸ τὸν τόπο μισὸ σχεδόν αἰῶνα, βεβήλωσε ἀσύστολα τὰ ἱερά μας, δήμευσε τὴν ἐκκλησιαστικὴ περιουσία, ἐξάρθρωσε κάθε ἐκκλησιαστικὸ θεσμό. Πρὸ τοῦ 1967, προτοῦ ἡ Ἀλβανία ἀνακηρυχθεῖ τὸ πρῶτο ἀθεϊστικὸ κράτος τοῦ κόσμου καί, παρὰ τὸν ἕμμεσο διωγμὸ τῆς περιόδου πού εἶχε προηγηθεῖ (1944-1967), ὑπῆρχαν ἐδῶ 4 Μητροπόλεις, 19 ἀρχιερατικὲς περιφέρειες, πάνω ἀπὸ 300 ἐνορίες καὶ 25 μονές. Στὴ μετακομμουνιστικὴ Ἀλβανία, βασικὰ πράγματα, πού ἄλλοῦ θεωροῦνται αὐτονόητα, (ὅπως π.χ. ὑπαρξὴ Ἱερᾶς Συνόδου Ἐπισκόπων, ἐπαρκῆς ἀριθμὸς ἱερέων, μοναχοί, οἰκήματα γιὰ τὴ στέγαση τῶν Μητροπόλεων, ἱερεῖς μονές, σχολές κ.λπ.) παραμένουν ἀκόμη «ὄνειρα», ἐπιδιώξεις γιὰ τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ ἀγωνισθοῦμε σκληρὰ στὸ ἄμεσο καὶ στὸ ἀπώτερο μέλλον. Ἀρχίζομε σχεδόν ἀπὸ τὸ μηδέν.

1. Τὸ πρῶτο, γιὰ τὸ ὁποῖο δεόμεθα στὸν Θεό, εἶναι νὰ εὑρεθεῖ τὸ συντομότερο τρόπον νὰ συγκροτηθεῖ πλήρως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ὁρθόδοξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, ὥστε νὰ σταθεῖ ἰσοτίμα πρὸς τὶς ὑπόλοιπες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Εὐτυχῶς, στοὺς βαθμοὺς τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων, παρέμεινε μικρὸ «λῆμμα» ἀπὸ τὸ παρελθόν. Ἀπὸ αὐτοὺς πού εἶχαν χειροτονηθεῖ πρὸ τοῦ 1967, ἐξακολουθοῦν νὰ διακονοῦν 10 ἱερεῖς καὶ 1 ἀρχιδιάκονος (ὑπάρχουν ἀκόμη 8 ἱερεῖς καὶ 1 διάκονος, ἀσθενεῖς ἢ υπερῆλικες). Ἡ πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ στήριξη τῶν ὀρθόδοξων Ἀλβανῶν κληρικῶν, πού ἄρχισε μόλις ἀξιοθήκαμε νὰ περιοδεύσουμε τὴν πονεμένη γῆ τῆς Ἀλβανίας, θὰ συνεχίσει ἀμειώτη, καθὼς καὶ ἡ ἐπιλογή καὶ προετοιμασία νέων. Τὸν τελευταῖο χρόνο χειροτονήσαμε 6 πρεσβυτέρους καὶ 19 διακόνους, ἐνῶ 12 ἀκόμη διάκονοι θὰ χειροτονηθοῦν στὸν ἐπόμενο μήνα. Περίπου 10 νέοι Ἀλβανοὶ θὰ μεταβοῦν γιὰ ἀνώτερες σπουδὲς σὲ ὀρθόδοξες θεολογικὲς πανεπιστημιακὲς Σχολές. Βασικὸ ὄραμα καὶ ἐπίμονη ἐπιδιώξή μας ἀποτελεῖ ἡ δημιουργία ἱκανοῦ ἀλβανικοῦ κλήρου ὄλων τῶν βαθμίδων, ὁ ὁποῖος θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ διακονήσῃ μὲ γνώση, ἐνθουσιασμὸ καὶ αὐτοθυσίαν τὴν Ὁρθόδοξην Ἐκκλησίαν καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὸ ὀρθόδοξο ποίμνιο, καὶ ἰδιαίτερα τὴν ἀνήσυχη ἀλβανικὴ νεολαία, στὴν κρίσιμη αὐτὴ ἱστορικὴ καμπή. Ἦδη, μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸ Φεβρουάριον ὡς τὸ Μάϊον λειτουργήσε ἡ Θεολογικὴ Ἱερατικὴ μας Σχολή, μὲ 58 σπουδαστές, καὶ ἔχει προγραμματισθεῖ ἡ συνέχισή της στὸ ἐρχόμενο φθι-

νόπορο. Φροντίζουμε νὰ μᾶς δοθεῖ σύντομα τὸ κατάλληλο οἰκόπεδο γιὰ τὴν ἀνέγερση τῶν κτιρίων τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς, ποὺ δραματιζόμαστε νὰ ἐξελιχθεῖ σὲ ἴδρυμα πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου.

2. Ἀλλὰ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησία δὲν τὴν ἀποτελοῦν μόνο οἱ κληρικοί. Ὅλοι, ἀνεξαιρέτως, ὅσοι ἔχουν βαπτισθεῖ στοὺς κόλπους τῆς στὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἄνδρες καὶ γυναῖκες κάθε ἡλικίας καὶ μορφώσεως, πρέπει νὰ ἐπιστρατευθοῦν στὴν προσπάθεια ἀναζωογονήσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴ μεταφορὰ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς ἐλπίδος καὶ ἀγάπης στὴν κάθε ἔκφραση ζωῆς τῆς Ἀλβανίας. Γιὰ νὰ προετοιμασοῦν κατάλληλα στελέχη πρὸς κάλυψη τῶν τεραστίων ἀναγκῶν τῆς ὀρθόδοξου λατρείας, τῆς κατηχήσεως, τῆς ἱεραποστολικῆς προσπάθειας, ἐλπίζουμε νὰ λειτουργήσουν σὲ λίγο: α) Σχολὴ ἱεροψαλτῶν. β) Φροντιστήρια κατηχήσεως καὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς γιὰ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τὰ ὁποῖα θὰ ὀργανωθοῦν περιοδικὰ στὴν Ἀρχιεπισκοπὴ καὶ στὶς ἔδρες τῶν Μητροπόλεων, Κορυτσᾶς, Βερατίου, Ἀργυροκάστρου. γ) Ἐλεύθερα ἐργαστήρια ἀγιογραφίας, ἱεροραπτικῆς, μικροτεχνίας, ξυλογλυπτικῆς.

3. Ἀπὸ τὰ ἀμεσότερα καὶ περισσότερο ἐπείγοντα αἰτήματα εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῶν χώρων λατρείας, ἡ ἐπισκευὴ καὶ ἀνακατασκευὴ τῶν παλαιῶν ναῶν, καὶ ἡ ἀνέγερση νέων. Ἐπὶ πλέον, ἡ καταγραφὴ τῶν θησαυρῶν τους, ποὺ συχνὰ γίνονται ἀντικείμενο λεηλασίας ἢ ἀποκατάστασή τους. Ἀρχίσαμε ἀπὸ τὸν καθεδρικό ναό, ποὺ αὐτὴ τὴ στιγμή μᾶς στεγάζει. Ἀγωνιζόμαστε ὥστε καὶ ὁ δεῦτερος ναὸς τῆς πρωτεύουσας, τοῦ Ἁγίου Προκοπίου, προστάτου τῆς ὀρθόδοξου κοινότητος τῶν Τιράνων, ὁ ὁποῖος ἀπὸ ἐτῶν ἔχει μετατραπῆ σὲ ἐστιατόριο, νὰ ἐπιστραφεῖ στὴν ὀρθόδοξο λατρεία.

Σὲ μεγάλα κέντρα τῆς χώρας, ὅπως τὸ Δυρράχιο, ἡ Κορυτσά, τὸ Ἀργυροκάστρο, ἡ Αἰλῶνα, ἡ Καβάγια, οἱ πιστοὶ ἐξυπηρετοῦνται ἀπὸ ναοὺς ποὺ εἶχαν μετατραπῆ σὲ κέντρα διασκεδάσεως, ἀποθήκες, μηχανουργεῖα, ἐνῶ ἄλλες πόλεις, ὅπως ἡ Σκόδρα, ἡ Ἐρσέκα, τὸ Δέλβινο, στεροῦνται ἐντελῶς στοιχειῶδους χώρου λατρείας. Στὸ Φιέρι καὶ τοὺς Ἁγίους Σαράντα πειραματικῶς τοποθετήσαμε προκατασκευασμένους ναοὺς καὶ τὸ πρόγραμμα αὐτὸ θὰ τὸ ἐπεκτείνουμε στὸ ἄμεσο μέλλον σὲ διάφορες πόλεις καὶ χωριά. Πάνω ἀπὸ 100 χωριά μὲ ὀρθόδοξο πληθυσμὸ δὲν διαθέτουν καθόλου ναό, ἐνῶ ἄλλα τόσα ἔχουν ἡμικατεστραμμένες ἐκκλησίες. Στὸ μεταξύ, 140 ὀρθόδοξοι ναοὶ ἔχουν γίνει μουσεῖα. Οἱ Ὁρθόδοξοι τῆς χώρας αὐτῆς, μὲ

μεγάλῃ εὐαισθησίᾳ στὴν ὁμορφιά, ἀγωνίσθηκαν σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, γιὰ νὰ ἀνεγείρουν μὲ πολλὲς θυσίες στὸν τόπο τους ὑπέροχα μνημεῖα πολιτιστικῆς ἀξίας. Θέλησαν νὰ προσφέρουν ζωντανὰ κέντρα λατρείας, γιὰ νὰ τονῶνουν πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ τὶς μέλλουσες γενιὲς καὶ ὄχι ἄψυχα μουσεῖα γιὰ διαβατικούς τουρίστες. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία μας θεωρεῖ πρωταρχικὸ χρέος τῆς νὰ ἐπανακτήσει ὅσα τὸ ἀθεϊστικὸ καθεστῶς βίαια τῆς ἐδήμεισε. Οἱ ναοὶ δὲν εἶναι ἀπλὰ ἀπολιθώματα πολιτισμοῦ τοῦ παρελθόντος, ἀλλὰ ἀκαμαῖοι πνεύμονες τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ μῆτρες γεννήσεως τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ μέλλοντος.

Μὲ ἀκόμη μεγαλύτερο πόνο προσευχόμαστε καὶ λαχταροῦμε νὰ ἀναστηλώσουμε τὰ κατεστραμμένα μοναστήρια μας, ποὺ ἔγιναν τουριστικὰ ξενοδοχεῖα καὶ κέντρα ἢ στρατιωτικοὶ καταυλισμοί. Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία χωρὶς μονῆς εἶναι κάτι τὸ ἀδιανόητο. Τὰ μοναστήρια ὑπῆρξαν ἀντὶ τοῦ τόπου λατρείας, πνευματικῆς ἀσκήσεως, οἰκονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως, θεραπείας καὶ παρηγορίας τοῦ ἀλβανικοῦ λαοῦ. Καὶ ἡ ἐπαναλειτουργία τους θὰ προσφέρει πολλαπλὴ εὐεργετικὴ ἐπίδραση καὶ ἀκτινοβολία στὴν ἀγωνιζόμενη γιὰ ἀνόρθωση χώρα.

Γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς δραστηριότητος χρειάζονται, ἐπίσης ἄμεσα, οἰκήματα γιὰ τὴ στέγαση τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τῶν Μητροπόλεων, τῶν Κέντρων Νεότητος, ὀρφανοτροφείων, γηροκομείων καὶ ἄλλων εὐαγῶν ἰδρυμάτων.

4. Ἐπιτακτικὴ εἶναι ἡ ἀνάγκη ἐκκλησιαστικῶν ἐκδόσεων στὴν ἀλβανικὴ γλῶσσα. Ἐπὶ 30 χρόνια δὲν κυκλοφοροῦσαν στὴ χώρα ὀρθόδοξα ἔντυπα, ἐνῶ ὅσα προὑπῆρχαν καταστράφηκαν. Τὰ ἀρχεῖα τῆς Ἐκκλησίας ἔχουν καεῖ. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ σχεδιάζεται ἡ σύσταση ἐνὸς ἐκκλησιαστικοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου καὶ ἡ ἐγκατάσταση μιᾶς μικρῆς τυπογραφικῆς μονάδος. Ἐπείγει νὰ κυκλοφορήσουν στὴν ἀλβανικὴ μηνιαία ἐφημερίδα τῆς Ἐκκλησίας μας, τριμηνιαῖο περιοδικό, δελτίο πληροφοριῶν, νὰ ἐκδοθοῦν τὰ λειτουργικά μας βιβλία, φυλλάδια κατηχήσεως καὶ πνευματικῆς οἰκοδομῆς. Μιὰ μόνιμη μεταφραστικὴ ομάδα ἀπὸ ἱκανοὺς διανοουμένους, ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ διακεκριμένου θεολόγου καὶ μεταφραστοῦ προσφιλοῦς συνεργάτου μας κ. Δημητρίου Μπεντούλη, θὰ προωθήσει τὸ μεταφραστικὸ ἔργο, συνεχίζοντας στὴν ἐποχὴ μας τὴν προσπάθεια ποὺ ἄρχισε στὶς πρώτες δεκαετίες τοῦ αἰῶνος μας τὸ μεγάλο τέκνο τῆς Ἀλβανίας Φάν Νόλι.

(Συνεχίζεται.)

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ

ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΥΡΟΥ ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ (†)

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΙΕΡΑΡΧΙΑΝ ΠΕΡΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

Διό και εἶναι καταπληκτικῶς ἄπορον τὸ ὅτι ἐξηγγέλθη ἐκ κύκλων τινῶν ἡ γνώμη ὅτι ἡ πολυδαίδαλος καὶ πολυσχιδῆς καὶ ἐνδελεχῆς ἐργασία τῆς Ἱεραποστολῆς θὰ ἡδύνατο νὰ ἀντικατασταθῇ ὑπὸ ἀπλοῦ τινος Συμβουλίου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ!!

Ἄλλὰ εἶναι λογικὸν νὰ παρίδωμεν καὶ νὰ ἀφήσωμεν νὰ ἀχρηστευθῇ κάτι τὸ ἤδη δημιουργημένον καὶ δρῶν; Ὁ Ὄργανισμὸς τῆς Ἱεραποστολῆς εἶναι ἤδη ἔτοιμος, ἔχει τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν, καὶ παρὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον τῆς δράσεώς του καὶ τὴν ἔλλειψιν προσωπικοῦ καὶ ὑλικῶν πόρων, ἔχει ἐπιτελέσει ἀθροῦβως σημαντικὴν, ὡς φρονοῦμεν, ἐργασίαν. Θὰ χρειασθῇ δέ, ἂν πραγματοποιηθῇ ἡ ἀνωτέρω ἀποψις, νὰ σταματήσῃ ἡ ἐργασία του, νὰ διαλυθῇ, νὰ ἀποβῇ ἐπὶ ματαίῳ ὅλη ἡ γενομένη ὀργάνωσις καὶ δαπάνη, νὰ ἀρχίσουν νέαι μελέται καὶ ἐρευναι, νὰ γίνουσι διαπραγματεύσεις μὲ τὸ Ὑπουργεῖον διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ, ἂν θέλῃ, καὶ ὅπως θέλῃ, τ' ἀνωτέρω καὶ νὰ διαιωισθῇ τὸ ζήτημα, μὲ τὸν φόβον νὰ παραπεμφθῇ εἰς τὰς Ἑλληνικὰς καλένδας, καθ' ἣν στιγμὴν τόσα ὀρθοῦνται γύρω μας προβλήματα ἀπειλητικὰ καὶ τηλικαύτη ἡ ἀνεπάρκεια τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ τ' ἀντιμετωπίσῃ.

Ἄλλ' ἐλέχθη ὅτι ἡ Ἱεραποστολὴ διὰ τῶν διαφόρων ἐνεργειῶν τῆς ἐπεμβαίνει οἰονεὶ εἰς τὰ καθήκοντα τῶν Ἀρχιερέων, ἡκούσθησαν μάλιστα καὶ σχετικαὶ διαμαρτυριαί. Ἐγένετο, βεβαίως, ἐγκαίρως ἡ δέουσα διαφώτισις ἐπὶ τούτου. Ἄλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ τονισθῇ καὶ εἰς τὸν ἐπίσημον τοῦτον περίβουλον, ὅτι ἡ Ἱεραποστολὴ δὲν εἶναι ὀργανισμὸς τις πρόσθετος εἰς τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ξένος πρὸς Αὐτήν. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία Αὐτή, αὐτὴ αὐτὴ ἡ Ἱεραρχία, ἐξ ἧς καὶ ἀποτελεῖται, αὐτὴ ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία, ἥτοι ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, τῆς ὁποίας τὰς ὑψηλὰς ἀποφάσεις ἡ Ἱεραποστολὴ πραγματοποιεῖ. Δὲν σκοπεύει ἄλλο τι εἰμὴ νὰ θέσῃ τὴν Ἐκκλησίαν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ μέλη τῆς καὶ νὰ καταστήσῃ αἰσθητὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς καὶ νὰ γνωστοποιήσῃ τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἐκκλησίας, νὰ ἀρχίσῃ τέλος συνεργαζομένη μετὰ τῶν πιστῶν, μέσῳ βεβαίως τῶν Ἀγίων

Ἱεραρχῶν, διὰ τὴν συνειδητοποίησιν τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν κοινωνικὴν τῆς δρᾶσιν.

Καὶ ὅμως ἰσχυρίζονται ὅτι δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο τὸ Κανονικὸν Δίκαιον. Ἰσχυρισμὸς, τῷ ὄντι, ἄνευ βάσεως καὶ σημασίας. Δὲν ἐπιτρέπει τὸ Κανονικὸν Δίκαιον νὰ ὀργανοῦται ἡ Ἐκκλησία καὶ νὰ δρᾷ καθ' ὃν αὕτη ἤθελε κρίνει πρόσφορον τρόπον πρὸς τὰς ἐκάστοτε παρουσιαζομένας ἀνάγκας τοῦ Ποιμνίου Τῆς καὶ ἐπιτρέπει ἐλευθέραν τὴν δρᾶσιν διαφόρων προπαγανδῶν πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν των! Καὶ ὅμως οἱ ἐπικαλούμενοι τὸ Κανονικὸν Δίκαιον διὰ νὰ παρεμποδίσουσι τὸ ἔργον τῆς Ἱεραποστολῆς, τὸ ὁποῖον, πεποῖθαμεν, θὰ ἐξυτηρηθῇ τὴν Ἐκκλησίαν, καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ διαμαρτύρωνται διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν προπαγανδῶν, διὰ τὰς ἐνεργείας τῶν Κομμουνιστῶν καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῆς Ἐκκλησίας ν' ἀνταπεξέλθῃ τελεσφόρως κατὰ τούτων.

Εἶπον ἀκόμη, ὅτι ἕκαστος ἀρχιερεὺς, ἐν τῇ περιφερείᾳ του εἶναι Ἱεραπόστολος, καὶ ὅτι, ἐπομένως, εἶναι περιττὴ ἡ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ, ἀφοῦ ἕκαστος ἐκπληροῖ τὸ καθήκον του. Δὲν ἀμφισβητοῦμεν τοῦτο, ὅπως ἀντιθέτως μάλιστα καὶ ὑπερθεματίζομεν. Διότι ἡ Ἱεραποστολὴ ἔχει ἀπλῶς σκοπὸν νὰ ἐνισχύσῃ τὰς ἐνεργείας τῶν ἐκασταχοῦ ἀρχιερέων καὶ ἔλθῃ ἐπικουρὸς εἰς αὐτοὺς δι' ὅλων τῶν δυνάμεών τῆς. Διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ δὲ τοῦτο, χρειάζεται ὀργάνωσις καὶ δυναμικότης καὶ μέσα καὶ προσπάθεια. Ἀπὸ ποῖον θὰ γίνῃ τοῦτο, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει καμμία ὀργάνωσις ἱκανὴ νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τοιαύτας ἀπαιτήσεις; Ἡ μήπως ἐπαρκοῦν αἱ δυνάμεις ἐνὸς ἐκάστου ἀρχιερέως ἰδιαιτέρως, ἄνευ συνενώσεως, ἄνευ συνεργασίας, ἄνευ κοινῆς ἐνεργείας; Ἡδὴ ἡ πάλη ὠξύνθη, ὁ ἀγὼν ἔγινε τραχὺς, τὰ μέσα τοῦ ἐχθροῦ ἐπολλαπλασιάσθησαν, αἱ κακοποιαὶ καὶ ἀντιδραστικαὶ δυνάμεις ἠὺξήθησαν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, θέλουσα νὰ ζήσῃ, ὀφείλει νὰ παρακολουθήσῃ τὸν ρυθμὸν τῆς ζωῆς, νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς ἀνάγκας τὰς παρούσας, πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς πραγματικότητος καὶ νὰ μὴ διατελῇ εἰς πρωτόγονον κατάστασιν, ἀπὸ ἀπόψεως ὀργάνωσης καὶ κινήσεως καὶ δράσεως καὶ ζωῆς. Τοῦτο δὲ μόνον διὰ τῆς Ἱεραποστολῆς, ὅπως ἔχει ἤδη αὕτη, θὰ καταστήθῃ δυνατὸν νὰ γίνῃ.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 479 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

Θά μοι ἐπιτρέψετε, ἅγιοι ἀδελφοί, εἰσηγούμενος περὶ τοῦ ἔργου τῆς Ἱεραποστολῆς νὰ ἐξηγήσω τὰς κατ' αὐτῆς ἀντιρρήσεις. Οἱ πάντοτε ἀντιρρησῖαι καὶ δυσπιστοῦντες εἶπον ἀκόμη ὅτι διὰ τῆς Ἱεραποστολῆς ἀντιγράφωμεν, δῆθεν, ξένους θεσμούς. Ἄλλὰ εἰς τί τοὺς ἀντιγράφωμεν; Εἰς τὸ ὅτι χρησιμοποιοῦμεν τὸν τίτλον Ἱεραποστολή, ὅστις ἐχρησιμοποιήθη καὶ ἀλλαχοῦ; ἢ εἰς τὸ ὅτι ἀντεγράψαμεν καταστατικά;

Καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μείνῃ ἡ Ἐκκλησία μας χωρὶς ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν, χωρὶς Ἱεραποστολικὴν κίνησιν;

Διότι ἡ **ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΗ**, ὡς συνισταμένη τῶν δυνάμεων τῆς Ἐκκλησίας, πνευματικῶν, ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν γενικωτέρων αὐτῆς ἀναγκῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἐν ταύτῳ καὶ ἀνάγκαι ἐκάστης Μητροπόλεως ἰδιαιτέρως, καὶ ὡς συνεργεῖον διαφόρων ἐιδικότητων, ἀφιερωμένων εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐξ ὀλοκλήρου, θὰ ἐπιδιώξῃ καὶ θὰ ἐπιτύχῃ, ὅ,τι ἐκάστη Μητρόπολις, μόνη καὶ καθ' ἑαυτήν, δυσκολεύεται νὰ πραγματοποιήσῃ.

Διὰ νὰ κατανοηθῇ ἡ μεγάλη σπουδαιότης τούτου, φέρομεν δύο μόνον παραδείγματα, ἐκ τῶν πολλῶν τὰ ὁποῖα ἔχομεν: Τὰ κατηχητικὰ σχολεῖα καὶ τὰς προπαγάνδας. Ἡ ὑπηρεσία μιᾶς Μητροπόλεως, στερουμένη συνήθως, ὅχι μόνον τῶν ἱκανῶν πνευματικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν στοιχειωδῶν ὑλικῶν κεφαλαίων, δὲν δύναται νὰ ἰδρῦσῃ ἄξια λόγου κατηχητικὰ σχολεῖα, ἱκανὰ ν' ἀποδώσουν, ἐν καιρῷ, τοὺς καρποὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποῖους ἀποδίδουν τὰ ἐκ πάσης ἀπόψεως συστηματικῶς ἰδρυθέντα καὶ μεθοδικῶς λειτουργοῦντα κατηχητικὰ σχολεῖα τῶν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Διότι προηγουμένως θὰ χρειασθῇ σχολήν, πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν κατηχητῶν καὶ κατηχητριῶν τῶν σχολείων τῆς περιφέρειας τῆς. Θὰ χρειασθῇ τοὺς ἀρτίαν καὶ εἰδικὴν παιδαγωγικὴν μόρφωσιν ἔχοντας ὀργανωτάς, οἵτινες νὰ καταρτίσουν τὸ τε ὠρολόγιον καὶ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα τῶν ἐν λόγῳ σχολείων. Θὰ χρειασθῇ κατηχητικὰ βιβλία, ἄλλα διὰ τοὺς μαθητὰς καὶ ἄλλα διὰ τοὺς διδασκάλους. Θὰ χρειασθῇ εἰκόνας, χάρτας καὶ τόσα ἄλλα διδασκτικὰ μέσα. Ποῦ θὰ εὔρῃ ἐκάστη Μητρόπολις μεμονωμένως ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα, δεδομένου μάλιστα, ὅτι δέον καὶ ταῦτα ν' ἀνανεῶνται ἐκάστοτε, βελτιούμενα, ἀναλόγως τῶν προόδων τῆς παιδαγωγικῆς ἐπιστήμης; Ἄλλὰ καὶ διὰ τὴν τελεσφόρον καταπολέμησιν τῆς λερναίας τῶν αἱρέσεων καὶ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν σατανικῶν ἐνεργειῶν, τῶν διαφόρων προπαγανδιστῶν, οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὰ τελευταῖα ἰδίως

ἔτη, ἄθροοι ἐπέδραμον κατὰ τῆς χώρας μας εἰσέδυσαν πανταχοῦ καὶ ἐργάζονται, ποῦ μὲν κρύφα καὶ ὑπόπλως, ποῦ δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς καὶ ἀπροκαλύπτως, πρὸς διάδοσιν τῆς ἰδίας αὐτῶν πλάνης καὶ δηλητηριασμὸν τοῦ λαοῦ μας, τί δύναται νὰ κάμῃ ἐκάστη Μητρόπολις, μεμονωμένη καὶ ἰδιαιτέρως, πρὸς προστασίαν τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματός τῆς; Ὑπάρχει ἄρα γε εἰδικὴ τῆς ὑπηρεσία, ἔστω καὶ εἰς μίαν μόνον Μητρόπολιν, ἡ ὁποία ἠδυνήθη μέχρι τοῦδε, δὲν λέγομεν νὰ καταπολεμήσῃ καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ παρακολουθήσῃ τὰς σκοτίους ἐνεργείας, ἔστω καὶ μιᾶς ἐκ τῶν πολλῶν προπαγανδῶν, τῶν λυμαιομένων τὸ ποίμνιόν τῆς; Πόσα ἄρα γε κομμουνιστικὰ κέντρα ὑπάρχουν ἐν Ἀθήναις, Πειραιεῖ, Βόλῳ, Θεσσαλονίκῃ, Καβάλα καὶ ἀλλαχοῦ; Τί δὲ ὑλικά μέσα διατίθενται καὶ ποῦ εὐρίσκονται ταῦτα καὶ εἰς πόσας χιλιάδας ἀνέρχονται οἱ νέοι καὶ αἱ νεάνιδες, αἵτινες ἔχουν στρατολογηθῆ καὶ τελοῦν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν κέντρων καὶ ὀργανώσεων τούτων, τῶν διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ἀνατρεπτικῶν αὐτῶν ἰδεῶν ἐργαζομένων; Καὶ εἰς πόσας ἄρα γε χιλιάδας ἀνέρχονται οἱ σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν ἢ Χιλιασταί, οἱ Εὐαγγελικοί, οἱ Σαββατιανοί, οἱ Ἀναβαπτισταί, οἱ ὀπαδοὶ τῆς Χριστιανικῆς ἐπιστήμης, οἱ Θεοσοφισταί, καὶ οἱ πάντων ὑπουλότεροι καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἐπιθυμητοὶ τρόφιμοι τῆς Οὐνίας; Πόθεν ὅλοι οὗτοι καὶ παρὰ τίνων χρηματοδοτοῦνται; Πόσα κατ' ἔτος χρηματικὰ ποσὰ καὶ κατὰ τίνα τρόπον διατίθενται; Ποῦ καὶ πόσα κέντρα καὶ ἰδρύματα, οἷον σχολεῖα, ὄρφανοτροφεῖα, Νοσοκομεῖα, Μοναστήρια, Τυπογραφεῖα, κλπ. διατηροῦσι; Καὶ εἰς πόσα ἑκατομμύρια ἀνέρχεται ἡ ὑπ' αὐτῶν ἤδη κτηθεῖσα, εἰς ἀγροὺς, οἰκόπεδα, καὶ ἄλλα ἀστικά κτήματα, περιουσία; Ποῖα εἶναι ἡ νομικὴ θέσις ἐκάστης τῶν αἱρέσεων τούτων ἀπέναντι τοῦ Συντάγματος καὶ ἐν γένει τῆς κειμένης νομοθεσίας; Εἰς ὅλα ταῦτα τὰ ἐρωτήματα, καθὼς καὶ εἰς πλεῖστα ἄλλα, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν, ἅγιοι ἀδελφοί, δύναται νὰ δώσῃ ἀπάντησιν ἀκριβῆ, διότι οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν μέχρι τοῦδε καλῶς καὶ πλήρως ἐξηκριβώσε.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Θῆρας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΟΥ

Εἰς τὸ προηγούμενον, ὑπ' ἀρ. 13)1-15.9.92, τεύχος τῆς «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» καὶ εἰς τὴν σελίδα 468 «ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΠΙΤΡΟΠΑΙ» ὑπὸ στοιχείῳ 9, κατεχωρίσθη ἐκ παραδρομῆς ὡς Συνοδικὸν Μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Τύπου, Δημοσιῶν Σχέσεων καὶ Διαφωτίσεως ὁ Σεβ. Νέας Σμύρνης κ. Ἀγαθάγγελος, ἀντὶ τοῦ ὄρθου: Σεβ. Μητροπολίτης Διδυμοτείχου καὶ Ὁρεσιτιάδος κ. Νικηφόρος.

Η ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΙΑΣ κ. ΑΛΕΞΙΟΥ Β΄ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (17-26 Ἰουνίου 1992)*

Στὴ συνέχεια ὁ Πρόεδρος τοῦ Ποιμαντικοῦ Τμήματος Καθηγητῆς τῆς Ἱεραποστολικῆς κ. Ἡλίας Βουλγαράκης ἀνέγνωσε τὴν ἀπόφαση, τὸ διάταγμα καὶ τὸ ψήφισμα ἀναγορεύσεως τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξίου σὲ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Τμήματος.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΡΥΤΑΝΕΥΟΝΤΟΣ
ΕΝ ΤΩ ΑΘΗΝΗΣΙΝ ΕΘΝΙΚΩ
ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
ΠΕΤΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΓΕΜΤΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΟΣΜΗΤΕΥΟΝΤΟΣ
ΕΝ ΤΗ ΤΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΣΧΟΛΗ
ΗΛΙΑ ΒΑΣ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΒΡΑΪΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΗΛΙΑΣ ΑΝΤ. ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ
ΕΠΙ ΔΕ ΤΟΥ ΠΑΡΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ

ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΑΓΙΟΤΗΤΑ
ΤΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΝ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ

ΑΛΕΞΙΟΝ ΜΙΧΑΗΛ ΡΙΝΤΙΓΚΕΡ

ΑΠΟ ΔΟΓΜΑΤΟΣ ΟΜΟΘΥΜΟΥ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΤΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ ΣΧΟΛΗΣ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΤΙΜΟΥΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑΣ ΕΝΕΚΡΙΝΕ
ΜΗΝΟΣ ΙΟΥΝΙΟΥ ΟΓΔΟΗ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΗ
ΕΤΕΙ ΔΕΥΤΕΡΩ ΚΑΙ ΕΝΕΝΗΚΟΣΤΩ
ΚΑΙ ΕΝΑΚΟΣΙΟΣΤΩ ΚΑΙ ΧΙΛΙΟΣΤΩ

Ο ΠΡΥΤΑΝΙΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΓΕΜΤΟΣ

Ο ΚΟΣΜΗΤΩΡ
ΗΛΙΑΣ Η. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ
ΗΛΙΑΣ Α. ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗΣ

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΤΩΝ ΓΡΑΦΕΙΩΝ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ Ζ. ΔΕΔΟΥΣΗΣ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 475 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

ΕΘΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΨΗΦΙΣΜΑ

ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΤΥΧΗ ΑΓΑΘΗ

Πρυτανεύοντος ἐν τῷ Ἀθήνησιν Ἐθνικῷ καὶ Καποδιστριακῷ Πανεπιστημίῳ Μιχαὴλ Σταθοπούλου, κοσμητεύοντος δ' ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ἅμα δὲ καὶ προεδρεύοντος ἐν τῷ Τμήματι Ποιμαντικῆς, τοῦ καὶ εισηγησαμένου αὐτῷ Ἡλία Βασ. Οἰκονόμου, ἐδοξεν ὁμοθυμῶς τῇ Γενικῇ τούτου Συγελεύσει·

ἐπειδήπερ

Ἦ Αὐτοῦ Ἀγιότης ὁ Πατριάρχης Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσσίας

ΑΛΕΞΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΡΙΝΤΙΓΚΕΡ

Ἔσθονός τὸ γένος, ἐκ τῆς ἐνσυνειδήτου πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀναφορᾶς ἔλκων τὴν πρὸς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμὸν ἀγάπην, ἀφιερωθεὶς ἐκ νεότητος εἰς τὴν τῆς Ὁρθοδοξίας διακονίαν καὶ συμβαλὼν δραστηρίῳ βουλήματι καὶ ἀτρήτοις κόποις, λόγῳ, ἔργῳ, συγγραφῇ τε καὶ δεξιᾷ οἰακοστροφία, ἐν χρόνοις μάλιστα σκληροῖς διὰ τὸν ἐν παντοίαις δοκιμασίαις ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ λαόν, οὐ μόνον εἰς τὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς παιδείας διοργάνωσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κωνσταντινεῖον τοῦ κράτους ἔναντι τῆς θρησκείας μεταστροφῆν πρὸς ἐλευθερίας καὶ Δημοκρατίας ἀπόλαυσιν, ἔτι τὴν κοινωνίαν μετὰ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν κανονικὴν ἐνότητα πάσῃ δυνάμει τηρῶν, ἅμα δὲ καὶ τὴν μετὰ τῶν ἑτεροδόξων προσέγγισιν διώκων καὶ ταῖς ὑπὲρ τῆς παγκοσμίου εἰρήνης προσπάθειαις στρατευόμενος, ἐγκωμιάσαι τε αὐτὸν καὶ ἐπίτιμον τοῦ Τμήματος διδάκτορα ἀναδείξαι, τὸ δὲ ψήφισμα τότε εἰς μεμβράναν ἀναγράψαι καὶ τὸν τοῦ Τμήματος Πρόεδρον δημοσίᾳ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῇ μεγάλῃ τῶν Τελετῶν ἀναγνόντα καὶ τὰς τιμὰς ἀνειπόντα ἐπιδοῦναι αὐτῷ, ἣ ἂν

Ὁ Μακ. Πατριάρχης Μόσχας κ. Ἀλέξιος μετὰ τὴν ἀναγόρευσίν του ὡς Ἐπίτιμου Διδάκτορα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν (Ποιμαντικὸ Τμήμα). Τὸν περιβάλλουν ὁ Πρύτανης κ. Γέμτος, ὁ Κοσμητὼρ κ. Οἰκονόμου, ὁ πρόεδρος τοῦ Τμήματος κ. Βουλγαράκης.

ἡμέρᾳ ἢ ἀναγόρευσις γένηται, καθ' ἃ γενόμεσται.

Ἐγένετο Ἀθήνησι, μηνὸς Ἀπριλίου τετράδι καὶ εἰκοστῇ, ἔτει πρώτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ καὶ ἐνακκοιστῷ καὶ χιλιοστῷ ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς
ΗΛΙΑΣ ΒΑΣ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Α Ν Α Γ Ο Ρ Ε Υ Σ Ι Σ

Ἐπειδήπερ τὸ Τμήμα Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθήνησιν Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου τὸν

ΑΛΕΞΙΟΝ ΜΙΧΑΗΛ ΡΙΝΤΙΓΚΕΡ

ἄξιον ἀπέφηνε τοῦ ἐπιτίμου διδακτορικοῦ ἀξιώματος, ὁ δὲ Πρύτανης τῆ τοῦ Τμήματος γνώμη ἐπινείει, διὰ ταῦτα ἐγὼ

ΗΛΙΑΣ ΑΝΤ. ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗΣ

καθηγητῆς τῆς Ἱεραποστολικῆς νῦν δὲ τοῦ Τμήματος

Ποιμαντικῆς Πρόεδρος, χρώμενος τῇ δυνάμει, ἦν παρὰ τῶν Πανεπιστημιακῶν Νόμων ἔχω λαθῶν, τὸν

ΑΛΕΞΙΟΝ ΜΙΧΑΗΛ ΡΙΝΤΙΓΚΕΡ

ἐπίτιμον διδάκτορα τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀθήνησι Πανεπιστημίου δημοσίᾳ ἀναγορεύω καὶ πάσας αὐτῷ τὰς προνομίας τὰς τῷ Πανεπιστημιακῷ τούτῳ ἀξιώματι παρεπομένας ἀπονέμω.

Ἐγένετο Ἀθήνησι, μηνὸς Ἰουνίου ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ, ἔτει δευτέρῳ καὶ ἐνενηκοστῷ καὶ ἐνακκοιστῷ καὶ χιλιοστῷ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς
ΗΛΙΑΣ ΑΝΤ. ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗΣ

Ἀφοῦ ὁ Ρῶσος Πατριάρχης περιβλήθηκε τὴν

Τὸ κατάμεστο ἀμφιθέατρο τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὴν τελετὴ ἀναγορεύσεως τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου σὲ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Ποιμαντικῆς Τμηματὸς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Στὴν πρώτη σειρὰ ὁ Πατριάρχης Ἀλέξιος μὲ τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπο κ. Σεραφεῖμ.

τήθενο τοῦ Ἐπιτίμου Διδάκτορα, ἐξεφώνησε τὸν κάτωθι μεστὸ θεολογικοῦ περιεχομένου λόγον:

Μακαριώτατε,

Κύριε Ὑπουργὲ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων,

Κύριε Πρύταμι,

Κύριοι Καθηγηταί,

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ ἀδελφές,

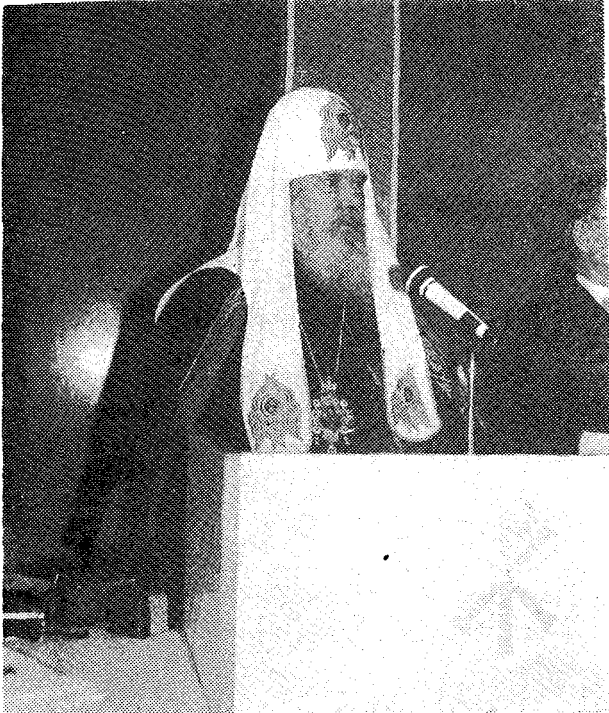
Μὲ μεγάλη συγκίνηση ἀναβαίνω σ' αὐτὸ τὸ ἐπίσημο βῆμα τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς ἐπιστήμης γιὰ νὰ ἐκφωνήσω τὸν λόγο μου ἐνώπιον τῆς ἐπιστημονικῆς συγκλήτου αὐτοῦ τοῦ ἐνδόξου φητωρίου παιδείας, τὸ ὁποῖο κατὰ τὴ διάρκεια πολλῶν γενεῶν χαρίζει στὴν πατρίδα σας καὶ στὴν Ἐκκλησία διάσημους ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀγωνιζομένους τὸν καλὸν ἀγῶνα ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πολλὰ γιὰ τὸ παλαίφα-

το αὐτὸ Ἰδρυμα, οἱ ρίζες τοῦ ὁποῖου χάνονται στὸ βάθος αἰώνων, στὴν παράδοση τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδας, ὅπου ἡ φιλοσοφικὴ μεγαλοφυΐα προσπαθοῦσε νὰ καταλάβει ἀφ' ἑνὸς κατὰ φυσικὸ τρόπο τὸν Ἄγνωστο Θεό, καὶ ἀφ' ἑτέρου διαφωτισμένη μὲ τὸ σωτηριῶδες φῶς τοῦ Ἀνασιάντου Χριστοῦ δημιουργοῦσε ἐπὶ τῆ βάσει τῆς ἐλληνικῆς σοφίας, τῆς γλώσσας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἑλλήνων περιεκτικὰ πλαίσια τῆς μεγίστης φιλοσοφίας περὶ τοῦ ἐν Τριάδι Θεοῦ καὶ περὶ τῶν σχέσεων Αὐτοῦ μὲ τὸν κόσμον τοῦτο, δηλαδὴ φιλοσοφία, ἡ ὁποία εἶναι σήμερα ἡ Ὁρθόδοξη Πίστη μας. Ἡ δύναμη αὐτῆς τῆς αἰώνιας φιλοσοφίας βρῖσκεται στὴν ἀναλλοίωτη ἐπαφὴ μὲ τὸν Ζωντανὸ Χριστό, ὁ Ὅποιος εἶναι ἡ Ὁδός, ἡ Ἀλήθεια καὶ ἡ Ζωή. Καὶ συλλαμβάνεται αὐτὴ ἡ φιλοσοφία μόνο μὲ τὴν πείρα τῆς ζωῆς ἐν Χριστῶ.

Γιὰ ὅλους μας μεγάλη σημασία ἔχει ἡ πείρα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ἀποκτηθεῖσα κατὰ διάρκεια περασμέ-

νων αἰώνων, δηλαδή ἡ παράδοση, μὲ τὴν ὁποία ἐ-
παιδεύθηκαν καὶ σώθηκαν πολλὲς γενιὲς χριστιανῶν.
Αὐτὴ ἡ πείρα μεταδόθηκε ἀπὸ στίγμα σὲ στίγμα, δια-
τυπώθηκε σὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, σὲς καρ-
διές μας, θεμελιώθηκαν τὴν θεολογία, τὴ δογματικὴ,
τὴν ἀπολογητικὴ, τὴν κανονολογία, τὴν ποιμαντικὴ
κ.λπ. Ὅλα αὐτὰ διατηροῦνται σὲ θησαυροφυλάκιο
τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἀξιοποιοῦνται πάντοτε
σὲν ἀγῶνα κατὰ τῶν αἰρέσεων καὶ τῶν σχισμάτων,

Ὁ Μακ. Πατριάρχης ποιμὴν ἐκφωνεῖ ἐπίσημο λόγο κατὰ τὴν
ἀναγόμευσή του σὲ Ἐπίτιμο Διδάκτορα τοῦ Ποιμαντικοῦ
Τμήματος.

σὲν ὄρατὸ καὶ ἀόρατο πόλεμο. Σὲ κάθε ἱστορικὸ σια-
θμὸ τῆς Ἐκκλησίας προσιρέχει σ' αὐτὸ τὸ θησαυρο-
φυλάκιο καὶ εὐρίσκει ἐκεῖ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα γιὰ
«ἀπολογία παντὶ τῷ αἰτοῦντι». Ἡ παράδοση δὲν εἶ-
ναι ἀποκομμένες ἀπὸ τὴ ζωὴ γνώσεις. Ἡ παράδοση
εἶναι σχολὴ τῆς πνευματικῆς ἐμπειρίας καὶ ζωῆς ἐν
Χριστῷ, ἡ ὁποία παρ' ὅλη τὴ σκοτία, τῆς περιβαλλού-
σης τὰ πάντα ἀπιστίας, μένει κατ' οὐσίαν ἀθάνατη.
Ἀποτελεῖ τὴ σχολὴ, ὅπου δὲν διδάσκουν ἀπλῶς καθη-
γητές, ἀλλὰ οἱ ἡγούμενοι, οἱ ὁποῖοι ἀγορεύουν ὑπὲρ
τῶν ψυχῶν μας, οἱ Οἰκουμενικοὶ Διδάσκαλοι, οἱ ὁ-
ποῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὲς φυσικὲς διδακτικὲς ἰκανότητες,
ρητορικὴ καὶ φυσικὲς γνώσεις, ἀπέκτησαν τὸ ἕφος
τῆς θεαρέστου ζωῆς. Μὲ τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ, τὴν ἐπι-
κοινωνία μὲ τὸ ποίμνιο, τὴ συμμετοχὴ σὲς Οἰκουμε-

νικὲς Συνόδους, κατὰ τὲς ὁποῖες ἀποφασίζονται θα-
σικὰ κανόνες τῆς πίστεώς μας, δίδασκαν γὰ ἐνοση-
κάνεται σὴ ζωὴ τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας. Ὑφι-
στάμενες σκληρὲς δοκιμασίες, μᾶς δίδασκαν γὰ συμ-
περιφερόμεθα ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ,
γὰ μὴν προσκόπτομε τοὺς διαφόρους πειρασμούς. Καὶ
μάλιστα ὀλόκληρη ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπο-
τελεῖ μεγάλη σχολὴ, ὅπου ἔχομε διάφορα μαθήματα,
ἀποτελεῖ τὸ βιβλίον ζωῆς, τὸ ὁποῖο διαβάζοντας μπο-
ροῦμε γὰ γνωρίζομε τὴ σοφία καὶ χρησιμότητα τοῦ
Θεοῦ. Καὶ σ' αὐτὴ τὴ Θεογνωσία ὑπάρχει τὸ «ὀλί-
γη εἶσιν χρεια ἢ ἐνός», δηλαδή ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία
μὲ τὴν πίστη, τὴ διδασκαλία καὶ τὰ μυστήριά της μᾶς
ἀποκαλύπτει τὴν ὑψηλὴ σοφία τῆς δημιουργίας.

Καὶ σήμερον, διὰν ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα ἀποτε-
λοῦν ἀντιτελεῖ ὄργανα διαφωτισέως, ἡ Ἐκκλησία
συνεχίζει τὸ κήρυγμά της ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ
δυνάμεως, ὑπενθυμίζει ὅτι χωρὶς τὸ Θεὸ δὲν εἴμε-
θα σὲ θέση γὰ κάνομε τίποτε ἐξ αἰτίας τοῦ προορι-
σμοῦ μας «ζῆν μόνον ἐν Θεῷ». Γι' αὐτὸ ἴσως ἡ Ὁρ-
θοδοξία, περισσότερον ἀπὸ ὁποιαδήποτε θρησκεία, ἀν-
τιμετωπίζει ποικιλία προβλημάτων. Γι' αὐτὸ ἴσως τῆς
ἔλαχαν δοκιμασίες. Ἀλλὰ σὲ κήρυγμά της ἡ γνώ-
σις δὲν ἀπογοιτεύει, ἀλλὰ ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τοῦ
πλούτου καὶ τῆς σοφίας Θεοῦ, προκαλεῖ τὴν ἀγάπη
πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὸν ἄνθρωπο.

Σήμερον, κατὰ τὴν προπαρασκευὴ τῆς Ἁγίας καὶ
Μεγάλης Συνόδου χρειάζεται ὀλόπλευρη θεολογικὴ
ἀντιμετώπιση σὲ μελετώμενα ζητήματα, οἱ θεολόγοι
τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν κλήθηκαν γὰ συμβά-
λουν σὴν ἐπεξεργασία τῶν δογματικῶν, κανονικῶν,
λειτουργικῶν καὶ ἄλλων θεμάτων. Οἱ Διορθόδοξοι,
Διαχριστιανικοὶ καὶ Διαθρησκευτικοὶ διάλογοι ἀπαι-
τοῦν τὴν ὀρθόδοξη μαρτυρία ἀληθείας, ἐλεύθερης ἀπὸ
κάθε ξένη ἐπίδραση. Καὶ οἱ Θεολογικὲς Σχολές, ὡς
ἀναφαίρειτο μέρος τῆς ὁποιασδήποτε Ἐκκλησίας Ὁρ-
θοδόξου, σὴ λύση τῶν ἐπικαίρων προβλημάτων, δὲν
μποροῦν γὰ εἶναι ἀδιάφορες πρὸς τὸν ἀποστολικὸ ἀ-
γῶνα τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τους.

Τώρα ἐνώπιόν μας ὑπάρχει ὑπεύθυνο καθήκον
γὰ μὴν ἐπεξεργαζόμεθα τὰ συμβιβαστικά, ἐνωτικά,
ἐκθέσεις καὶ τύπους, γὰ μὴν ἀπομακρύνομε τοὺς ἐαν-
τούς μας ἀπὸ τὴν πατροπαράδοτη κληρονομία τῆς Ἐκ-
κλησίας μας. Ἀκολουθώντας τὲς ἱερὲς ἀρχὲς τῆς Ὁρ-
θοδοξίας, πρέπει γὰ ἀπορρίπτομε τὰ ζιζάνια τῆς ἐ-
τεροδοξίας καὶ γὰ μαζεύομε τὸ καθαρὸ σιτάρι τῆς
διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ. Κατὰ τὸν διάλογο μὲ τὸν
ἐπὶλόπιτο χριστιανικὸ κόσμον πρέπει πρῶτα ἀπ' ὅλα
γὰ διατηρήσομε τὴν πατροπαράδοτη ὀρθόδοξη ἰσχυ-

δολογία, χριστολογία, ἐκκλησιολογία, σωτηριολογία, ἀνθρωπολογία τῆς ἐποχῆς τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, πὸν ἐπεκύρωσε ἡ φωνὴ τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας ἅπαξ διὰ παντός ὡς ἀμετάβλητες ἀλήθειες. Ταυτόχρονα αὐτὴ ἡ μαρτυρία καθόλου δὲν προϋποθέτει διαιρέσεις καὶ σχίσματα ἐν ὀνόματι τῆς τηρήσεως τῆς καθαρῆς πίστεως. Ἀποβλέπει στὴ διαφύλαξη τῆς ἐνότητος καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον καὶ ἐν πνεύματι τῆς ἀγάπης, ἣ ὅποια δὲν ἐκπίπτει ποτέ.

Καὶ θὰ ἤθελα νὰ σημειώσω κάτι οὐσιαστικὸ στὴ ζωὴ τῶν ἀνδρῶν τῆς Ἐκκλησίας. Θεολόγος δὲν εἶναι μόνον ὁ γνώστης τοῦ μεγάλου ἐκκλησιαστικοῦ ὑλικοῦ, τοῦ συγκεντρωθέντος ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς ἐνσωματώνει πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὶς θεολογικὰς παραδόσεις, μὲ τὶς ὁποῖες ζεῖ καὶ οἱ ὁποῖες γεμίζουν ὁλόκληρη τὴν οὐσία του. Γι' αὐτὸ θέλω ν' ἀναφερθῶ στὰ λόγια τοῦ διάσημου ἱστορικοῦ - καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας τῆς Μόσχας πρωτιερέα π. Ἀλεξάνδρου Γόρσκι: «Ἄς γίνῃ ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ ὄχι μόνον ἀντικείμενον μελέτης τοῦ μυαλοῦ μας, ἀλλὰ μόνιμος κανὼνας τῆς ζωῆς. Γνήσια βαθεῖα σύλληψη τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ ἐπιτυγχάνεται μόνον μὲ τὴ ζωὴ καὶ δράση σας. Ὡς πλήρης καὶ ζωντανὸς λόγος τοῦ ζωντανοῦ Θεοῦ θέλει ν' ἀποτελέσει ζωὴ ἀνθρώπου, φθάνοντας μέχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος. Αὐτὸς φωτίζει τὸ δρόμο τῆς ἀληθείας καὶ γιὰ τὸ μυαλὸ καὶ θέλει νὰ αἰχμαλωτίζει καρδιές. Γιὰ τὸ μυαλὸ ἐδῶ ὑπάρχουν πολλὰ μυστήρια, ὅσον ἀφορᾷ τὴν καρδιὰ δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς περισσότερα ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ Θεὸς ἐστὶν Ἀγάπη... Δὲν φθάνει νὰ μεταδώσουμε ἐκεῖνο πὸν μάθαμε ἐδῶ. Πρέπει νὰ ἐνσαρκωθεῖ στὴ ζωὴ ἡ ληφθεῖσα διδασκαλία, πρέπει νὰ εἶσαι παράδειγμα τῆς χριστομίμητης ζωῆς».

Ἐν κατακλείδι ἐλπίζω, ὅτι ἡ ἐρχόμενη γενεὰ θεολόγων καὶ ἡγουμένων αὐτοῦ τοῦ ὄραίου Ἰδρύματος θὰ φέρει πάντα στὴν καρδιά της τὸ «χωρὶς Ἐμοῦ οὐ δύνασθαι ποιεῖν οὐδέν», συμβάλλοντας στὴ διαφύλαξη τοῦ θησαυροφυλακίου τῆς Θεολογικῆς ἐπιστήμης, θὰ διαφυλάξει, ἐνθέρμως θὰ ἀναπτύξει καὶ μὲ ἀγάπη θὰ μεταδώσει τὶς ἱερὰς παραδόσεις, στὶς ὁποῖες ὅλοι μας, κατὰ τὸν Ἀπόστολο διδασχθήκαμε «εἶτε διὰ λόγου εἶτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν».

Τὸ βράδυ τὸ Ποιμαντικὸ Τμήμα παρέθεσε στὸ ξενοδοχεῖο «Μεγάλῃ Βρεταννία» ἐπίσημο δεῖπνο πρὸς τιμὴν τοῦ Πατριάρχου Μόσχας, ὁ ὁποῖος ἀντάλλαξε θερμὰς προπόμενες μὲ τὸν Κοσμήτορα κ. Οἰκονόμου,

κατὰ τὶς ὁποῖες τονίσθηκε ἡ ἀνάγκη συνεργασίας τῶν Θεολογικῶν σχολῶν Ρωσίας καὶ Ἑλλάδας καὶ ἀνταλλάχθηκαν ἀναμνηστικὰ δῶρα. Στὴν πρόποσή του πρὸς τὸν Πατριάρχη Ἀλέξιο ὁ Κοσμήτωρ κ. Οἰκονόμου εἶπε:

Ἁγιώτατε Πατριάρχα,

Μᾶς εὐλογῆσατε τὴν Τράπεζαν, εἰς τὴν ὁποίαν κάθονται μέλη τοῦ Τμήματος Ποιμαντικῆς, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὡς ἀμφιγύροντες, ἡ τιμὴ συνοδείας σας, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου μας μετὰ τῆς Δ. Ι. Συνόδου καὶ ἐκλεκτοὶ καλεσμένοι, ἐλάχιστοι, ἐκ τῶν ἀπειραριθμῶν ἐκλεκτοτάτων, οἱ ὁποῖοι θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ εἶναι παρόντες τὴν σιγμῆν αὐτήν.

Χαιρόμεθα χαρὰν μεγάλην διὰ πολλοὺς λόγους. Π ρ ὠ τ ο ς, διότι δεχθήκατε τὴν τιμὴν, νὰ ἔχουμε σήμερα πλησίον μας τὸν Πατριάρχην Μόσχας καὶ Πάσης Ρωσίας, τὸν ἐγκαινιάσαντα τὴν Β' χιλιετίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐν Ρωσίᾳ· δ ε ὑ τ ε ρ ο ς, διότι μὲ τὴν παρουσίαν σας ἔγινε ἐμφανὴς καὶ μία ἐξαιρετικῶς σημαντικὴ ἐθνικὴ καὶ πληθυσμιακὴ ὄψη τῆς Ὀρθοδοξίας, ἡ σλαβικὴ· τ ρ ῖ τ ο ς, διότι ἡ παρουσίαν σας ὑπογραμμίζει τὴν ἀνώλεθρον συμβολὴν τοῦ Βυζαντίου στὴν πολιτιστικὴ καὶ θρησκευτικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσίας, καὶ τ ε τ α ρ τ ο ς διότι, ὅπως ἐλπίζομεν, θὰ συμβάλλετε μὲ τὶς εὐλογίας σας στὴν δημιουργία θεολογικῆς συνεργασίας τῶν Θεολογικῶν Ἀκαδημιῶν Σας μὲ τὴν Σχολὴν μας, ἣ ὅποια εἶναι πρόθυμη νὰ συμβάλῃ μὲ ἀγάπη καὶ σιὸ μέτρο τῶν δυνάμεών της —καὶ δύναται ἀρκετά, δεδομένου ὅτι ἔχει καὶ μεταπτυχιακὰ προγράμματα— στὸ ἔργο αὐτό.

Ἡ Σχολὴ μας σιὰ 155 ἔτη τῆς δράσεώς της, ἔχει συμβάλει στὴν ἀνάπτυξη τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας, ἐργαζομένη στὴν ἀνώλεθρον βάση τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς πατερικῆς παραδόσεως. Τὸ Τμήμα Ποιμαντικῆς καὶ γενικῶς ἡ Θεολογικὴ μας Σχολὴ ἔχουν ἐργασθῆ συντόμως στὴν ἔρευνα τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογίας καὶ Παραδόσεως. Τὰ μέλη της ἔχουν δημοσιεύσει ἀρκετοὺς τόμους ἔργων. Καὶ πρέπει νὰ προσθέσω ὅτι ἡ Σχολὴ μας διατηρεῖ τὴν πατερικὴ ἀντίληψη περὶ τῆς ἰδιαίτερας χρησιμότητος τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς σκέψεως. Ἀντίληψη, πὸν δημιουργήσε τὸ Βυζάντιο καὶ ἐλάμπρυνε τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογία.

Ἁγιώτατε!

Ἐχετε ψηλαφήσει τὴν ἔκφραση τῆς Θ. βουλῆσεως διὰ τῶν συνταρακτικῶν γεγονότων τῆς προσφάτου ἱστορίας. Τὰ γεγονότα ταῦτα, θεώμενα ἀπὸ παν-

Ἀπὸ τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μακ. Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου στὸν Ὑπουργὸ Ἐθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γ. Σουφλιᾶ. Διακρίνονται πλὴν τοῦ Ὑπουργοῦ ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος κ. Σεραφεὶμ καὶ ὁ Γεν. Γραμματεὺς Θρησκευμάτων κ. Γ. Παπακωνσταντίνου.

επιστηματικῆς θέσεως καθιστοῦν τὴν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν «Τεχνολογίαν (μὲ τὴν πρωτογενῆ σημασίαν τοῦ ὄρου) αἰχμῆς». Καὶ αὐτό, νομίζομεν, διηγεῖται καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων πολιτικῶν ἀρχόντων

Θὰ ἔκανα κατάχρησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀμφιτύωνος, ἂν συνέχιστα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπιτρέψτε νὰ διακόψω ἐδῶ τὶς πολυπληθεῖς σκέψεις μου καὶ νὰ ἐγείρω τὸ ποτήριον, πίνων ὑπὲρ ὑγείας καὶ μακροημερεύσεως τῆς Ἀγιότητός Σας, ὑπὲρ ὑπερβάσεως τῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους ἀντιμετωπίζετε σὺ ἐξ ἔργου σας καὶ ὑπὲρ πλήρους ἀνακλήσεως τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν δικαιούται ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐντὸς τῆς ὡσοικῆς κοινωνίας μὲ τὴν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ἀναγέννησίν της.

Εἰς ὑγίαν,

Εἰς πολλὰ ἔτη.

Ἀκόμη, ἐπιτρέψτε μου νὰ Σᾶς προσφέρω τὸ ἀπλὸ αὐτὸ ἀναμνηστικὸ τῆς σημερινῆς ἡμέρας. Εἶναι ἡ σφραγίδα τῆς Σχολῆς μας χαραγμένη πάνω σὲ πεντελικὸ μάρμαρο. Σὲ μάρμαρο μὲ τὸ ὁποῖο δὲν κτίσθηκε μόνον ὁ Παρθενώνας, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Ὁρθόδοξοι ναοὶ τῆς Πόλεως αὐτῆς κ.ἄ.

Ἐλπίζω διὰ τὰ σᾶς θυμίζει τὴν ἀγάπην μας καὶ τὴν τιμὴν μας.

(Συνεχίζεται)

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ
Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱεραῆς Συνόδου

ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ*

Βουλγαρικό Πατριαρχείο

Ἱερά Σύνοδος

Ἄριθμ. 730

20 Μαΐου 1992

Πρὸς

τὴν αὐτοῦ Σεβασμιότητα

ἅγιο μητροπολίτη Βελίκο Τυρνόβου Στέφανο

πόλη Βελίκο Τύρνοβο

Σεβασμιώτατε.

Κατ' ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ 20 Μαΐου 1992, πρακτικὸ ὑπ' ἀριθμ. 23, σὰς ἀνακοινώνουμε ὅτι ἀπὸ τὴ Γραμματεία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐξήχθη ἐπιστολὴ ὑπ' ἀριθμ. 719 στὶς 19 Μαΐου 1992, ἀπευθυνόμενὴ πρὸς ἐσᾶς, μὲ τὴν ὁποία σὰς ἀνακοινώνεται ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος σὲ πλήρη σύνθεση ἔλαβε ἀπόφαση ὁ ἱερομόναχος Χριστοφόρος Σάμπεβ τὴν 21η Μαΐου 1992 νὰ προαχθεῖ στὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιμανδριτῆ. Ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἔχει ὑπογραφεῖ ἀπὸ ἐμένα οὔτε πάλιν ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔχει λάβει ἀπόφαση γιὰ προαγωγή τοῦ ἱερομονάχου Χριστοφόρου στὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιμανδριτῆ.

Παρακαλοῦμε νὰ ἔχετε αὐτὸ ὑπ' ὄψη σας καὶ νὰ μὴν ἐκτελεσθεῖ τὸ αἶτημα αὐτό. Ἡ ἐπιστολὴ σας γιὰ τὴν προαγωγή του σὲ ἀρχιμανδριτῆ θὰ ἐξετασθεῖ σὲ κανονικὴ συνεδρία τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐξαιτούμεθα τὶς ἅγιες προσευχῆς σας καὶ παραμένουμε στὴ σεβασμιότητά σας ἐν Χριστῷ ἀδελφός,

Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Μάξιμος

Πατριάρχης Βουλγαρίας».

Ὁ Νευροκοπίου Ποιμὴν, ὡς «Ἀναπληρωτὴς Πρόεδρος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου», ἂν καὶ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσει ἓνα σωρὸ σημαντικὰ προβλήματα μετὰ ἀπὸ τὴν πραξικοπηματικὴ ἀνάληψη τῶν νέων καθηκόντων του, ἔσπευσε νὰ ἱκανοποιήσῃ ἓνα προσωπικὸ αἶτημα. Καὶ δὲν περιορίστηκε μόνο σ' αὐτό. Ἐμφάνισε τὴν ἀπόφαση τῶν πέντε μητροπολιτῶν (ἂν παρίσταντο πέντε) ὡς ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, μὲ τὴ σφραγίδα καὶ ἀριθμὸ ἐξερχομένων ἐγγράφων τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας. Γνωρίζει ὁμως πολὺ καλά ὁ ἴδιος ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας ἀπαρτίζεται ἀπὸ τὸ σύνολο τῶν ἀρχιερέων ποὺ κατέχουν

μητροπόλεις στὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Βουλγαρίας¹⁴. Συνεπῶς ἡ ἀπόφαση αὐτὴ εἶναι ἄκυρη, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ σύνθεση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπουσίαζαν δέκα μητροπολίτες, οἱ ὁποῖοι κατέχουν μητροπόλεις ἀκόμη καὶ σήμερα (ἀδιάφορο ἂν ἡ Διεύθυνση τῶν Ἐρησκευμάτων «ἀπόλυσε» μὲ αὐθαίρετο καὶ ἀντικανονικὸ τρόπο τρεῖς ἀπὸ αὐτούς). Οὔτε μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθεῖ ὅτι ἡ Σύνοδος τοῦ ἦταν «ἀριστινὴ» καὶ εἶχε ὑποκαταστήσει τὴ Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας, ἀφοῦ δὲν εἶχε ἀναγνωρισθεῖ ἀκόμη ἀπὸ τὴ Διεύθυνση τῶν Ἐρησκευμάτων. Ἀπὸ τὸ ἔγγραφο τοῦ Νευροκοπίου Ποιμὴνος λείπουν ἡ ἡμερομηνία συντάξεως τοῦ ἐγγράφου τοῦ Βελίκο Τυρνόβου Στεφάνου, ὁ ἀριθμὸς πρωτοκολλήσεώς του στὴ Σύνοδο, ὁ ἀριθμὸς πρωτοκόλλου τῆς συνεδρίας τῆς Συνόδου, ἡ ἡμερομηνία τῆς συνεδριάσεως καθὼς καὶ ἡ μνεῖα τοῦ ναοῦ ἢ τῆς μητροπόλεως, στὴν ὁποία θὰ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του ὡς ἀρχιμανδριτῆς ὁ Χριστοφόρος Σάμπεβ.

Οἱ πέντε μητροπολίτες τῆς «ἀντιπατριαρχικῆς» Συνόδου αὐθημερὸν ἀπέστειλαν στὴ Διεύθυνση τῶν Ἐρησκευμάτων τὸ ἐξῆς ἔγγραφο, μὲ τὸ ὁποῖο ζητοῦν νὰ ἀρχίσει διαδικασία τῆς ἀναγνωρίσεώς τους ὡς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο καὶ νὰ πραγματοποιηθεῖ ἡ ἐγγραφὴ τῆς στὰ μητρῶα τῆς Διευθύνσεως τῶν Ἐρησκευμάτων:

«Πρὸς

τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο

τῆς Δημοκρατίας τῆς Βουλγαρίας

(Διεύθυνση τῶν Ἐρησκευμάτων).

Ἐμεῖς, οἱ κατωτέρω ὑπογραφομένοι, ἀνήσυχοι ἀπὸ τὴν ἐναγώνια κατάσταση τῆς Βουλγαρικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας, ἀποτέλεσμα τῶν παραβάσεων ποὺ συντελέστηκαν κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ἀθεϊστικοῦ - κομμουνιστικοῦ καθεστώτος σὲ βάρος τῶν ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων, τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Βουλγαρικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ τῶν Νόμων τῆς χώρας, ἀναγνωρίζουμε τὴν ἀναγκαιότητα τῆς συγκλήσεως τῆς Κληρικολαϊκῆς Συνελεύσεως, τέτοιας ποῦ δὲν ὑπῆρξε ἐπὶ δεκαετίες.

Ἐν σχέσει πρὸς αὐτὸ καὶ μὲ ἀφορμὴ τὸ ἐγκύκλιον γράμμα τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου γιὰ ἐγγραφὴ στὰ μητρῶα τῶν τοπικῶν μονάδων τῶν Ἐρησκευμάτων, ἐπιθυμοῦμε νὰ ἀρχίσει διαδικασία γιὰ ἐπικύρω-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 485 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

14. Καταστατικὸς Χάρτης, ἀρθρο 6, σ. 330.

ση (ἀναγνώριση) τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπὸ τὸ Ὑπουργικὸ Συμβούλιο. Ἡ συμμετοχὴ μας σ' αὐτὴ θὰ εἶναι μὲ ἀπόλυτη τήρηση τῶν Κανόνων καὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ τεθεῖ σὲ τάξη ἡ ὀργάνωσις καὶ διοίκησις τῆς καὶ αὐτὴ νὰ ἐκτελέσει τὴ θεία τῆς ἀποστολή.

Ὑπογραφές:

Νευροκοπίου μητροπολίτης Ποιμὴν
Βράτζης μητροπολίτης Καλλίνικος
Βελίκο Τυρνόβου μητροπολίτης Στέφανος
Δοροστόλου Σωφρόνιος
Στάρας Ζαγόρας Παγκράτιος¹⁵.

Ἄλλὰ καὶ ἡ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων δὲν ὑστέρησε στὴν ταχύτητα. Τὴν ἴδια ἡμέρα (19 Μαῖου 1992) μὲ τὸ κατωτέρω ἔγγραφο τῆς χαιρέτησε ὅλες τὶς ἐνέργειες τῆς Ἀντισυνόδου, τὴν ὁποία ὁμως δέχεται ὡς Κανονικὴ Σύνοδος:

«Ὑπουργικὸ Συμβούλιο
Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων
Ἄριθμ. 84
19.5.1992
Σόφια

Πρὸς
τὴν Ἱερὰ Σύνοδο
τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας

Σεβασμιώτατοι,

Μὲ βαθειὰ ἱκανοποίησις πληροφορηθήκαμε τὴν ἀπόφασίν σας γιὰ ἐκλογή τοῦ μητροπολίτη Ποιμένα ὡς Ἀναπληρωτῆ Προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Κατὰ τὴ διάρκεια 21 ἐτῶν τὸ πατριαρχικὸ ἀξίωμα δὲν φωτιζόταν ἀπὸ τὸν ἱερό Κανόνα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ βούλησις τῆς κομμουνιστικῆς ἀθεϊστικῆς ἐξουσίας. Δόξα τῷ Θεῷ ποῦ ἡ Βουλγαρικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία βρῖσκει δυνάμεις νὰ ξανασκεφθεῖ τὴν ἀναγκαιότητα γιὰ τὴν ὑπερπήδησις τῆς βαρειᾶς κληρονομιάς τῆς πρὸς ζοφερῆς περιόδου στὴν πορεία τῆς.

Χαιρετίζουμε τὴν ἀπόφασιν γιὰ ἀναστήλωσις τῶν τριῶν ἐπαρχιῶν: Πρεσλάβας, Σμολαίνων καὶ Σαμοκοβίου. Ἐκπληρώθηκαν ἡ ἐλπίδα καὶ οἱ ἐπιθυμίαι τοῦ τοπικοῦ πληθυσμοῦ γιὰ τὴ σφριγηλὴ παρουσία τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στὶς περιοχὰς αὐτές.

15. Περιέργως τὸ ἔγγραφο αὐτὸ δὲν φέρει ἡμερομηνία. Ἀριστερὰ ἔχει τεθεῖ ἡ σφραγίδα τοῦ Νευροκοπίου Ποιμένα καὶ δεξιὰ τοῦ Βράτζης Καλλινίκου.

Μὲ ἱκανοποίησις ὑποδεχόμεστε τὴν εἶδησις τοῦ ὀρισμοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου Γαλακτίωνα ὡς τοποτηρητῆ στὴν ἐπαρχία τῆς Φιλιππουπόλεως, στὴ θέση τοῦ ἀπολυθέντος ἀρχιερέως.

Στὴ Διεύθυνση τῶν Θρησκευμάτων ἀνοίγεται διαδικασία γιὰ ἐπικύρωσις τῶν ἀποφάσεών σας, ἡ ὁποία θὰ γίνῃ ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς τὶς ἀπαιτήσεις τοῦ Νόμου περὶ τῶν Θρησκευμάτων καὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη τῆς Βουλγαρικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Διευθυντής:
(Metodi Spasov)». **Τ.Σ.**

Ἡ νέα Σύνοδος μάλιστα κατάφερε, μὲ παρέμβασις τῆς Διευθύνσεως τῶν Θρησκευμάτων, νὰ γίνῃ δεκτὴ ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας Zelju Zelev καὶ νὰ φωτογραφηθεῖ μαζί του. Ἡ δημοσιευθεῖσα στὸν Τύπο φωτογραφία δείχνει μὲ ἀνάγλυφο τρόπο τὶς προθέσεις τῶν ἐμπνευστῶν τῆς ἐπισκέψεως στὸ προεδρικό μέγαρο. Δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις στὸν ἀναγνώστη ὅτι ὁ Πρόεδρος, ποῦ φωτογραφίζεται χαμογελαστός μὲ τὰ μέλη τῆς Ἀντισυνόδου, ἀναγνωρίζει τὴ νέα κατάστασις πραγμάτων στὴν Ἐκκλησία. Ἐκτὸς τούτου μὲ τὰ φωτογραφιζόμενα πρόσωπα προβάλλεται ἡ εὐρύτερη ἀποδοχὴ τῆς νέας Συνόδου, ἀφοῦ στὴ φωτογραφία ἐμφανίζονται τὰ ἐξῆς πρόσωπα, ἀπὸ ἀριστερὰ πρὸς τὰ δεξιὰ: Ὁ Cnjatko Aleksiev, ἐκκλησιαστικὸς ἐπίτροπος ἀπὸ τὴ Βάρνα, ὁ ἱερέας Kras-tju Malinov ἀπὸ τὴν Ἐνωσις τῶν Ἱερέων, ὁ ἱερομόναχος Χριστοφόρος Σάμπεβ, ὁ ἐπίσκοπος Προβάτας Ἀντώνιος, προϊστάμενος τοῦ πατριαρχικοῦ ναοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Νέφσκι στὴ Σόφια, ὁ μητροπολίτης Στάρας Ζαγόρας Παγκράτιος, ὁ ἱερέας Boris Stankov ἀπὸ τὸ ναὸ τῆς «Ἁγίας Θεοτόκου» τῆς πρωτεύουσας, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας Zelju Zelev, ὁ μητροπολίτης Νευροκοπίου Ποιμὴν, ὁ μητροπολίτης Βράτζης Καλλίνικος, ὁ ἐπίσκοπος Γαλακτίων, βοηθὸς ἐπίσκοπος στὴ μητρόπολη Στάρας Ζαγόρας, ὁ ὁποῖος ὀρίστηκε ὡς τοποτηρητῆς στὴ μητρόπολη Φιλιππουπόλεως, ὁ καθηγητῆς Radko Roptodorov ἀπὸ τὴ Θεολογικὴ Σχολή, ὁ οἰκονόμος Anatolij Balacev ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τῆς πρωτεύουσας «Ἁγία Κυριακή» καὶ ὁ ἱερέας Maslarov ἀπὸ τὴν Ἐνωσις τῶν Ἱερέων Βουλγαρίας.

Ἀκόμη καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἔχει στοιχειώδεις γνώσεις τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἀντιλαμβάνεται ὅτι οἱ πέντε μητροπολίτες, στὴν προσπάθειά τους νὰ ἐπιλύσουν τὸ

πατριαρχικό πρόβλημα σύμφωνα με τις προδιαγραφές τῆς Διευθύνσεως τῶν Θρησκευμάτων, ὑπέπεσαν σὲ σωρεία κανονικῶν παραπτωμάτων:

α) Δὲν σεβάστηκαν τὸν δημοκρατικὸ τρόπο λειτουργίας τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ δὲν ἀποδέχθηκαν τὴν ἀρχὴ τῆς πλειοψηφίας, ποὺ εἶναι βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν ὁμαλὴ λειτουργία οἰουδήποτε πολυμελοῦς ὄργανου. Στὸ σημεῖο αὐτὸ τὸ ἄρθρο 117 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτη δὲν ἀφήνει περιθώρια γιὰ ἀντιρρήσεις: «Οἱ ἀποφάσεις λαμβάνονται κατὰ πλειοψηφία τῶν παρισταμένων μελῶν. Σὲ περίπτωση ἰσοψηφίας ὑπερισχέει ἡ ἄποψη, ὑπὲρ τῆς ὁποίας ψήφισε ὁ Πρόεδρος. Ἀποχὴ ἀπὸ τὴν ψηφοφορία δὲν ἐπιτρέπεται. Διαφορετικὴ γνώμη ἐπιτρέπεται, ἂν δηλωθεῖ καὶ αἰτιολογηθεῖ προφορικὰ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συνεδρίας καὶ ὑποβληθεῖ γραπτῶς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴ συνεδρία»¹⁶.

β) Ἄν καὶ δὲν ὑφίστατο οὐσιαστικὸ πρόβλημα ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἀφοῦ ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου δέχεται τὴν ἐγκυρότητα τῆς ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου Μαξίμου, οἱ πέντε μητροπολίτες διέκοψαν τὴν κοινωνία μὲ αὐτόν. Ἡ ἐνέργεια ὅμως αὐτὴ ἰσοδυναμεῖ μὲ σχίσμα. Ὡς γνωστόν, οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μόνο σὲ μία περίπτωση ἐπιτρέπουν στοὺς ἐπισκόπους καὶ μητροπολίτες νὰ διακόψουν τὴν κοινωνία μὲ τὸν Πρόεδρο (πρῶτο-πατριάρχη), ὅταν ὁ τελευταῖος ἀσπάζεται καὶ κηρύττει κάποια αἰρετικὴ διδασκαλία. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ ιε' κανὼνας τῆς Πρωτοδευτέρας συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἀφήνει καμμιά ἀμφιβολία:

«Τὰ ὁρισθέντα ἐπὶ πρεσβυτέρων, καὶ ἐπισκόπων, καὶ μητροπολιτῶν, πολλῶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ πατριαρχῶν ἀρμόζει. Ὡστε, εἴ τις πρεσβύτερος, ἢ ἐπίσκοπος, ἢ μητροπολίτης τολμήσειεν ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον πατριάρχην κοινωνίας, καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, κατὰ τὸ ὁρισμένον καὶ τεταγμένον, ἐν τῇ θείᾳ μυσταγωγίᾳ, ἀλλὰ πρὸ ἐμφανείας συνοδικῆς καὶ τελείας αὐτοῦ κατακρίσεως, σχίσμα ποιήσει, τοῦτον ὄρισεν ἡ ἁγία σύνοδος, πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι, εἰ μόνον ἐλεγχθεῖ τούτο παρανομήσας. Καὶ ταῦτα μὲν ὄρισαν καὶ ἐσφράγισαν περὶ τῶν προφάσει τινῶν ἐγκλημάτων τῶν οἰκειῶν ἀφισταμένων προέδρων, καὶ σχίσμα ποιούντων, καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας διασπώντων. Οἱ γὰρ δι' αἵρεσιν τινα, παρὰ τῶν ἁγίων συνόδων, ἢ Πατέρων κατεγνωσμένην, τῆς πρὸς τὸν πρόεδρον κοινωνίας ἑαυτοὺς

διαστέλλοντες, ἐκείνου τὴν αἵρεσιν δηλονότι δημοσίᾳ κηρύττοντες, καὶ γυμνῇ τῇ κεφαλῇ ἐπ' ἐκκλησίας διδάσκοντες, οἱ τοιοῦτοι, οὐ μόνον τῇ κανονικῇ ἐπιτιμῆσει οὐχ ὑποκείσονται, πρὸ συνοδικῆς διαγνώσεως ἑαυτοὺς τῆς πρὸς τὸν καλούμενον ἐπίσκοπον κοινωνίας ἀποτειχίζοντες, ἀλλὰ καὶ τῆς πρεπούσης τιμῆς τοῖς ὀρθοδόξοις ἀξιοθῆσονται. Οὐ γὰρ ἐπισκόπων, ἀλλὰ ψευδεπισκόπων καὶ ψευδοδιδασκάλων κατέγνωσαν, καὶ οὐ σχίσματι τὴν ἔνωσιν τῆς ἐκκλησίας κατέτεμον, ἀλλὰ σχισμάτων καὶ μερισμῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐσπούδασαν ρύσασθαι»¹⁷.

Καὶ στὴν περίπτωση τοῦ πατριάρχου Μαξίμου τὸ πρόβλημα τῆς ἐκλογῆς τοῦ ποὺ ἤγειρε ἡ Πολιτεία ἔχει χαρακτηριστὰ διοικητικὸ καὶ ὄχι δογματικὸ. Συνεπῶς ὄφειλαν νὰ τὸ ἐπιλύσουν μέσα στὰ πλαίσια τῶν συνοδικῶν διαδικασιῶν καὶ μὲ κανονικὰ κριτήρια.

γ) Ἄν καὶ ἀποτελοῦν μειοψηφία, συγκρότησαν σύνοδο, γιὰ νὰ ἀποφασίσουν ὄχι μόνο γιὰ τὸ πατριαρχικὸ ζήτημα ἀλλὰ καὶ νὰ ὑποκαταστήσουν τὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο ὅμως ὑποτίπτουν στὸ παράπτωμα τῆς φατρίας, τὸ ὁποῖο καταδικάζεται ἀπὸ τοὺς Κανόνες λα' τῶν Ἀποστόλων, ιη' Δ' Οἰκουμενικῆς, λδ' ΣΤ' Οἰκουμενικῆς, ι' καὶ ξβ' Καρθαγένης, ς' Γάγγρας, ε' Ἀντιοχείας, ιγ', ιδ' καὶ ιε' Πρωτοδευτέρας.

δ) Ἐνέκριναν τὴν ἀντικανονικὴ ἐπέμβαση τῆς Πολιτείας στὰ ἔσωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴ ἀναφέρεται στὴν ἀποδοχὴ τῶν ἀποφάσεων τῆς Διευθύνσεως τῶν Θρησκευμάτων ὡς πρὸς τὴν «ἐκπτώση» τοῦ πατριάρχου Μαξίμου καὶ τοῦ μητροπολίτη Φιλίππου-πόλεως Ἀρσενίου. Ἀνεξάρτητα ἂν οἱ νόμοι τῶν κομμουνιστῶν παρέχουν τὴ δυνατότητα στὰ ὄργανα τῆς σημερινῆς Κυβερνήσεως νὰ «ἀπολύσουν» τὸν πατριάρχη, μητροπολίτες καὶ ἐπισκόπους, οἱ πέντε μητροπολίτες γνωρίζουν ὅτι μόνο ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κηρύξει ἐκπτώτους τοὺς ἀρχιερεῖς¹⁸. Μὲ τὴ στάση τους αὐτὴ οἱ πέντε μητροπολίτες παρέχουν ἐρείσματα στὸ Κράτος νὰ ἐπεμβαίνει στὰ ἔσωτερικὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ συνεχίσει τὶς ἀπολύσεις τῶν

17. Ἀ. Σ. Ἀλβιζάτου, Οἱ ἱεροὶ Κανόνες καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Νόμοι, Ἐν Ἀθήναις 1949², σσ. 316-317.

18. Ἀκόμη καὶ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τῆς Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας τὸ προβλέπει αὐτὸ στὸ ἄρθρο 113: «Σὲ περίπτωση παραβάσεως τῶν ὑπηρεσιακῶν ὑποχρεώσεων καὶ καθήκοντων τοῦ ὁ πατριάρχου, ὅπως καὶ κάθε ἀρχιερέως, ὑπόκειται σὲ κρίση ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐν πλήρει συνθέσει (=Σύνοδος Ἱεραρχίας)» (Καταστατικὸς Χάρτης, σ. 355).

16. Καταστατικὸς Χάρτης, σ. 355.

μη άρεστών σ' αυτή μητροπολιτών και επισκόπων. Ή συνεργασία όμως με τους κοσμικούς άρχοντες που καταλύει την αυτοτέλεια τής Έκκλησίας είναι καταδικαστέα από τους ιερούς Κανόνες¹⁹.

ε) Κίνησαν τις διαδικασίες για έκλογή νέου πατριάρχη, άν και υπάρχει έν ζωή κανονικός πατριάρχης. Ο πατριάρχης Μάξιμος ούτε παραιτήθηκε, ούτε καθαιρέθηκε, ούτε κηρύχθηκε έκπτωτος από την Ίερά Σύνοδο, ούτε τὸ ποιμνιό του έγκατέλειψε, ούτε περιέπεσε σέ αίρεση, ούτε απέθανε. Στο σημείο αυτό οι κανόνες είναι κατηγορηματικοί. Άν δέν συντρέχει κάποιος από τους άνωτέρω λόγους, έκλογή νέου πατριάρχη δέν έπιτρέπεται²⁰.

στ) Χορήγησαν τὸν τίτλο τοῦ άρχιμανδρίτη σέ παραβάτη τῶν ιερῶν κανόνων, δηλαδή στὸν ιερομόναχο Χριστοφόρο Σάμπεβ. Έτσι έπιβράβευσαν τὴν άνάμειξη ένός ιερομονάχου στήν πολιτική, τὴν άνάληψη κοσμικοῦ άξιώματος από αὐτόν, δηλαδή τοῦ βουλευτῆ, και τις άντικανονικές του πράξεις και ενέργειες που δῆθεν άποβλέπουν στήν «κάθαρση» τής Έκκλησίας, ένῶ στήν πραγματικότητα οδηγούν στήν άλωσή της. Ός γνωστόν, οι Κανόνες τής Έκκλησίας άπαγορεύουν σέ κληρικούς και μοναχούς νά αναλαμβάνουν κοσμικές φροντίδες και άπειλοῦν τους παραβάτες με έπιτίμια²¹.

ζ) Οι τρεῖς πρωτεργάτες τοῦ «άντιπατριαρχικοῦ

19. Πρβλ. τους κανόνες γ' τής Ζ' Οικουμενικής και λ' Άποστόλων, όπου χαρακτηριστικά τονίζεται: «Εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἀρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατῆς ἐκκλησίας γένοιτο, καθαιρείσθω, και ἀφοριζέσθω» και οι κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες» (Ά. Σ. Ά λ ι β ι ζ ά τ ο υ, Οι Ιεροὶ Κανόνες, σσ. 122 και 142-143 αντίστοιχα).

20. Βλ. κυρίως τὸν ις' κανόνα τής Πρωτοδευτέρας, όπου μεταξύ τῶν άλλων τονίζεται «μηδενὶ τρόπῳ ἐπίσκοπον καταστήναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἧς ἔτι ὁ προεστὼς ζῆ, και ἐν τῇ ἰδίᾳ συνίσταται τιμῇ, εἰμὴ αὐτὸς ἐκὼν τὴν ἐπισκοπὴν παραιτήσεται» (Ά. Σ. Ά λ ι β ι ζ ά τ ο υ, Οι Ιεροὶ Κανόνες, σ. 317). Πρβλ. και κανόνες π' τής ΣΤ' Οικουμενικής, νη' Άποστόλων, ια' Σαρδικῆς οθ', πβ', πς', ρλα', ρλβ', ρλγ', Καρθαγένης, ι' Πέτρου Άλεξανδρείας, α' Κυρίλλου Άλεξανδρείας κ.ά.

21. Βλ. κανόνες γ' και ζ' τής Δ' Οικουμενικής, ι' τής Ζ' Οικουμενικής, ς', πα', πγ' Άποστόλων, ις' (ιη'-κβ') Καρθαγένης και ια' Πρωτοδευτέρας. Φυσικά ὁ Στάρας Ζαγόρας Παγκράτιος δέν μπορούσε νά ψέξει τὸν Χριστοφόρο Σάμπεβ για τὴν άνάμειξή του στήν πολιτική και τὴν άνάληψη τοῦ κοσμικοῦ άξιώματος τοῦ βουλευτῆ, αφού και ὁ ἴδιος στίς προηγούμενες έλλογές εἶχε κατορθώσει νά γίνει βουλευτῆς και μάλιστα σέ έκλογική περιφέρεια, στήν ὁποία οι σοσιαλιστές (=πρώην κομμουνιστές) δέν κατέβασαν δικό τους ὑπόψηφιο.

μετώπου» έκμεταλλεύθηκαν τὸ γῆρας και τὴν ασθένεια τῶν μητροπολιτῶν Βελίκο Τυρνόβου Στεφάνου και Δοροστόλου και Τζερβενού Σωφρονίου και τους παρέσυραν στή δίνη τῶν ἐρίδων, άν και οι τελευταῖοι οὐσιαστικά θεωροῦνταν από τὴν Ίερά Σύνοδο ὡς «σχολάζοντες». Τις ὑποθέσεις τῶν δύο μητροπόλεων διεκπεραίωναν ὁ ἐπίσκοπος Τραϊανουπόλεως Ίλαρίων και ὁ μητροπολίτης πρώην Νέας Υόρκης Γελάσιος αντίστοιχα.

η) Σέ καμμιὰ περίπτωση δέν μπορεί κανείς νά ὀμιλήσει για «ἀριστίνδην σύνοδο» στήν προκειμένη περίπτωση, μάλλον πρέπει νά γίνεται λόγος για «εὐκαιριακή συμμαχία». Ο Νευροκοπίου Ποιμὴν εἶχε λόγους νά ἀνήκει στὸ «άντιπατριαρχικό μέτωπο», αφού εἶχε ὑπογράψει τὴ «διαφορετική άποψη» ὡς πρὸς τὸν τρόπο έκλογῆς τοῦ Μαξίμου τὸ 1971. Οι Στάρας Ζαγόρας Παγκράτιος και Βράτζης Καλλίνικος μάλλον πρέπει νά είναι θύματα ἐκβιασμοῦ ἐκ μέρους τοῦ ιερομονάχου Χριστοφόρου Σάμπεβ. Μέχρι χθές οι δύο μητροπολίτες ἦταν στόχος τῶν ὀπαδῶν τοῦ κόμματος τής Ένώσεως Δημοκρατικῶν Δυνάμεων για τὴν άκρατη συνεργασία τους με τους κομμουνιστές, ένῶ σήμερα μεταμορφώνονται σέ συνεργάτες τοῦ κόμματος αὐτοῦ, για νά φέρουν σέ πέρας τὴν ἐκκλησιαστική πολιτική του που χαράζει ὁ Χριστοφόρος Σάμπεβ. Ο τελευταῖος μπορεί κάλλιστα νά ἐκδιάζει, αφού ἔχει στή διάθεσή του τὰ άπόρρητα ἀρχεῖα τής Διευθύνσεως τῶν Θεησκευμάτων²². Τέλος οι μητροπολίτες Στέφανος και Σωφρόνιος είναι μάλλον θύματα πιέσεων, ασθένειας και γῆρατος.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜ. Β. ΓΟΝΗΣ

Άναπλ. Καθηγ. Παν)μίου Άθηνῶν

22. Σέ συνέντευξή του που δημοσιεύθηκε στίς 5 Μαρτίου 1992 στήν εφημερίδα 24 casa (σ. 7) ὁ Χριστοφόρος μεταξύ άλλων δήλωνε: «Σύντομα θά δημοσιευθοῦν ἔγγραφα σέ κρυπτογραφικούς κώδικες για τὸ πὼς καταστράφηκε τὸ ἐκκλησιαστικό σύστημα και ἡ ἔξουσία δημιούργησε Ίκκλησία τοῦ Πατριωτικοῦ Μετώπου, εἰσήγαγε σ' αὐτὴ δικούς της ἀνθρώπους, οι ὁποῖοι ἦταν πράκτορες ὑπηρεσιῶν. Αὐτὸ ἀφορᾶ και ὠρισμένους κληρικούς που ἀποστέλλονταν ἐπίσημα ἔξω από τὴ χώρα».

Νέες ἐκδόσεις Άποστολικῆς Διακονίας
(σὴ σειρά «θεωρία και πράξη»):

- * ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ἀρχιμ. Ίερ. Βλάχου).
- * Η ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ (ἀρχιμ. Γερβ. Ραπτοπούλου).
- * ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ (Εἰσαγωγή στήν Π. Διαθήκη, Γ. Π. Σωτηρίου).

ΟΙ ΣΦΑΓΙΑΣΘΕΝΤΕΣ ΩΣΠΕΡ ΑΡΝΕΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΚΑΙ ΙΕΡΕΙΣ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ *

ΙΕΡΕΙΑ ΕΜΨΥΧΑ, ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΑ ΛΟΓΙΚΑ
ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΚΥΡΙΟΥ

Στή μαρτυρική φάλαγγα τῶν κληρικῶν τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς προηγούνται οἱ πέντε ἔθνομάρτυρες Μητροπολίτες Σμύρνης Χρυσόστομος Κυδωνιδῶν Γρηγόριος, Μοσχονησίωv Ἀμβρόσιος Ζήλων Εὐθύμιος καὶ Ἰκονίου Προκόπιος τοὺς ὁποίους «οὔτε θλίψις, οὔτε διωγμός, οὔτε μάχαιρα, οὔτε θάνατος» κατώρθωσε νὰ χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς πατρίδος.

Ὁ Σμύρνης Χρυσόστομος, ὁ γενναῖος καὶ ἀπτόητος, ὁ φλογερὸς καὶ μαρτυρικοστεφανωμένος Μητροπολίτης τῆς ἱστορικῆς Σμύρνης θανατώθηκε ἀπὸ τὸν αἰμοδιψῆ ὄχλο τῆ νύχτα τοῦ Σαββάτου 27 Αὐγούστου 1922. Ὁ μαινόμενος ὄχλος τὸν ἔσυρε καὶ τὸν διαπόμπευσε σὲ ὄλες τῆς συνοικίης «δέρων καὶ ἐμπύων καὶ τίλλων τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ γενείου του μέχρι τῆς θέσεως τῶν δύο Τσεσμέδων» ὅπου τὸν κτύπησαν μὲ ρόπαλα καὶ μαχαίρια ὡσὸτου πέθανε κι' ὕστερα τὸν ἔσυραν σβαρνίζοντάς τον στοὺς δρόμους, βλασφημοῦντες καὶ ὑβρίζοντες καὶ ἐπιδεικνύοντες τὴν ποιμαντορικὴ του ράβδο ὡς τὸ τρόπαιο τῆς θηριωδίας τους.

Νὰ πῶς περιγράφει τὸ τέλος τοῦ Ἱεράρχου ὁ Μικρασιάτης Χρῆστος Σολομωνίδης:

«Ἡ 26η Αὐγούστου εἶναι ἡ μέρα τῆς ἀγωνίας, ἡ μέρα τῆς ἀπόφραξης καὶ τοῦ τρόμου τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σμύρνης. Ἡ ἐφιαλτικὴ μέρα τῆς Σμύρνης. Τὸ Στρατηγεῖο ἔχει ἐπιβασθεῖ στὰ πλοῖα. Οἱ τελευταῖοι δημόσιοι ὑπάλληλοι ἔχουν ἀναχωρήσει κι' αὐτοί. Ἡ πόλη μένει τώρα ἀνυπεράσπιστη.

Σάββατο 27 Αὐγούστου. Τὸ τέλος τῶν ὀνείρων τοῦ Γένους. Πρῶι-πρῶι ὁ Χρυσόστομος κατεβαίνει ἀπ' τὸ μητροπολιτικὸ μέγαρο καὶ πορεύεται στὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς. Τὰ πλήθη ἔχουν συρρεύσει στὴν ἐκκλησία καὶ κατακλύζουν ἔντρομα τὸ μεγάλο αὐλόγυρο τῆς. Μοναδικὴ ἐλπίδα ὁ Θεός. Τελευταία καταφυγὴ ἡ ἀγνή καὶ ἡρωϊκὴ Σαμαρεῖτις. Μόνη παρηγοριὰ ὁ Δεσπότης. Μὲ χαραγμένη βαθειὰ τὴ συγκίνηση στὸ πρόσωπο παραστέκει τὸ τρομαγμένο κι' ἀπελπισμένο ποίμνιο. Ὁ σεπτὸς Ἱεράρχης θὰ λειτουργήσῃ γιὰ τελευταία φορὰ κάτω ἀπὸ τοὺς θόλους τῆς αἰωνόβιας ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, σὰ μιὰ δευτέρη Ἁγία Σοφία τῆς παραμονῆς τῆς Ἀλωσης. Τὸ μαρτυρικὸ κορμὶ τοῦ Χρυσόστομου θὰ συρθῆ σὲ λίγο στοὺς δρόμους τῆς Σμύρνης. Ὁ Δεσπότης τελειώνει τὴν στερνὴ λειτουργία κι' ἀνεβαίνει στὸ μητροπολιτικὸ μέγαρο. Ὅλα τὰ διαβήματά του γιὰ νὰ σωθῆ τὸ ποίμνιό του

ἀτονοῦν. Οἱ ξένοι Πρόξενοι τῆς Σμύρνης καὶ οἱ Σύμμαχοι ναύαρχοι προσπαθοῦν νὰ τὸν πείσουν νὰ φύγῃ. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ παριστάμενοι προύχοντες. Ὁ Χρυσόστομος ἀπαντᾷ: «Παράδοσις τοῦ ἑλληνικοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ καθῆκον τοῦ καλοῦ ποιμένου εἶναι νὰ παραμείνῃ στῆς τραγικῆς στιγμῆς τοῦ ποιμνίου του, κοντά του». Καὶ παραμένει. Ἀπόσπασμα Τούρκων στρατιωτῶν καταφθάνει στὴ Μητρόπολη καὶ τὸν ἀπάγει καὶ μαζί του δύο δημογέροντες, τὸν Ν. Τσουρουκτσόγλου καὶ Κλημάνογλου.

Ὁ Μητροπολίτης προσάγεται στὸν Νουρεντιν πασᾶ. Ὁ αἰμοβόρος στρατηγὸς τὸν ἀποπέμπει λέγοντας: «Δὲν θὰ σὲ κρίνω ἐγώ. Θὰ σὲ κρίνῃ ὁ λαός μου». Καὶ τὸν παραδίδει στὰ ἄγρια ἐχθρικά στίφη. Καὶ αὐτὰ τότε, ὅπως πλατεῖα θάλασσα φουρτουνιασμένη σκεπάζει καὶ καταποντίζει ἀναρμένιστο καράβι, λυσσαλέα καταποντίζουν τὸν ἔθνομάρτυρα. Μὲ ξιφολόγη βγάζουν τὰ μάτια του. Τοῦ κόβουν τὴ γλῶσσα, τ' αὐτιά, τὰ χέρια κι' ὅτι ἀπομένει ἀπὸ τὸ κορμὶ του, τὸ κρεμοῦν στὴ πλατεῖα τοῦ Τυρκιλικὶ γιὰ νὰ περάσῃ ὁ συρφετὸς καὶ βεβαιωθῆ πῶς ὁ γκιαούρης Δεσπότης δὲν ὑπάρχει πιά...

Πολλὲς ἀφηγήσεις ὑπάρχουν γιὰ τὸ μαρτυρικὸ θάνατο τοῦ Χρυσόστομου. Ἡ ἀσφαλέστερη εἶναι ἐκείνη ποὺ ἐξιστόρησε μετὰ ἓνα μῆνα στὴ γαλλικὴ Βουλὴ ὁ βουλευτὴς Παρισίων, ἀββᾶς Ἐδουάρδος Σουλιέ:

«Τὸ ἀπόγευμα τῆς 27ης Αὐγούστου τὸ γαλλικὸ προξενεῖο εἰδοποιήθηκε πῶς ὁ Ἑλλήν Μητροπολίτης Χρυσόστομος διέτρεχε κίνδυνον καὶ ὅτι θάπρεπε νὰ σταλῆ ἄγημα ἀπὸ Γάλλους ναῦτες γιὰ νὰ τὸν προστατεύσῃ. Πράγματι ὁ Γάλλος Πρόξενος Γκραγιέ, ἔστειλε ἀμέσως ἄγημα, ὁ δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ἀγῆματος ἀξιωματικὸς ἐπρότεινε στὸ Χρυσόστομο νὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὸ γαλλικὸ προξενεῖο. Ὁ Χρυσόστομος δὲν ἀνήκει στὴν ἐκκλησία τῆς Γαλλίας, ἀλλ' αὐτὸ δὲν μ' ἐμποδίζει νὰ ἐκφράσω τὸ βαθύτατο σεβασμὸ μου στὴ μνήμη του. Μὲ ὀραϊότητα ψυχῆς ἀρνήθηκε νὰ δεχθῆ τὸ προσφερόμενο καταφύγιο, λέγοντας ὅτι καθῆκόν του εἶναι νὰ μείνῃ μαζί με τὸ ποίμνιό του. Ὅταν τὸ Γαλλικὸ ἄγημα ἀνεχώρησε, κατέφθασε μὲ ἄμαξα Τούρκος ἀξιωματικὸς, συνοδευόμενος ἀπὸ στρατιῶτες καὶ διέταξε τὸν Χρυσόστομο νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁδήγησαν τότε τὸν Ἱεράρχη στὰ ἄκρα τῶν εὐρωπαϊκῶν συνοικιῶν μπρὸς σ' ἓνα κουρεῖο. Ἐκεῖ τοῦ φόρεσαν ἄσπρη μπλουζά, ἴσως γιὰ νὰ διακρίνεται καλύτερα, κι' ἐκεῖ ἔλαβε χῶρα φρικτὸ κακούργημα, ἀπὸ κείνα ποὺ εἶναι γεμάτη ἡ ἱστορία τῶν μαρτύρων. Τοῦ ξεριζώσαν τὰ γένεια, τὸν μαχαίρωσαν, τοῦ κόψαν τὴ μύτη καὶ τ' αὐτιά. Πλαί στοὺς Τούρκους παίρνουν μέρος στὰ βασανιστήρια καὶ τούρκισσες. Οἱ παρόντες ναῦτες μας πάνοπλοι, ἀγανακτισμένοι, ἔξαλλοι.

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 487 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

Ἐπιχρεωμένος ὅμως ἀπὸ τὶς διαταγές, πὺ εἶχε λάβει ὁ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ἀξιωματικούς, τοὺς ἀπειλεῖ μὲ περιστροφὸν στὸ χέρι ὅτι θὰ τοὺς πυροβολήσῃ ἂν θελήσουν νὰ ἐπέμβουν. Μετέφεραν ὕστερα οἱ Τούρκοι τὸν Ἱεράρχη στὶς τουρκικὲς συνοικίες, ὅπου τὸν διαμέλισαν καὶ τὸν ἀφήκαν βορὰ στοὺς σκύλους...».

Ἀπὸ ὅλες τὶς ἀφηγήσεις αὐτοπτῶν μαρτύρων ἓνα εἶναι ἀπολύτως ἐξακριβωμένο. Πὺς ὁ Χρυσόστομος ὑπέστη τὸ μαρτύριο μέχρι τέλους μὲ καρτερικότητα, πὺ ἔκανε τὸν τουρκικὸν συρφετὸν νὰ φοβηθῇ. Ὁ Χρυσόστομος παρέδωκε τὸ πνεῦμα σὰν χριστιανὸς καὶ σὰν Ἕλληνας. Τὸ σκῆνωμά του ἦταν μοιραῖον νὰ μὴ τὸ καλύψῃ ἡ ἀγαπημένη του γῆ. Ἐξαφανίστηκε καὶ χάθηκε. Τάφηκε ὅμως στὶς καρδιὰς τῶν Ἑλλήνων. Μνήμη τοῦ Χρυσοστόμου ἡ ψυχὴ τοῦ Γένους καὶ μνήμη τοῦ αἰῶνα, ἡ Ἱστορία».

(Ὁ Ποιμὴν, Μηνιαῖο Ἐκκλησιαστικὸν Περιοδικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μυτιλήνης, ἔτος ΚΖ', Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1962, σ. 250-252).

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐθρήνησε μὲ πόνον καὶ ὀδύνη γὰρ τὸ μαρτυρικὸν τέλος τοῦ Ἱεράρχου. Ὁ στεναγμὸς ἐγίνε ρυθμὸς καὶ ἡ πίκρα μὲ τὴν πέννα τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ μοιρολοδὶ καὶ προσευχῆ:

Στὸν ἥλιο τῆς Ἀνατολῆς μέσ' στ' ἄχραντά της χέρια
πῆρε, μεγάλωσεν Ἐσένα ἢ Πίστη τοῦ Κυρίου,
δέηση καὶ μέρας καὶ νυχτός, ἀπάνου ἀπὸ τ' ἀστέρια
τὸ ἐπαγγελμένο Σου ὄραμα Σταυρὸς τοῦ μαρτυρίου.

Ἱερή, κ' ἢ Ἀλήθεια κ' ἢ Ὁμορφιά, κ' ἐσὺ Ἀρετή,
Τριάδα,

στὸν κόσμον δίνει νόημα, τὴν ὑπαρξὴν δικαίωνει,
κρίνει τριπλῆ, καὶ Παναγιά καὶ Θάλεια καὶ Παλλάδα,
τὸ Φαρισαῖον δείχνει γυμνὸ, ψηλὰ πάει τὸν Τελώνη.

Ὁ κυβερνήτης, ὁ σοφός, ὁ ἥρωας, ὁ προφήτης,
καὶ ὁ λόγος καὶ τὸ πείραμα καὶ ἡ ζυγαριὰ καὶ ἡ λύρα,
νὰ τὴν ἢ ἀρχόντισσα ζωὴ, καὶ σκιαχτρα καὶ μαγνήτης
θαυματουργῆ στὰ χέρια της βαστάει τῆς γῆς τὴ μοῖρα.

Μὰ δὲν τῆς φτάνει τῆς ζωῆς κυρίαρχη στὸν αἰῶνα
νὰ ζῆ, ἂν τὸ βλέμμα της δὲν πάει βαθιά, πέρα ἀπὸ
κείνη,

πορφυρογέννητη Ψυχῆ, τοῦ ἰδανικοῦ κορώνα,
τῶν ἐπιγείων καταφρονήτρα ὑπέρατη, Ἀγιωσύνη!

Ἐσὺ δὲν ἄκουες τὴ φωνή, πὺ ἔλεγε: Πέ ρ ν α!
Σ ὠ σ ο υ!

Θῦμα καὶ Σώστης, ὄλα Ἐσύ, καὶ Ἀμνὸς ὁ Ποιμενάρ-
χης...

καὶ μὲ τὴ Σμύρνη Σου μαζί κι ἀπάνω ἀπ' τὸ λαὸ Σου
καὶ στῆς Ἰδέας τοὺς οὐρανοὺς δὲν πέρασες! Ἐ π ἄ ρ -
χ ε ι ς.

Ὁπου καρδιά, ὅπου φρόνημα, τὸ Γένος, ἡ Ἐκκλησία
καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ χοροὶ καὶ τῶν πιστῶν τὰ πλήθη,
σοῦ προσκυνοῦμεν, ἄμωμε, τὴ θεῖα δοκιμασία,
καὶ τὸ μεταλαβαίνουμε τὸ αἶμα σου, πὺ ἐχύθη.

Τῆς μοναξιᾶς ἡ ὄνειρευτῆς, ὅμοια, ἢ τοῦ Ἐθνους
χτίστης,

θὰ προσκυνᾷ καὶ σὲ βωμὸ γραμμένο, ἓνα Μεσσία.
Ἐνοίγονται κ' οἱ ἑπτὰ οὐρανοί, μὲ μιὰ «Δόξα ἐν
Ἐψίστοις»

φωνή, γυρτοὶ μπρὸς στὸ βωμὸ πὺ γράφεται ἢ θυσία.

Τέτοιος βωμὸς, μακαριστέ, τὸ μῆμα πὺ σοῦ ὑψώνει
καὶ στὸ χαμὸ καὶ πάντα ὀρθὴ καὶ ἀχάλαστη ἢ Πα-
τρίδα.

Πίστη κι Ἀγάπη, Ἐλλάδα, Θεός! Καὶ τρίςβαθον τὸ
χιόνι

βλάστησης καρπερότερης μᾶς φέρνει τὴν ἐ λ π ἰ δ α.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΝΙΚ. Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΣ

Γεν. Δ/ντῆς τοῦ Ρ)Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας

ΕΚΔΟΣΙΣ

ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ

Θ Ε Ο Μ Η Τ Ο Ρ Ι Κ Α Μ Η Ν Υ Μ Α Τ Α
Τ Ο Μ Ο Σ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος Ἡ Ὁδὴ τῆς Θεοτόκου
Θεομητορικὸν Ἐορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσό-
δια, Ἐθαγγελισμὸς, Κοίμησις, Ἀπόδοσις,
Σύναξις, Ὑπαπαντή, Ζωοδ. Πηγὴ, Ἀγία
Σκέπη, Τιμία Ἐσθῆς, Ἀγία Ζώνη, Ἐορταὶ
θαυμάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

Ἐνας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸν
θησαύρισμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχο-
μένου, πὺ ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὰ καὶ
ἐορτολογικὰ ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλη-
σίας.

Σελίδες 516, δεχ. 1.200.

Γράψατε: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1 —
115 21 Ἀθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖα: Ἀγαγοσανίου 2, Πλατ. Κλων-
μῶνος, τηλ. 322.8637.

Ο ΘΕΟΣ, ΩΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ ΚΑΙ ΚΟΛΑΣΗ*

Ἔτσι, στήν Ὀρθοδοξία γίνεται συνεχῶς λόγος γιά κάθαρση καί μετάνοια, κατὰ τήν διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ: «μετανοεῖτε· ἤγγικε γάρ ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» (Ματθ. δ' 17). Μόνον μέσα ἀπό τήν μετάνοια γνωρίζει ὁ ἄνθρωπος τόν Θεό ἐξ ἐμπειρίας, διότι ὁ Θεός δέν εἶναι γνωσιολογική θεωρία ἢ ἰδέα, ἀλλά θ ἔ α.

γ) Τό βαθύτερο ἔργο τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νά θεραπεύη τόν ἄνθρωπο, νά καθαρίζη τόν νοῦ καί τήν καρδιά. Ὁ ἄνθρωπος ἀφοῦ καθαρθῆ στήν συνέχεια πρέπει νά ἀποκτήσῃ φωτισμένο νοῦ, ὥστε νά δῆ τόν Θεό καί νά γίνῃ γι' αὐτόν Παράδεισος καί Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

Αὐτό γίνεται μέ τὰ μυστήρια καί τήν ἄσκηση. Καί πραγματικά αὐτά τὰ δυό πρέπει νά συνδυάζονται. Ἡ ἄσκηση, ὅπως φαίνεται στήν πατερική παράδοση, προηγεῖται τοῦ Βαπτίσματος καί ἀκολουθεῖ μετὰ ἀπό αὐτό, προηγεῖται τῆς θείας Κοινωνίας καί ἀκολουθεῖ μετὰ ἀπό αὐτήν. Ὅταν ἀπομονώσουμε τὰ μυστήρια ἀπό τήν ἄσκηση καί τήν ἄσκηση ἀπό τὰ μυστήρια, τότε διαστρέφουμε τήν ἐκκλησιαστική ζωή.

Ἄν ἐξετάσῃ κανεῖς ἐπισταμένως τὸ εὐχολόγιο τῆς Ἐκκλησίας, θά διαπιστώσῃ ὅτι συνιστᾷ μιά θεραπευτική ἀγωγή. Εἶναι, θά λέγαμε λίγο παραβολικά, ἕνα πνευματικό ἰατρικὸ σύγγραμμα γιά τήν θεραπεία τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Καί, βέβαια, αὐτή ἡ θεραπεία, ὅπως φαίνεται καθαρά σέ ὅλες τίς εὐχές τῶν μυστηρίων ἀποβλέπει κυρίως στήν θεραπεία τοῦ νοῦ, στόν φωτισμό τοῦ νοῦ. Γι' αὐτό ὁ ἱερεὺς δέν κόβει ἀπλῶς εἰσιτήρια γιά τόν Παράδεισο, ἀλλά θεραπεύει τόν ἄνθρωπο, ὥστε ὅταν θά δῆ τόν Θεό, νά γίνῃ γι' αὐτόν ὁ Θεός Παράδεισος καί ὄχι Κόλαση, ἀφοῦ ὅλοι θά δοῦμε τόν Θεό, καί δίκαιοι καί ἁμαρτωλοί. Ἄν ἐξετάσῃ κανεῖς προσεκτικά τήν φράση «ἀσκητική», θά διαπιστώσῃ ὅτι ἀποβλέπει στό νά ὀδηγήσῃ τόν ἄνθρωπο στήν θέα τοῦ Θεοῦ, νά δῆ τόν Θεό. Ἄλλὰ τὸ πρόβλημα δέν εἶναι αὐτό, ἀφοῦ ὅλοι θά δοῦν τόν Θεό καί θά συνομιλήσουν μαζί Του. Ἄλλωστε, αὐτό περιγράφει ὁ Κύριος στήν περικοπὴ τῆς Μελλούσης Κρίσεως.

Ἡ Ὀρθοδοξία ἔχει μιά μέθοδο θεραπείας. Αὐτό φαίνεται ἐκτός τῶν ἄλλων στόν ὑπότιτλο τῆς Φιλοκαλίας. Γράφεται: «Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν νηπτικῶν ἐν

ἢ διὰ τῆς κατὰ πράξιν καί θεωρίαν ὁ νοῦς καθαίρεται, φωτίζεται καί τελειοῦται».

δ) Δέν πρέπει νά ἔχουμε ζοηρὰ ἐπιθυμία νά δοῦμε τήν δόξα τοῦ Θεοῦ, ὅπως τὸ κάνουν πολλοὶ περιέργοι καί γι' αὐτὸ χρησιμοποιοῦν πολλοὺς τρόπους, ὅπως τὸν ἀνατολικὸ διαλογισμό καί ἄλλες μεθόδους. Ἐκτός τῆς πλάνης, συγχρόνως τέτοιες περιέργειες διαγράφουν διαφορετικὴ πορεία. Στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἀκριβῶς ἐπειδὴ ὁ Θεός γίνεται καί Κόλαση γιά τοὺς ἀκαθάρτους, γι' αὐτὸ αἰσθανόμαστε πρωταρχικὸ ἔργο νά καθαροῦμε ψυχικά. Αὐτὴ ἡ κάθαρση συνδέεται μέ τήν θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου, καί φυσικά αὐτὴ ἡ θεραπεία εἶναι ἡ ἀπόκτηση τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης.

ε) Κόλαση δέν εἶναι ἡ ἀπουσία τοῦ Θεοῦ, ὅπως συνήθως λέγεται, ἀλλὰ ἡ παρουσία καί θέα τοῦ Θεοῦ ὡς φωτιᾶς καί πυρός. Καί, φυσικά, ὅπως ἀναφέραμε σὲ ἄλλη ἐνότητα, ἀπὸ τώρα μπορούμε νά γευθοῦμε τὸν Παράδεισο καί τήν Κόλαση. Θά μπορούσα νά πῶ καλύτερα ὅτι ἀπὸ τὸν τρόπο μέ τὸν ὁποῖο βιώνουμε ἀπὸ τώρα τὸν Θεό ἐξαργετᾶται καί τὸ πῶς θά Τὸν βιώνουμε καί στήν Δευτέρα Παρουσία Του.

Κατὰ τὸν ὄσιο Ἡλία τὸν Πρεσβύτερο, Παράδεισος εἶναι ἡ θεωρία τῶν νοητῶν. Σ' αὐτὴν τὴν θεωρία ὁ γνωστικός, αὐτός, δηλαδή, πού ἀπέκτησε τὴν γνώση τοῦ Θεοῦ, «ὡς ἐν οἰκίῳ οἴκῳ ἐνδοθεν εἰσέρχεται ἐν εὐχῇ». Ὁ δὲ πρακτικός, αὐτός, δηλαδή, πού βρῖσκεται στὸ στάδιο τῆς καθάρσεως, «ὡς παροδίτης ὀφθῆσεται», ἀφοῦ ἔχει μὲν τὴν ἐπιθυμία νά εἰσέλθῃ, ἀλλὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τὸν φραγμὸ τῆς πνευματικῆς του ἡλικίας²⁶. Ὁ Παράδεισος εἶναι ἡ ἀπάθεια, πού, στήν πραγματικότητα, εἶναι ἡ μεταμόρφωση τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς. Ὁ ὄσιος Ἡλίας ὁ Πρεσβύτερος λέγει ὅτι ὁ Παράδεισος τῆς ἀπαθείας εἶναι κρυμμένος μέσα μας καί αὐτὸς «εἰκῶν ἔστι τοῦ μέλλοντος τοὺς δικαίους ὑποδέχεται»²⁷.

Κατὰ τὸν ὄσιο Γρηγόριο τὸν Σιναίτη, πῦρ καί σκότος καί σκόληξ καί τάρταρος, δηλαδή Κόλαση εἶναι «ἡ γενικὴ ἡδυσπάθεια καί ἡ καθολικὴ τοῦ σκότους ἄγνοια καί ὁ ἐν πᾶσι γαργαλισμὸς τοῦ στρήνους καί ὁ τρόμος, καί ὁ βρωμὸς ὁ δυσσώδης τῆς ἁμαρτίας». Ἔτσι, ἡ ἡδυσπάθεια, ἡ ἄγνοια καί τὸ σκοτάδι, ὁ τρόμος καί ἡ βρωμιὰ τῆς ἁμαρτίας εἶναι βίωση τῆς Κο-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 489 τοῦ ὑπ' ἀρ. 13 τεύχους.

26. Φιλοκαλία, ἐκδ. Παπαδημητρίου, τόμ. Β', σ. 305, γή'.

27. Ἐνθ' ἀνωτ., σελ. 301, ιθ'.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἀρχιεπισκοπικὴ διαμαρτυρία.

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ., δεικνύων τὴν συμπάραστασιν του πρὸς τὸν —ἀγωνιζόμενον διὰ τὴν περιφρούρησιν τῶν ἐν Ἰσραὴλ εὐρισκομένων Παναγίων Χριστιανικῶν Προσκνημάτων— Μακαριώτατον Πατριάρχην Ἱεροσολύμων κ. Διόδωρον τὸν Α΄, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν τοῦ Ἰσραὴλ, διὰ τῆς ἐν Ἀθήναις πρεσβείας τοῦ Ἰσραὴλ, τηλεγράφημα διαμαρτυρίας διὰ τὴν καιεδάρισιν τοῦ Ἱ. Ναοῦ τοῦ Ἑλληνορθοδόξου Πατριαρχείου, ὅστις εἶχε κισθῆ ἐπὶ τοῦ Ὁρους τῶν Ἑλαιῶν παραπλεύρως πρὸς τὸ Ἱ. Προσκύνημα τῆς Ἀναλήψεως.

Ἐν τῷ τηλεγραφήματι τούτῳ ἐτιοίσθησαν τὰ

ἑξῆς: «Ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ὡς φιλόσοργος μήτηρ περιέθαλψε εἰς καιροὺς δυσκόλους τὴν ὑπὸ τῆς μήνιδος τῶν Ναζι δεινῶς δοκιμαζομένην ἐνταῦθα ἐγκαταβιοῦσαν Ἱσραηλιτικὴν Κοινότητα, ἐκφράζομεν τὴν ἡμετέραν ἔντονον διαμαρτυρίαν δι' ὅσα θλιβερὰ καὶ θλάσφημα ἐξακολουθητικῶς λαμβάνουσι χώραν εἰς βάρος τῶν πανιέρων προσκνημάτων τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς χριστιανοσύνης γενικώτερον.

» Παρόμοιαι ἐνέργειαι οὐδόλως προσιδιάζουσιν εἰς λαὸν πεπολιτισμένον καὶ δὴ ἀγωνιζόμενον διὰ τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, οἷον ἡ ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

» Παρακαλοῦμεν, ὅθεν, διὰ τὴν προσωπικὴν παρέμ-

λάσεως ἀπὸ τώρα. Καὶ ὅλα αὐτὰ εἶναι «ὡς ἀρραβῶνες καὶ ἀπαρχαὶ τῶν κολάσεων» ἀπὸ τὴν ζωὴ αὐτῆ²⁸.

* * *

Τὸ συμπέρασμα ὄλων αὐτῶν τῶν ἀναλύσεων εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι νοσοκομεῖο καὶ θεραπευτήριον ποὺ θεραπεύει τὸν ἄνθρωπο. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ βασικότερο ἔργο τῶν Ἱερέων. Μέσα σ' αὐτὴν τὴν προοπτικὴν μπορεῖ νὰ ἀσχολῆται καὶ μὲ ἄλλα ἔργα. Μπορεῖ, δηλαδή, ὁ ἱερεὺς νὰ ἐνδιαφέρεται γιὰ τὰ γενικότερα προβλήματα τοῦ λαοῦ, γιὰ τὴν φιλανθρωπία καὶ τὴν ἐλεημοσύνη κ.λπ., ἀλλὰ τὸ κυριότερον εἶναι νὰ θεραπεύῃ τὸν ἄνθρωπο.

Αὐτὸ εἶναι τὸ κατ' ἐξοχὴν φιλάνθρωπο ἔργο, ποὺ θὰ ἔχη αἰώνιες συνέπειες. Γιατί, τί τὸ ὄφελος νὰ ἐνδιαφέρεται μόνον γιὰ τὶς ὑλικὰς ἀνάγκες καὶ νὰ ἀδιαφορῆ γιὰ τὸ αἰώνιο μέλλον του; Μιὰ τέτοια Ἐκκλησία μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ καὶ εἶναι πραγματικὰ ἐκκοσμηκευμένη Ἐκκλησία. Ὁ ἄνθρωπος δὲν πλάστηκε γιὰ νὰ ἐξαντληθῆ μόνον στὸ ἐνταῦθα, ἀλλὰ νὰ προχωρήσῃ καὶ στὸ ἐπέκεινα. Ἔτσι, ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρεται γιὰ τὸν ὅλο ἄνθρωπο, ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ ψυχὴ καὶ σῶμα.

Ἐπάρχουν μερικοὶ ποὺ κατηγοροῦν τὴν Ἐκκλησία ὅτι ἀδιαφορεῖ γιὰ τὶς κοινωνικὰς ἀνάγκες καὶ ἀπουσιάζει ἀπὸ κοινωνικοὺς καὶ ἄλλους ἀγῶνες. Κανεὶς δὲν ἀντιλέγει ὅτι καὶ σ' αὐτὸ τὸ θέμα πρέπει νὰ ἐπεκταθῆ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ τίθεται τὸ ἐρώτημα. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἓνα κοινωνικὸ πρόβλημα; Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ταλαιπωρεῖται ὁ κάθε ἄνθρωπος μὲ τὸν δικό του θάνατο, ἀφοῦ τὸν κουβαλᾷ μέσα του ἀπὸ τὴν γέννησή του, ἐπειδὴ γεννιέται γιὰ νὰ πεθάνῃ, συγχρόνως βασανίζεται ἀπὸ τὸν θάνατο τῶν προσφιλῶν του προσώπων. Δὲν δημιουργεῖ κοινωνικὰ καὶ προσωπικὰ προβλήματα ὁ θάνατος; Ἡ Ἐκκλησία ἀσχολεῖται μὲ τὸ φοβερὸ αὐτὸ πρόβλημα τοῦ θανάτου καὶ βοηθᾷ τὸν ἄνθρωπο νὰ τὸν υπερβῆ μὲ τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν.

Ἀκόμη, ὅταν ἀσχολεῖται ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν θεραπεία τοῦ νοῦ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἔχει αὐτὸ ἄμεσες κοινωνικὰς συνέπειες; Ὁ θεραπευμένος ἄνθρωπος εἶναι εἰρηνικός, εὐλικρινής, ἀπαθὴς καὶ ἐπομένως καλὸς οἰκογενειάρχης, καλὸς πολίτης. Ἄλλωστε, ὅπως ἓνα Νοσοκομεῖο κατὰ τὴν διάρκεια κοινωνικῶν ἀνωμαλιῶν ἐξακολουθεῖ νὰ θεραπεύῃ, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν διάρκεια πολλῶν ἀνωμαλιῶν δὲν ξεχνᾷ τὸν θεραπευτικὸ τῆς χαρακτῆρα καὶ θεραπεύει τοὺς ἀνθρώπους.

Γι' αὐτὸ, ζῶντες μέσα στὴν Ἐκκλησία, πρέπει νὰ θεραπευόμαστε μὲ ὅλα τὰ μέσα ποὺ διαθέτει, τὰ μυστήρια καὶ τὴν ἄσκηση, μὲ τὴν μέθοδο ποὺ διαθέτει, ὥστε καὶ ἀπὸ τώρα, ἀλλὰ κυρίως τότε, στὴν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἢ Χάρη τοῦ Θεοῦ νὰ ἐνεργῆ φωτιστικὰ καὶ σωτήρια καὶ ὄχι κολαστικά.

(Τέλος)

Ἀρχιμ. ΙΕΡΟΘΕΟΣ Σ. ΒΛΑΧΟΣ
Ἱεροκήρυκας Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς

28. Φιλοκαλία, τόμος Δ', σελ. 36, λδ'.

βαιον τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος πρὸς περιστολὴν τοιούτων ἀστοχιῶν».

Ἐκκλησία καὶ νεανικὴ ἡλικία.

Ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου Κατηχητικοῦ Ἔτους ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἀπηύθυνε πατρικὸν μήνυμα πρὸς τὴν νεολαίαν, ἐν τῷ ὁποίῳ, —μετὰ τὴν ἐπισήμανσιν καὶ ὑπόμνησιν τῶν κυριωτέρων βιολογικῶν, ψυχολογικῶν, ἀτομικῶν, κοινωνικῶν καὶ πνευματικῶν προβλημάτων τῶν νέων—, καλεῖ αὐτοὺς νὰ συνδεθοῦν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τονίζων, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, τὰ ἑξῆς:

«Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία... διακονεῖ σωσιὰ τῇ νεανικῇ ἡλικίᾳ, ὅπως καὶ κάθε ἡλικία. Βοηθεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴ μαζοποίηση καὶ νὰ ζήσουν προσωπικά, τοὺς ὁδηγεῖ σὴν ὑπέρβαση τοῦ θανάτου, δηλαδὴ σὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴ φρικτὴ καταδυναστεία του, καθὼς ἐπίσης δίδει σωσιὲς ἀπαντήσεις σὲς θεολογικὰς ἀναζητήσεις, ἀφοῦ καθοδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους σὴν ἐνότητα μὲ τὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἐπειδὴ μέσα σὴν Ἐκκλησίᾳ ἀναπτύσσεται ἡ προσωπικότητα καὶ ἡ κοινωνικότητα, γι' αὐτὸ καὶ οἱ νέοι ποὺ ζοῦν σὴν Ἐκκλησίᾳ δὲν καταλήγουν σὲ ναρκατωτικά, τὴ θία, τὴν ἀναρχία καὶ τὸ Ἔητζ. Ἔτσι, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ σήμερα, περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ, εἶναι ἀναγκαία καὶ ἀπαραίτητη, γιὰτὶ διασώζει τὸν γνήσιο ἀνθρωπισμὸ καὶ τὸν ἀληθινὸ κοινωνισμό».

Τὸ πρὸς τοὺς νέους βαρυσήμαντον μήνυμα τοῦ Μακαριώτατου καταλήγει: «Σὲ λίγο ἀρχίζει ἡ ἐντατικότερη ἐργασία τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν νέων μας μὲ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ κατῆχηση, μὲ τὶς νεανικὰς συναντήσεις, μὲ τὴν πραγματικὴ καὶ ἀληθινὴν ψυχαγωγία, μὲ τὴν καλλιέργεια τῶν πολιτιστικῶν στοιχείων τῆς παραδόσεώς μας. Στιοὺς καιροὺς ποὺ ζοῦμε ἔχουμε ὅλοι μας ἀνάγκη ἀπὸ τὴ μητρικὴ ζεστασιά τῆς Ἐκκλησίας μας. Γι' αὐτὸ καλῶ ὅλους τοὺς νέους νὰ ζήσουν αὐτὴ τὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ ζωὴ, ποὺ ἀπαντᾷ σὲ ὅλες τὶς ἐσωτερικὰς ἀνησυχίας καὶ ἐλευθερώνει τὸν ἀνθρώπο ἀπὸ κάθε τραγῳδία προσωπικὴ καὶ κοινωνικὴ».

Νέος Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας».

Κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Δ. Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὁ παρσο. ἀρχιμ. κ. Πέτρος Δακτυλίδης ἐιοποθετήθη ὡς Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλ-

λάδος» εἰς τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατεῖχεν ὁ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐν εἰδικαῖς ἀποστολαῖς διατελῶν σημερινὸς Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος Γιαννουλάτος.

Ὁ νέος Γεν. Διευθυντῆς τοῦ Συνοδικοῦ Ἐπιτελικοῦ Ὁργανισμοῦ διεκρίθη ὡς Ἐφημέριος, ὡς Ἐεροκήρυξ, ὡς ὀργανωτὴς διακονικοῦ - κοινωνικοῦ ἔργου, ὡς Προϊστάμενος τοῦ Ἱ. Καθηδρικοῦ Ναοῦ Ἀθηνῶν, ὡς Προϊστάμενος τοῦ Γραφείου Ποιμαντικῆς τῶν Φυλακῶν ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ὡς ἐπὶ ὀκταετίαν Ἀναπληρωτῆς τοῦ παρὰ τῇ Ἀποστολικῇ Διακονίᾳ Γεν. Διευθυντοῦ, ἀντιμετωπίσας σωφρόνως καὶ ἐπιτυχῶς τὰ προβλήματα τοῦ Ὁργανισμοῦ τούτου καὶ συμβαλλόμενος εἰς τὴν ὀικονομικὴν ἀνάρρωσιν καὶ καθ' ὅλον προόδον αὐτοῦ καὶ ἰδίως εἰς τὸν ἐκσυγχρονισμόν τοῦ ἐκδοτικοῦ του ἔργου. Ὁ ἐκσυγχρονισμὸς ἔγινε διὰ τοῦ νέου Φωτοσυνθετικοῦ Τμήματος, διὰ τοῦ ὁποίου, ὡς ἔχει τονίσει ὁ πατὴρ Πέτρος Δακτυλίδης, «γίνεται μεγαλύτερη ἡ διάδοσις τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ» καὶ «ὀλοποιεῖται ἡ ἀποστολή, μαζὶ μὲ τόσες ἄλλες δραστηριότητες τοῦ πνευματικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

Ἀξιόλογος ἐκδήλωσις ἐν Μονάχῳ.

Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Μονάχου Θεολόγος - Καθηγητῆς κ. Θεόδωρος Νικολάου, ὅστις διὰ τοῦ γραπτοῦ καὶ προφορικοῦ λόγου προβάλλει κατ' ἀξίει παινον τρόπον ποικιλοτρόπως τὴν Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξίαν ἐν τῇ Δ. Ἐυρώπῃ, ἐν διαλέξει του, ἥτις ὀργανώθη ὑπὸ τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἑλληνικῶν διπλωματικῶν ἀρχῶν τῆς Γερμανίας ἐν τῇ Olympiahalle τῆς θαναρικῆς πρωτευούσης, προσέβαλε λίαν ἐπιτυχῶς τὴν «Μακεδονίαν ὡς κοιτίδα τοῦ Ἑλληνισμοῦ».

Καταλήγων ὁ κ. Νικολάου ἐτόνισεν εὐστοχῶς τὰ ἑξῆς:

«Θὰ ἦταν παράλευρή μου, ἀν τελειώνοντις δὲν εὐχαριστήσω τοὺς διοργανωτῆς, ποὺ μοῦ ἔκαμαν τὴν τιμὴ καὶ μοῦ ἔδωσαν τὴν εὐκαιρία νὰ ἀναπτύξω τὶς παραπάνω σκέψεις σὴν ἐπιβλητικὴ αὐτὴ συγκέντρωση. Τοὺς συγχαίρω καὶ συγχαίρω ὅλους μας γιὰ τὴν ἐνότητα, ποὺ ἐπιδείξαμε σὲ μεγάλο αὐτὸ σὺλλαλητήριον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τῶν φίλων μας σὲ Μόναχο. Τὴν ἐνότητα αὐτὴ χρειαζόμεσθε καὶ σὲ ἄλλα μικρότερα προβλήματα, τὰ ὁποῖα μᾶς ἀπασχολοῦν καὶ τῶν ὁποίων ἡ λύση βρῖσκεται σὲ τὰ χέρια μας. Ἐννοῶ π.χ. τὴ διαχείριση τῆς Salvatorkirche ἀπὸ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Θ Ε Ν

Τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ τὴν Τρίτην 21η Ἰουλίου ἐπεσκέφθη ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. κ. Ἀναστάσιος. Ἐξ ἄλλου ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη:

Τὴν Τρίτην 28ην Ἰουλίου τὸν παρεπιδημούντα ἐν Ἑλλάδι Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Γέροντα Ἀμερικής κ. Ἰάκωβον ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ Πεντέλης.

Τὴν Πέμπτην 30ην Ἰουλίου τὸν διερχόμενον ἐξ Ἀθηνῶν Σεβ. Μητροπολίτην Φιλαδελφείας κ. Μελίτων, Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Τὴν Τετάρτην 5ην Αὐγούστου, ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ, τὸν ἐν Ἀθήναις παρεπιδημούντα Σεβασμιώτατον Ἀρχιεπίσκοπον Αὐστραλίας κ. Στυλιανόν.

Τὴν Πέμπτην 13ην Αὐγούστου, ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ, τὸν Ὑφυπουργόν Ἐμπορίου καὶ Βιομηχανίας κ. Βασίλειον Ματζώρη, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεζήτησε τὸ θέμα τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς καὶ ἐξέθεσε εἰς αὐτὸν τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου σαφῆ θέσιν τῆς Ἐκκλησίας.

Ίερά Μητρόπολις Δράμας

Μὲ κεντρικὸ θέμα «Ἡ ἀποστολὴ τῆς Ὁρθοδοξίας μέσα στὸ σύγχρονο κόσμος» πραγματοποιήθηκε τὸ ἐ-

μιά μικρὴ ομάδα ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀποστέρησέ της ἀπὸ τὸν Ἑλληνισμό τοῦ Μονάχου. Ἄς γνωρίζουν οἱ κύριοι αὐτοί, ὅτι ὅπως ἡ Μακεδονία εἶναι ἀναπόσπαστο κομμάτι τῆς πολιτικῆς καὶ πολιτιστικῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶσι καὶ ἡ Salvatorkirche εἶναι τὸ ἱστορικὸ μνημεῖο τῶν Ἑλλήνων στὸ Μόναχο. Ἄς δείξουμε, λοιπόν, τὴν ἴδια εὐαισθησία, ὁμοψυχία καὶ ἐνότητα καὶ στὸ θέμα αὐτὸ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ ἀσήμενη αὐτὴ ομάδα θὰ συνεισθεῖ καὶ θὰ σεβασθεῖ ὄχι μόνον τὰ φιλόξενα αἰσθήματα τοῦ λαοῦ τῆς χώρας αὐτῆς, σὴν ὁποία ζοῦμε καὶ τῆς ὁποίας τὰ δικαιώματα ἐδῶ καὶ τόσα χρόνια ταλαιπωρεῖ, ἀλλ' ἀκόμη περισσότερο θὰ σεβασθεῖ τὸ δίκαιο τῆς συντριπτικῆς καὶ ἐνωμένης ἑλληνικῆς πλειοψηφίας. Ἡ ἰσχὺς καὶ δύναμη, ἀγαπητοὶ συμπατριῶτες, θρῖσκονται μόνον σὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἐνότητα».

Ἡ ποιότης τῶν τηλεοπτικῶν προγραμμάτων.

Ὁ βουλευτὴς Θεσσαλονίκης κ. Θ. Κούρης διὰ καθέσεως ἐρωτήσεως εἰς τὴν Βουλὴν ἐπεσήμανε προσφάτως, ὅτι ὁ ἀνταγωνισμὸς τῶν τηλεοπτικῶν

τῆσι γενικὸ Ἱερατικὸ Συνέδριον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δράμας, σὴν ἱστορικῇ Ἱερᾷ Μονῇ Παναγίας Εἰκοσιφοίνισσης, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβ. κ. Διονυσίου.

Μετὰ τὴ θ. Λειτουργία καὶ τὸ σύντομο κήρυγμα, ὁ Σεβασμιώτατος προσφώνησε τοὺς ἐπίσημους καὶ

τοὺς συνέδρους καὶ ἀνέπτυξε εἰσαγωγικῶς τὸ θέμα «Ἡ ἐποχὴ μας καὶ οἱ προβληματισμοὶ τῆς Ὁρθοδοξίας». Εἰσηγήσεις ἀνέπτυξαν κατὰ σειράν: Ὁ πρωτοπρ. κ. Κων. Πλευράκης, «Ὁ Κόσμος (ὁ ἄνθρωπος, ἡ ἀνθρωπότητα καὶ ὁ Χριστιανισμὸς)». Ὁ κ. Δήμος

σταθμῶν παρουσιάζεται ὄχι μόνον ἔντιμος καὶ σκληρὸς εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν στελέχων καὶ τὰ προγράμματά των, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπιζήμιος εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν ποιότητα τῆς προσφορᾶς των.

Ὡς ὁρθῶς σημειώνει ὁ κ. βουλευτὴς, «οἱ κανόνες λειτουργίας τῶν θεσμῶν καὶ τῆς Δημοκρατίας καταστρατηγοῦνται, γιὰ τὰ ἐξυτηρηθῶν τὰ οικονομικὰ συμφέροντα». Ἰδιαιτέρως, ὡς προσθέτει, πρέπει νὰ ληφθῇ μέριμνα, διὰ τὰ προστατευθῶν τὰ παιδιὰ ἐκ τοῦ καταιγισμοῦ τῶν σκηνῶν θίας, ἐγκληματικῶν πράξεων, θιασμῶν, ρεαλιστικῶν ἐρωτικῶν σκηνῶν, χρήσεως καὶ ἐμπορίας ναρκωτικῶν κ.τ.λ., αἵτινες μεταδίδονται ἀκόμη καὶ διὰ τῶν δελτίων εἰδήσεων καὶ τῶν διαφημίσεων, ὡς καὶ δι' ἀπαρადέμων ταινιῶν.

Εἶναι φανερόν, ὅτι πρέπει νὰ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια, ὥστε, ἐφ' ὅσον εἰς ἐν δημοκρατικὸν κράτος δὲν ἐνδείκνυται ἡ προληπτικὴ λογοκρισία, νὰ ἐυρεθῶν ὑπὸ τῶν ἐπευθύνων τῶν τηλεοπτικῶν ἐκπομπῶν τρόποι αὐτοελέγχου, ἀπορροῶντες ἐκ τῆς συναισθήσεως τῆς κοινωνικῆς εὐθύνης των.

Ματσκίδης, θεολόγος - λυκειάρχης, Έλληνισμός και Χριστιανισμός». Ο π. Κων. Πλευράκης, «Ο σύγχρονος κόσμος, ιδιαίτερα η Εύρώπη. Προβλήματα και αδιέξοδα. Ο ρόλος της Όρθοδοξίας μέσα σ' αυτόν». Ο πρωτοπ. κ. Δημ. Βακάρος (Γ. Α. Ε. 'Ι. Μητροπ. Θεσσαλονίκης), «Σύγχρονα προβλήματα του Έλληνισμού. Ο ρόλος της Έκκλησίας στην υπέρβασή τους». Τις εργασίες του Συνεδρίου ολοκλήρωσε όμιλία του Σεβ. κ. Διονυσίου με θέμα: «Η μαρτυρία της Όρθοδοξίας στο σύγχρονο κόσμο».

Ίερά Μητρόπολις Θήρας

Με την ευκαιρία λήξεως των μαθημάτων τους, τὰ Κατηχητικά Σχολεία διοργάνωσαν έορταστική εκδήλωση στην αίθουσα της «Χριστιανικής Έστίας» που ήταν «αφιέρωμα στην Μακεδονία μας». Τὰ παιδιά και οι νέοι μας με έντονο έθνικό παλμό άπήγγειλαν ποιήματα και τραγούδησαν επίκαιρα άσματα. Πολύ συνεκίνησε τους παρευρισκομένους η ταινία «Παύλος Μελάς» που προβλήθηκε. Ο Σεβασμιώτατος με όμιλία του σχετική με τὰ Σκόπια και την Μακεδονία μας έκλεισε την όλη εκδήλωση.

—Στὰ όσα συμβαίνουν τον τελευταίο καιρό γύρω από τὸ θέμα των Σκοπίων και στα όσα γράφονται για την Μακεδονία μας, η 'Ι. Μητρόπολις στην έπιθυμία της νά βοηθήσει μικρούς και μεγάλους διοργάνωσε στην αίθουσα της «Χριστιανικής Έστίας» διάλεξη με θέμα «Μακεδονία, λίκνο του Όρθοδόξου Έλληνισμού» τὸ όποιο ανέπτυξε με πληρότητα ο Σεβ. κ. Παντελεήμων.

—Στις 30 Μαΐου και στην αίθουσα της «Χριστιανικής Έστίας», η 'Ι. Μητρόπολη, επί τη έπετειώ της άλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, διοργάνωσε σεμνή εκδήλωση, κατά την όποια έγινε όμιλία με θέμα: «29 Μαΐου 1453. ΕΛΛΩ Η ΠΟΛΙΣ». Μαθητές και μαθήτριες των Κατηχητικών Σχολείων άπήγγειλαν ποιήματα και τραγούδησαν επίκαιρα. Η όλη εκδήλωση τελείωσε με τὸ «Τῆ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῶ...» και τὸν Έθνικό Ὑμνο.

—Στις 11 Μαΐου, για πρώτη φορά έφέτος, έωρτάσθηκε, στὸν 'Ι. Μητροπολιτικό Ναό, η μνήμη των άγιων Ίσαποστόλων ΚΥΡΙΛΛΟΥ και ΜΕΘΟΔΙΟΥ, των Θεσσαλονικέων και φωτιστών των Σλάβων, με πανηγυρική Θ. Λειτουργία στην όποια παρευρέθηκαν οι άρχές της νήσου και πολλοί πιστοί.

—Ο Σεβ. κ. Παντελεήμων κατά τὸ πρώτο δεκαήμερο του Ίουνίου έπεσκέφθη την Άμοργό, σὲ όλες τις ένορίες της όποιας έλειτούργησε, έχοροστάτησε και ώμίλησε.

Έπεσκέφθη εκ νέου την νήσο στις άρχές του Αύγουστου. Έτσι στὸν 'Ι. Μητροπολιτικό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου Άμοργού, την Κυριακή 2 Αύγουστου, έτελέσθη η εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία του Διακόνου π. Εὐαγγέλου Σίμου πτυχιούχου Θεολογίας και Φιλολογίας. Ο νέος ιερέυς ο όποιος είναι και Ὑπεύθυνος των Κατηχητικών Σχολείων Άμοργού, έποποθετήθη Έφημέριος Θολαρίων Αγιάλης.

—Αντιπροσωπεία 120 γυναικῶν της «Κυκλαδικής Ένώσεως Κυριῶν» έφθασαν στην Σαντορίνη για επί-

σκεψη του νησιού. Στην αίθουσα της «Χριστιανικής Έστίας» και επ' ευκαιρία της έορτής της Μητέρας, συγκεντρώθηκαν τὰ μέλη της ως άνω Ένώσεως και πολλοί εκ των κατοίκων της νήσου, έγινε έορταστική εκδήλωση κατά την όποια ώμίλησε ο Σεβ. με θέμα: «Η χριστιανή μητέρα και η προσφορά της».

—Στις 16 Ίουνίου, με έπισημότητα και κατάνυξη ο Σεβ. Μητροπολίτης μας έτέλεσε τὰ έγκαίνια του 'Ι. Ναού άγ. Γεωργίου της νησίδας Ήρακλειάς που άνηγέρθη πριν από 150 χρόνια. Οι ένενήντα έπτά (97) μόνιμοι κάτοικοι του νησιού και οι παρευρισκόμενοι παραθεριστές με πολλή συγκίνηση παρακολούθησαν την όλη τελετή, τὰ κυριώτερα σημεία της όποιας έρμήνευσε ο Σεβ. με άπλά λόγια και ο όποιος στο τέλος της Θ. Λειτουργίας ευχαρίστησε τους άπλοϊκούς νησιώτες για την άγάπη τους πρὸς την Έκκλησία μας.

—Στις 3 Αύγουστου ο Σεβ. κ. Παντελεήμων έτέλεσε τὰ Έγκαίνια του 'Ι. Ναού άγ. Νικολάου παρεκκλησίου της ένορίας Καταπόλων Άμοργού. Στην παράκληση των ένοριτών, οι όποιοι ευλαβούνται ιδιαίτερα τὸν προστάτη των ναυτιλλομένων άγ. Νικόλαον, ο Σεβ. έτέλεσε την Άκολουθία ένώπιον πλήθους πιστών τους όποιους και συνεχάρη στο τέλος της Θ. Λειτουργίας για την ευλάβεια και την άγάπη τους πρὸς την Έκκλησία μας.

—Την Κυριακή 9 Αύγουστου ο Σεβασμιώτατος έτέλεσε τὰ Έγκαίνια του προσφάτως άνεγερθέντος 'Ι. Ναού του άγ. Νεκταρίου - Καμαρίου Θήρας. Κατά τὸν Έσπερινό και την Θ. Λειτουργία ο Ναός ήταν κατάμεστος από τους πολυπληθείς ένοριτες και πολλούς από τους παραθεριστές. Ο Σεβ. κατά τὸ τέλος της Θ. Λειτουργίας συνεχάρη τὸν αἰδ. Έφημέριο και τους ένοριτες για την ευλάβεια και τις δωρεές τους και για την έπιθυμία τους νά στήσουν στο «τουριστικό» χωριό τους ένα άποδεικτικό στοιχείο της πίστεως τους, που διδάσκει τους σημερινούς ημετέρους και ξένους και τις έπερχόμενες γενεές.

(Έκ της 'Ι. Μητρόπολεως)

11ον Πατρολογικόν Συνέδριον

Άλεξανδρούπολις - Μάκρη 5-9 Ίουλίου 1992

Άπό 5ης έως 9ης Ίουλίου 1992 έπραγματοποιήθη εἰς Άλεξανδρούπολιν τὸ έτήσιον Πατρολογικόν Συνέδριον υπό τὰς ευλογίας του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Άλεξανδρουπόλεως κ. Άνθίμου. Τὸ ως άνω Συνέδριον, συγκαλούμενον κατ' έτος δέν τίθεται υπό την αιγίδα δημοσίου η ιδιωτικού τινος φορέως, αλλά οργανώνεται τη πρωτοβουλία του καθηγητού της Πατρολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Άθηνῶν κ. Στ. Παπαδοπούλου και του Μεταπτυχιακοῦ Τομέως Πατερικῶν Σπουδῶν της Θεολογικής Σχολῆς του Πανεπιστημίου Άθηνῶν.

Τὸ Συνέδριον εἶχεν ως θέμα αὐτοῦ: «ὁ Μέγας Βασίλειος» η θεολογική του προσφορά άλλοτε και σήμερα». Η άρχική εἰσήγησις έγένητο υπό του καθηγητού κ. Στ. Παπαδοπούλου υπό τὸν τίτλον «Μέγας Βασίλειος, έποχή και προβλήματα». Μετὰ την περὰ-

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Ἄρχμ. Νικολάου Ἰ. Πρωτοπαπαῖ, *Εἰς ἐπίγνωσιν Θεοῦ*, Ἐκδόσεις Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἀθήναι 1991, σελ. 508.

Ὁ πανοσιολογιώτατος συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς στοὺς ἀναγνώστες τῆς «Ἐκκλησίας», γιατί ἀπὸ χρόνια συνεργάζεται σ' αὐτὴ μὲ ἐπιστημονικὰ καὶ ἐποικοδομητικὰ ἄρθρα καὶ μελετήματα, κ' ἔχει γράψει καὶ κυκλοφορήσει ἀρκετὰ πνευματικὰ βιβλία. Ἀπὸ τινος εἶναι Διευθυντὴς τῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας καὶ Γεν. Διευθυντὴς τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι προικισμένους συγγραφεὺς καὶ ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀγωνιστὰς στοὺς εὐγενεῖς πνευματικοὺς ἀγῶνες, πού ἡ Ἐκκλησία μας διεξάγει σὲ πολλὰ καὶ πολυώνυμα μέτωπα.

Τὸ κομμὸ νέο βιβλίον τοῦ π. Νικολάου, πού ἐπιμελήθησαν οἱ θεολόγοι κ. κ. Εὐάγγελος Λέκκος καὶ Εὐάγ. Καρακοβούνης, συγκροτοῦν δύο σειρὲς κηρυγμάτων, πού δημοσιεύτηκαν πρῶτα στὴ «Φωνὴ Κυρίου» (τὰ χρόνια 1986 καὶ 1988) καὶ τώρα παίρνουν μιὰ βελτιωμένη - ἐπεξεργασμένη γραφὴ καὶ τελικὴ μορφή. «Τὰ κείμενα αὐτά, — μᾶς πληροφορεῖ ὁ σ., — ἀπαλλαγμένα θεωρητικοῦ φόρτου καὶ μὲ ὄση δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης θεολογικὴ ἐμβάθυνση, μὲ σαφήνεια

καὶ ἀπλότητα, ἀποσκοποῦν στὸ νὰ καταστήσουν προσιτὸ τὸ Εὐαγγέλιον στὸ σύγχρονον ἄνθρωπον» (σελ. 9). Ἡ διακονία τοῦ λόγου καὶ τοῦ Λόγου γίνεται μὲ σεβασμὸ στὸ ἱερὸ λειτουργήμα καὶ μὲ πολλὴ ἀγάπη στὸν ἀναγνώστη ἢ τὸν ἀκροατὴ. Ἀκόμη, πρέπει νὰ τονίσουμε τὴ λογοτεχνικὴ χάρι τοῦ π. Νικολάου καὶ τὴν ἰδιαίτερη προσήλωσιν στὰ πατερικὰ κείμενα, μὲ τὰ ὁποῖα προσεγγίζει καὶ φωτίζει τὶς ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου γιὰ τὸν σύγχρονον ἀναγνώστη. Ἐνα βιβλίον καὶ γιὰ τοὺς ὀμιλητὰς καὶ γιὰ τοὺς φίλους τῶν καλῶν ἀναγνωσμάτων χρησιμώτατο.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

★

Ὁ σιός Παῖσιος Βελιτσκόφσκυ (μετάφραση - ἐπιμέλεια Πέτρου Μπότση), Ἀθήνα 1990, σσ. 278.

Πάει καιρὸς πού ἔφτασε στὰ χέρια μου τοῦτο τὸ θαυμάσιον πνευματικὸν βιβλίον, ἀφιερωμένον σ' ἕνα μεγάλο Ἅγιον τῆς Ἐκκλησίας μας, πού εὐωδίασε μὲ τὸ ἄρωμα τῆς πνευματικότητός του τὴ Ρωσία, τὴν ἀνατολικὴν Εὐρώπην καὶ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸν ἡ' αἰῶνα. Ἐναν Ἅγιον, ὅπου ἤθελε νὰ πάει νὰ μαθητεύσει καὶ ὁ ἀγιώτατος καὶ πολυγραφεύτατος ἅγιος Νικόδημος ὁ

τωσιν τῆς ἐπομένης εἰσηγήσεως ἀπὸ τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Δ. Τσάμην μὲ θέμα «Φιλοσοφικὲς προϋποθέσεις τῆς ἀνθρωπολογίας τοῦ Μ. Βασιλείου», ἠκολούθησεν ἡ ὑποδοχὴ τῶν ἐπισήμων ἐκπροσώπων τῆς Πολιτείας, τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, τῶν Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων καὶ Δικαστικῶν ἀρχῶν καὶ αἱ προσφωνήσεις τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἀνθίμου, τοῦ Νομάρχου Ἐβρου κ. Ἀ. Φλωρίνη, τοῦ Δημάρχου κ. Ν. Κουκουράβα καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Στ. Παπαδοπούλου, ὡς ὑπευθύνου τοῦ Συνεδρίου.

Αἱ λοιπαὶ γενόμεναι κατὰ σειρὰν εἰσηγήσεις καὶ ἀνακοινώσεις εἶναι αἱ ἑξῆς: «Τὸ πρόβλημα τῆς Παράδοσης στὸν Μ. Βασίλειον» (καθηγητὴς κ. Χρῖστος Κρικώνης), «Τήρησις καὶ παραφθορὰ τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν ἀρετῶν κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον» (Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς κ. Χαράλαμπος Σωτηρόπουλος), «Χρήσις καὶ παράχρησις χωρίων τοῦ Μ. Βασιλείου στὶς συζητήσεις περὶ FILIOQUE» (Ἀρχιμανδριτὴς π. Χρυσόστομος Σαθθάτος), «Ὁ ἀποφατικὸς χαρακτήρας τοῦ τρόπου ὑπάρξεως τῶν προσώπων τῆς Ἁγ. Τριάδας κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον» (Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς κ. Γεώργιος Μαρτζέλλος), «Θεολογία τῆς γλώσσης στοὺς κατ' Εὐνομίον Λόγους τοῦ Μ. Βασιλείου» (Νικόλαος Κ. Δρατσέλλας), «Σχέσις τοῦ Μ. Βασιλείου

καὶ τοῦ Διδύμου τοῦ Τυφλοῦ» (κ. Βασίλειος Μαστορόπουλος), «Τὸ Βάπτισμα (λειτουργικὰ καὶ θεολογικὰ στοιχεῖα) στὸν Μεγάλον Βασίλειον» (Καθηγητὴς κ. Βασίλειος Φανουργάκης), «Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου (ἡ ἔννοια τοῦ κάλλους)» (κ. Ἰωάννα Στουφῆ), «Ὁ Μ. Βασίλειος στὶς Οἰκουμενικὰς Συνόδους» (Ἄν. Καθηγητὴς κ. Βασίλειος Γιαννόπουλος), «Τὰ ἀσκητικὰ τοῦ Μ. Βασιλείου» (πρωτοπρ. π. Γεώργιος Δορμπαράκης), «Ἡ ἐργασία στὸν Μ. Βασίλειον» (κ. Ἰωάννης Λάμπας), «Ὁ Μ. Βασίλειος στὸ ἔργο τοῦ ἁγ. Ἀνδρέα Κρήτης» (διάκονος Εὐάγγελος Πριγκηπάκης), «Στοιχεῖα ἀρχιτεκτονικῆς στὸ ἔργο τοῦ Μ. Βασιλείου» (ἀρχιτέκτων - θεολόγος κ. Δημήτριος Ρουμπάνης), «Ἡ Τριαδολογία τοῦ Μ. Βασιλείου ὡς θεμέλιον τῆς εἰκονολογίας» (Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς κ. Δημήτριος Τσελεγκίδης) καὶ «Ὁ Μ. Βασίλειος στὴν χριστιανικὴ - ἀραβικὴ γραμματεία τῶν Ἀράβων» (κ. Ἰωσήφ FALTAS).

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου ἔληξαν μὲ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ καθηγητοῦ κ. Στ. Παπαδοπούλου «ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Βασιλείου Καισαρείας ὡς Μεγάλου». Εἰς τὴν καταληκτικὴν Συνεδριῶν διευτυπώθησαν κρίσεις ἐπὶ τοῦ Συνεδρίου καὶ προτάσεις διὰ τὸ ἐπιόμενον τοιοῦτο.

Ν. Κ. ΔΡΑΤΣΕΛΛΑΣ

Ἄγιορείτης! Μόλις τώρα τὰ κατάφερα νὰ τὸ διαβάσω, καὶ θέλω νὰ πῶ τὸν ἐνθουσιασμό μου καὶ τὸ «εὐχαριστῶ» μου στὸν κ. Πέτρο Μ π ό τ σ η, πού φρόντισε νὰ συγκροτήσει τὸν ὠραῖο αὐτὸ τόμο, νὰ μεταφράσει, ἢ νὰ διασκευάσει ὅπου χρειαζόταν, καὶ νὰ ἐπιμεληθεῖ τὸ ἔργο τοῦτο γιὰ τὸν ἅγιο Παῖσιο τὸν Βελιτοκόφσκυ (1722-1794). Ὁ κ. Μπότση, πού μᾶς ἔχει δώσει καὶ ἄλλα βιβλία μὲ μορφές τῆς Φιλοκαλικῆς Θ η β α ἰ δ α ς τ ο ὺ Β ο ρ ρ ᾱ, δὲν λογάρισε κόπους ἢ ἔξοδα, γιὰ νὰ φτιάξει τὸ βιβλίο τοῦτο χάριμα ὀφθαλμῶν καὶ ψυχῆς! Εἰκόνες καὶ βυζαντινὰ σχέδια καταστολιίζουν τὰ κατασκευαστικὰ κεφάλαια καὶ τὶς ἐπιστολές τοῦ βιβλίου καὶ τὸ κάνουν πολὺ εὐχάριστο ἀνάγνωσμα. Σ' αὐτὸ συντείνει καὶ τὸ λογοτεχνικὸ χάρισμα τοῦ κ. Μπότση, πού δίνει μὲ τόση γλαφυρότητα τὸ σύνολο τῶν κειμένων τοῦ βιβλίου. Ὠραία ἐκπληξη καὶ τὰ νέα τροπάρια γιὰ τὸν Ἅγιο (ἀπολυτικίον, κοντάκιον καὶ μεγαλυνάριον), πού ὀφείλονται στὸν γνωστὸ ὕμνογράφο κ. Χαράλ. Μ. Μπούσια.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

★

Μαρίας Λουκοπούλου - Παττίχη, Ἐπιστροφὴ: Κωστάριτσα (Διχώρι) ὀρεινῆς Δωρίδας. Ἀθήνα 1990, σελ. 402.

Στὸν κομψὸ αὐτὸ τόμο, πού εἶναι μιὰ ἔκδοση τοῦ «Συλλόγου Διχωριτῶν Δωρίδος» καὶ προλογίζεται θερμὰ καὶ ἀπὸ τὸν κ. Πέτρο Γλέζο, Πρόεδρο τῆς Ἐθνικῆς Ἐταιρείας τῶν Ἑλλήνων Λογοτεχνῶν, περιέχεται ἡ ἱστορία τῆς Κωστάριτσας —ἀπὸ τὰ «γεννοφάσκια» τῆς ἴσαμε σήμερα. Ἡ σ. ἔχει βάλει ὄλο τὸ μεράκι καὶ τὴ δύναμη τῆς νοσταλγίας γιὰ τὸν πατρογονικὸ τόπο τῆς, μὰ καὶ ὅλη τὴν ἀρματωσιά τοῦ εἰδικοῦ φιλολογικοῦ ἱστορικοῦ, γιὰ νὰ μᾶς δώσει τὴν ἱστορία τῆς ἔμορφης καὶ γραφικῆς— καὶ ὄχι μόνο γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς— Κωστάριτσας. Ἡ ἀκάματη σ., πού ἔχει περάσει ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν καὶ ἄλλα μεγάλα Πανεπιστήμια, κ' ἔχει δώσει ὡς τώρα ἔξοχα ἔργα στὸ χῶρο τῆς Παιδαγωγικῆς καὶ τῆς Λογοτεχνίας (ποίησις, δοκίμιον, νομβέλλα, ταξιδιωτικὰ ἀπόγραφα), ἐδούλεψε σκληρὰ γιὰ νὰ συγκροτήσει τοῦτο τὸ μνημεῖον, μὲ τὸ ὁποῖον περνάει τὴν Κωστάριτσα καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῆς σὴν αἰωνιότητα. Σὲ κάθε σελίδα τοῦ ὠραίου αὐτοῦ βιβλίου ὁ ἀναγνώστης χαίρεται τὴ γνωριμία μὲ τὴν Κωστάριτσα, πού ἔρχεται ζωντανὴ κ' εὐχάριστη, καθὼς βγαίνει μέσ' ἀπὸ τὴν

ἀρχαία Μυθολογία, τὰ χειροπιαστὰ εὐρήματα τῆς Ἀρχαιολογίας, τὴν ἀδιάψευστη μαρτυρία τῶν κειμένων, τὴν πλούσια λαογραφία καὶ τὴ ζῶσα προφορικὴ παράδοση. Τελειώνοντας τὸ βιβλίο, μ' ἐκεῖνο τὸ νοσταλγικὸ Ἐπίμετρο (σελ. 357-371), συλλογιζόμενα: μακάρι κι ἄλλοι τόποι, κι ἄλλα ἱστορικὰ χωριά τῆς Πατρίδας μας, νὰ εἶχαν αὐτὴ τὴν εὐλογία, δηλ. νὰ βρεθεῖ ἕνας ἀνάλογος συγγραφέας νὰ τὰ ἱστορίσει καὶ νὰ τ' ἀπαθανάτισει!

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

★

Ἀνθούσης Μοναχῆς, Ἐορτοδρομίον. Α'. Ἐρμηνεῖα εἰς τὸν Κανόνα τοῦ τιμίου Σταυροῦ, Ἀθήναι 1991, σελ. 94.

Πρόκειται γιὰ ἕνα ἐρμηνευτικὸ ἔργο σ' ἕνα ποιητικὸ κείμενον τοῦ ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Μελωδοῦ, ἐπισκόπου Μαϊουμᾶ. Συγκεκριμένα, ἡ Μοναχὴ Ἀνθοῦσα (πού καὶ ἄλλοτε γράψαμε κριτικὰ σημειώματα σὴν «Ἐκκλησία» γιὰ ἱστορικὰ ἔργα τῆς), κάνοντας ὑπακοὴ στὸν μακαριστὸ Γέροντά τῆς, τὸν ἀείμνηστο π. Ἐπιφάνιον Θεοδωρόπουλον, καταπάσθηκε μὲ τὴν ἐρμηνεῖα καὶ τὸ σχολιασμὸ τοῦ Κανόνος τῆς Ἑψώσεως τοῦ Σταυροῦ «Σταυρὸν χαράξας Μωσῆς...» καὶ σ' αὐτὸ τὸ τεῦχος μᾶς δίνει τὸν καρπὸ τῶν κόπων τῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον τεῦχος ἀπὸ τὸ Ἐορτοδρομίον, κ' ἐλπίζουμε πὼς σύντομα θ' ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλα, μὲ σχολιασμὸ κ' ἐρμηνεῖα τῶν ἄλλων Κανόνων τοῦ κύκλου τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομητορικῶν ἑορτῶν.

Ἡ μοναχὴ Ἀνθοῦσα κάνει τοῦτο τὸ πνευματικὸ ἔργο σὺν ὑπακοῇ σὴν Γερόντισσα - Ἠγουμένη καὶ ὡς προσευχὴ κ' ἐργόχειρο. Αὐτὸ σημαίνει, πὼς δὲν ἔχει ἄλλη φιλοδοξία παρὰ νὰ διευκολύνει τὸν ἀδελφὸ καὶ φιλακόλουθο ἀναγνώστη νὰ κατανοήσῃ τὸ ποιητικὸ - λειτουργικὸ κείμενον τοῦ ὕμνογράφου Κοσμᾶ, πού ἀναφέρεται σὴν Ἑψώσῃ τοῦ τιμίου Σταυροῦ καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ σωτήρια μηνύματα γιὰ τὸν κάθε χριστιανό. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν λογαριάζει κόπους ἢ χρόνον, γιὰ νὰ καταστήσῃ εὐχάριστο καὶ ψυχαφελὲς ἀνάγνωσμα ἕνα ἐκκλησιαστικὸ ὕμνογραφικὸ κείμενον, πού δὲν εἶναι προσιτὸ σὲ ὄλους. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, ἡ σύντομη Εἰσαγωγή σὴν βυζαντινὴν ὕμνογραφίαν (σελ. 13-23) εἶναι πολὺ χρήσιμη. Τὸ βιβλίο εἶναι ἀφιερωμένον στὸν ἱδρυτὴ τῆς Ἱ. Μονῆς «Εὐαγγελισμοῦ», τὸν μακαριστὸν Γέροντα Ἀμφιλόχιον.

Π. Β. ΠΑΣΧΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Γιὰ τὴ σειρὰ «Θεωρία καὶ πράξη» ποὺ καθιέρωσε πρὶν ἓνα περίπου χρόνο ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ βιβλίον *Η ΝΗΣΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ* (γιατί, τότε καὶ πῶς πιστεύουμε) τοῦ Ἀρχιμ. κ. Συμῶν Π. Κούτσα, σημειωνόταν εἰσαγωγικά: «Θεωρία στὴν ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ μας παράδοση σημαίνει τὴ γνώση τῆς ἀποκαλυμμένης ἀληθείας καὶ πράξη τὴν προσωπικὴ πείρα τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς. Ἡ θεωρία καὶ ἡ πράξη ἀποτελοῦν δύο βεμελιώδη στοιχεῖα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μας εἶναι, τὰ ὁποῖα συνδέονται ἀναπόσπαστα μεταξύ τους... Ἡ νέα σειρὰ... ἐπιδιώκει νὰ παρουσιάσει, μὲ τὴ μορφή εὐσύνωπτων τευχιδίων, θέματα ζωτικῆς σημασίας, ποὺ ἀναφέρονται στὴν ὀρθόδοξη πίστη καὶ στὴ χριστιανικὴ ζωή...».

Πρόσφατα, λοιπόν, τέθηκαν σὲ κυκλοφορία τρία νέα τευχίδια τῆς σειρᾶς:

12. Ἀρχιμ. Ἱεροθέου Σ. Βλάχου, *ΜΙΚΡΑ ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ*, ἀρ. 2, Ἀθήνα 1992, σσ. 160 (σχῆμα 11X17 ἑκατ.).

Ὁ ὅρος «πνευματικότης» στὴν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία μας «θὰ μπορούσε νὰ ἀποδοθῆ καλύτερα μὲ τὸν ὄρο «πνευματικὴ ζωή», σημειώνεται στὸν Πρόλογο (σ. 7). Καὶ στὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ σ. παρουσιάζει μὲ τρόπο ἀπλὸ τὰ κεντρικὰ σημεῖα καὶ στοιχεῖα τῆς Ὀρθόδοξου Πνευματικότητος, κάνοντας μιά «Μικρὴ εἰσοδο», δηλαδή «εἰσαγωγή» τοῦ θέματος στὸ χῶρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ περιεχόμενον τῶν 8 κεφαλαίων, μὲ τίτλους: Ὁρισμός τῆς Ὀρθόδοξου Πνευματικότητος (Ὁ. Π.). — Διαφορὰ Ὁ. Π. καὶ ἄλλων παραδόσεων. — Τὸ κέντρο τῆς Ὁ. Π. — Βαθμοὶ πνευματικῆς τελειώσεως. — Πράξη καὶ Θεωρία. — Μυστήρια καὶ ἄσκηση. — Νηπτική καὶ κοινωνικὴ θεολογία. — Μοναχισμὸς καὶ ἔγγαμος βίος. Τὸ ἔργο συμπληρώνεται μὲ *Συμπέρασμα* ἀπὸ 11 σημεῖα καὶ *Γλωσσάρι*, ὅπου ἐρμηνεύονται 30 λέξεις ἢ ἔννοιες, ἀπὸ τὶς βασικότερες τοῦ θέματος Ὀρθόδοξος Πνευματικότης.

13. Ἀρχιμ. Γερβασίου Ἰ. Ραπτοπούλου, *Η ΠΑΝΟΠΛΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ*, ἀρ. 3, Ἀθήνα 1992, σσ. 80 (σχῆμα 11X17 ἑκατ.).

Ὁ γνωστός λόγιος ἱεροκῆρυκας τῆς Ἰ. Μητροπόλεως Κασσανδρείας, μὲ βάση τὴν πρὸς Ἐφείους περικοπὴ στ' 11-18 («Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ... Στήτε ὄν περιζωσάμενοι...») κάνει μιά σὲ βάθος ἀνάλυση ἐπτά σημείων, ποὺ ἀπαρτίζουν τὴν πνευματικὴ πανοπλία τοῦ ἀγωνιζόμενου χριστιανοῦ: 1. Ἡ ζώνη τῆς ἐγκράτειας. 2. Ὁ θώρακας τῆς δικαιοσύνης. 3. Τὰ ὑπόδηματα τῆς προθυμίας. 4. Ὁ θυρεὸς τῆς πίστεως. 5. Ἡ περικεφαλαία τῆς ἐλπίδος. 6. Ἡ μάχη α-

ρα τοῦ Πνεύματος. 7. Ὁ ἀσπίς τῆς προσευχῆς.

Ἡ ἔκθεση γίνεται μὲ πολὺ κατανοητὸ τρόπο καὶ σ' αὐτὸ βοηθᾷ ὄχι μόνον ἡ παράθεση ἀγιογραφικῶν καὶ πατερικῶν χωρίων, ἀλλὰ καὶ ἡ χρῆση πολλῶν πρακτικῶν παραδειγμάτων.

14. Γεωργίου Π. Σωτηρίου, *ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΕΙΣ ΧΡΙΣΤΟΝ* - Εἰσαγωγή στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀρ. 4, Ἀθήνα 1992, σσ. 152 (σχῆμα 11X17 ἑκατ.).

Ἐνα ἐξαιρετικὰ χρήσιμο, εὐσύνωπτο καὶ ἀπλὸ βοήθημα γιὰ κάθε χριστιανὸ πὺ θέλει νὰ κατανοήσῃ πληρέστερα τὸ περιεχόμενον τῆς Π. Διαθήκης. Ἀποτελεῖ ἄριστη «εἰσαγωγή» στὰ θεόπνευστα, μὰ τόσο ἄγνωστα στοὺς πολλοὺς, βιβλία τῆς, ποὺ ἀποτελέσαν τὸν «παιδαγωγὸν εἰς Χριστόν», προετοιμάζοντας τὴν σωτήρια ἔλευσὴ Του. Στὸ Α' Μέρος γίνεται λόγος γενικῶς περὶ τῆς Ἀγίας Γραφῆς (σσ. 9-40). Στὸ Β' περὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (ὁ τίτλος «Διαθήκη», σχέση τῆς μὲ τὴν Καινὴ, θεοπνευστία, γνησιότητα τῶν βιβλίων τῆς, ἱστορικὴ τους ἀξιοπιστία, γλώσσα καὶ μεταφράσεις, τί προσφέρει καὶ προσφέρει, σσ. 41-64). Στὸ Γ' Μέρος, χωρισμένο σὲ 3 κεφάλαια (σσ. 65-143) γίνεται ἀναλυτικὰ λόγος γιὰ τὰ: 1. Ἱστορικὰ-διδασκτικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης, 2. Ποιητικὰ καὶ 3. Προφητικὰ. Κατατοπιστικὸς εἶναι καὶ ὁ Πρόλογος τοῦ βιβλίου (σσ. 5-8), ἐνῶ πολὺ σύντομα κυκλοφορεῖ καὶ Ὁ ΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ - Εἰσαγωγή στὴν Καινὴ Διαθήκη, τοῦ ἴδιου συγγραφέα.

Στὴ σειρὰ «Φυλλάδια ἐπικαιρότητας» κυκλοφόρησαν ἀκόμη τέσσερα:

15. Μητροπ. Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀντωνίου, *ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΜΑΡΤΙΑΣ*, Ἀθήνα 1992, σσ. 32 (σχῆμα 12X17 ἑκατ.).

Ἀνάλυση τοῦ θέματος τῆς εισόδου τῆς ἀμαρτίας στὸν κόσμον — μὲ τὴν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων — καὶ τῶν θαυράτων συνεπειῶν τῆς, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ὅμως μπορεῖ νὰ μᾶς σώσει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

16. Μητροπ. Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου, *ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑ* (Ἐκκλησιασμός - Ἐξομολόγηση - Θεία Κοινωνία), Ἀθήνα 1992, σσ. 48 (σχῆμα 12X17 ἑκατ.).

Ἐμβάθυνση σὲ τρία βασικὰ σημεῖα, ἀπαραίτητα γιὰ τὴν κάθαρση καὶ τὸν ἁγιασμὸ κάθε χριστιανοῦ. Καθαρὸς λόγος, πειστικὰ ἐπιχειρήματα, ἀπαντοῦν στὸ γιὰ τὶ καὶ πῶς πρέπει νὰ ἐκκλησιαζώμεθα, νὰ ἐξομολογώμεθα καὶ νὰ κοινωνοῦμε.

17. Καθηγ. Ἀθαν. Ἰ. Δελικωστόπουλου, *Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ*, Ἀθήνα 1992, σσ. 48 (σχῆμα 12X17 ἑκατ.).

18. Τοῦ ἴδιου, *Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ*, Ἀθήνα 1992, σσ. 32 (σχῆμα 12X17 ἑκατ.).

Στολισμένα, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα δύο φυλλάδια, μὲ ὀραιότατα καὶ συμβολικότητα ἐξώφυλλα σὲ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ίερά Μητρόπολις Τριφυλίας και Όλυμπίας

Έχοντες ύπ' όψει τās διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590/1977 «περί Καταστατικού Χάρτου της Έκκλησίας της Ελλάδος» και των άρθρων 33 - 37 του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού της Ίερας Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τās κενās οργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων των Ίερών Ναών 1. Άγίου Γεωργίου - Άγίου Γεωργίου, 2. Άγίου Νικολάου Άγριλιάς, 3. Άναλήψεως Κυρίου Κάκκαθα, 4. Άγίας Βαρβάρας Κακαλετρίου, 5. Κοιμ. Θεοτόκου Καλογερεσίου, 6. Άγίου Νικολάου Λυκουδεσίου, 7. Άγίου Γεωργίου Μάλλης, 8. Άγίων Άποστόλων Μοναστηρίου, 9. Άγίας Παρασκευής Παιδεμένου, 10. Κοιμ. Θεοτόκου Σιτοχωρίου, 11. Κοιμ. Θεοτόκου Στομίου, 12. Κοιμ. Θεοτόκου Χαλκιά και 13. Άγίου Δημητρίου Νέου Φλόκας, καλούμεν τούς θυλομένους και έχοντας τās κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσίευσας της παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

τετραχρωμία, έπιτυγχάνουν να έμβραθύνουν στο περιεχόμενο της Κυριακής προσευχής («Πάτερ ήμῶν») και του Συμβόλου της Πίστεως («Πιστεύω») αντίστοιχα.

19. π. Γεωργίου Δ. Μεταλληνού, ΟΥΝΙΑ, πρόσωπο και προσωπείο, Άθήνα 1992, σσ. 88 (σχήμα 12Χ17 έκατ.).

Τό θέμα της Ουνίας, πραγματικό άγκάθι στις σχέσεις της Όρθόδοξης Άνατολής με τό Βατικανό, άπασχολεί έντονα τās δύο τελευταία χρόνια τις Έκκλησίες που άνέπνευσαν έλεύθερα μετά την κατάρρευση του ύπαρκτου σοσιαλισμού, και όχι μόνο αυτές! Αιτία, ή άναζωπύρωση της δραστηριότητας της Ουνίας, ίδίως στις χώρες της Άνατολικής Εύρώπης.

Ό θαύς γνώστης του θέματος αυτού Άναπλ. Καθηγητής στο Παν)μιο Άθηνών, π. Γεώργιος, με τρόπο τεκμηριωμένο μάς παρουσιάζει στο έργο τουτο όλες τις πτυχές του προβλήματος. Να οι τίτλοι μερικῶν ύποδιατρέσεων: Ό Θεός, Κύριος της Ίστορίας. — Η «Ουνία». — Τό ιστορικό πλαίσιο. — Η γένεση της Ίερας Έξετάσεως — Η γένεση της Ουνίας. — Η Ουνία στη Χριστιανική Άνατολή και την Ελλάδα. — Ποιός ό άληθινός κίνδυνος. — Η σιωπή του Βατικανού. — Η έπιμονή του Πάπα, κ.λπ. Ως Παράρτημα, παρατίθενται: ή Έγκύκλιος της έν ΚΠόλει Συνόδου (1722) προς τούς Όρθοδόξους Άντιοχείς, ή Έγκύκλιος της έν ΚΠόλει Συνόδου (1838) κατά των Λατινικών καινοτομιών, τό Μήνυμα των Προκαθημένων των άγιωτάτων Όρθοδόξων Έκκλησιών και τό Ψήφισμα του Τμήματος Θεολογίας του Παν)μίου Άθηνών (άμφότερα του έτους 1992).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Π. ΛΕΚΚΟΣ

υποβάλωσι τās άπαιτούμενα δικαιολογητικά διά την κατάληψιν των άνωτέρω κενῶν θέσεων.

Έν Κυπαρισσία, τῆ 16ῆ Ίουνίου 1992

† Ό Τριφυλίας και Όλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις: α) των άρθρων 38, παράγρ. 2 και 67 του Ν. 590/1977, β) του Ν. Δ. 1398/1973, γ) του Ν. 673/1977 και προκειμένου ίνα προβῶμεν εις άνακήρυξιν ύποψηφίων προς πλήρωσιν των κενῶν θέσεων τακτικών Διακόνων έν τοίς ί. ναοίς 1) Άγίου Δημητρίου Άετου και 2) Άγίου Γεωργίου Έπανοχωρίου,

καλούμεν τούς θυλομένους ίνα καταλάβωσι τās Διακονικές ταύτας θέσεις και έχοντας τās ύπό του άρθρου 34/ιβ' του ύπ' άριθ. 2/1969 Κανονισμού «Περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων» προβλεπόμενα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσίευσας της παρούσης προκηρύξεως εις τό Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσιν ήμίν τās νενομισμένα δικαιολογητικά διά τās περαιτέρω.

Έν Κυπαρισσία, τῆ 16ῆ Ίουνίου 1992

† Ό Τριφυλίας και Όλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

Ίερά Μητρ. Ίερισσοῦ, Άγίου Όρους και Άρδαμερίου

Έχοντας ύπ' όψει τās διατάξεις του Ν. 817/1978 «Περί ρυθμίσεως ένίων εκπαιδευτικών και εκκλησιαστικών θεμάτων» (ΦΕΚ Τεύχος Α' άριθμ. φύλλου 176/5-10-1978) και δη παρ. 2, 5, 6 του άρθρου 25, καλούμεν τούς θυλομένους άγάμους κληρικούς, κεκτημένους πτυχίον Όρθοδόξου Θεολογικής Σχολής και τās άλλα κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από της δημοσίευσας της Προκηρύξεως ταύτης εις τό Περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» και την Έφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», υποβάλουν ήμίν αίτησιν μετά των άπαιτούμενων δικαιολογητικών διά την κατάληψιν της κενής δευτέρας θέσεως Ίεροκήρυκος έν τῆ καθ' ήμάς Ίερα Μητροπόλει Ίερισσοῦ, Άγίου Όρους και Άρδαμερίου.

Έν Άρναία, τῆ 3ῆ Αύγούστου 1992

† Ό Ίερισσοῦ, Άγίου Όρους και Άρδαμερίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων

ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ

ΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΘΕΣΠΙΣΜΑ

Ό Πρόεδρος του Έπισκοπικού Δικαστηρίου της Ίερας Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων κ α λ ε ί τον Αίδεσ. Ίερά Κωνσταντινον Άπ. Ψαρρήν, άγνώστου διαμονής, όπως προσέλη εις τό Γραφείον ήμῶν και παρουσιάσθη άυτοπροσώπως την 5ην του μηνός Όκτωβρίου του έτους 1992 και ώραν 9ην π.μ. ίνα δικασθῆ επί Κανονικοίς παραπτώμασι.

Έν Καρδίτση τῆ 10ῆ Αύγούστου 1992

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ό Θεσσαλιώτιδος και Φαναριοφερσάλων ΚΛΕΟΠΑΣ

Ἱερά Μητρόπολις Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33-37 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», πορκειμένου νὰ πληρώσωμεν α) τὰς κενὰς ἐνοριακὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Ἀγίου Ἀθανασίου Παλαιοκάστρου καὶ 2) Κοιμήσεως Θεοτόκου Πενταλόφου, ὡς καὶ τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίων Πάντων Θεσσαλονίκης, κ α λ ο ὦ μ ε ν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Ἐν Νεαπόλει τῆ 14ῃ Αὐγούστου 1992

† Ὁ Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρπενησίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ὑπ' ἀριθ. 606)5-7-80 Προεδρικὸν Διάταγμα (ΦΕΚ 161/15-7-80) «Περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῆ Ἱεραῆ Μητροπόλει Καρπενησίου» καὶ τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν διακονικὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Νεομάρτυρος Μιχαὴλ Γρανίτης - Εὐρυτανίας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καρπενησίῳ τῆ 26ῃ Αὐγούστου 1992

† Ὁ Καρπενησίου ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ πορκειμένου ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς 1) Ἀγίου Κωνσταντίνου Ναυπλίου, 2) Ἀγίου Βασιλείου Ἀργους, 3) Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀργους, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ναυπλίῳ τῆ 8ῃ Σεπτεμβρίου 1992

† Ὁ Ἀργολίδος ΙΑΚΩΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Θεσσαλονίκης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», πορκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἀγίας Βαρβάρας, β) Ἀγίας Αἰκατερίνης, γ) Ἀγίων Νικολάου - Δημητρίου, δ) Παναγούδας, ε) Παναγίας τῶν Χαλκῶν, στ) Τριῶν Ἱεραρχῶν καὶ ζ)

Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 3ῃ Σεπτεμβρίου 1992

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β΄

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις α) τῶν ἀρθρῶν 38, παραγρ. 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590/1977, β) τοῦ Ν. Δ. 1398/1973, γ) τοῦ Ν. 673/1977 καὶ πορκειμένου ἵνα προθῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων τακτικῶν Διακόνων ἐν τοῖς ἰ. ναοῖς α) Ἀγίου Ἀθανασίου, β) Ἀγίας Τριάδος καὶ γ) Ἀγίου Μηνᾶ,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους ἵνα καταλάβωσι τὰς Διακονικὰς ταύτας θέσεις καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34/ιβ' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 3ῃ Σεπτεμβρίου 1992

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β΄

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590/1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεραῆς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», πορκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν α) Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου, β) Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, γ) Ἀγίου Φανουρίου - Τιμίου Προδρόμου,

καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Θεσσαλονίκῃ τῆ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1992

† Ὁ Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ὁ Β΄

Ἱερά Μητρόπολις Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς Βας κενῆς θέσεως Ἱεροκήρυκος τοῦ Ν. 817)1978 τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ υποβάλουν τὰς αἰτήσεις καὶ τὰ δικαιολογητικά των ἐντὸς 20ῆμέρου, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Αἰγίῳ τῆ 18ῃ Σεπτεμβρίου 1992

† Ὁ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Ἀριθμ. Ἀποφ. 1)1992

Τὸ Πνευματικὸν Δικαστήριον, Ἐντολῆ τῆς Α. Θ. Μακαριότητος τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. κ. Παρθενίου Γ', δυνάμει τῆς ἀπὸ 13ης Μαΐου 1992 καὶ ἐπὶ τῆ θάσει τοῦ ἄρθρου 28 τῆς Πατριαρχικῆς Συνόδου Διατάξεως περὶ Συνοδικοῦ Θεσμοῦ, καθηρτίσθη ἐκ τῶν Μητροπολιτῶν Πηλουσίου Βαρνάβα Γ.Π.Ε. ὡς Προέδρου, Λεοντοπόλεως Τίτου καὶ Θηθαΐδος Σολομώντος ὡς Παρέδρων, συνήλθε σήμερον τῆ 18ῃ Μαΐου 1992, ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ καὶ ὥρᾳ 10 π.μ. ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παρόντος καὶ τοῦ Δικαστικοῦ Γραμματέως Ἀρχιμανδρίτου Στεφάνου Μαργαρίτη, ὅπως κρίνη καὶ ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ Πρεσβυτέρου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ (RENE ΡΟΜΠΕΡΤ) ΜΠΑΚΟΥΑ ΤΖΙΜΠΑΖΟΥ ΛΕΝΤΑ ΛΟΥΖΕ, Κληρικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεντρῶας Ἀφρικῆς, ἐγκαλουμένου ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου Κεντρῶας Ἀφρικῆς κ. Τιμοθέου, ἐπὶ παραπτώμασι κανονικοῖς

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

Τὸ Δικαστήριον: Ἐπιβάλλει παμψηφεί εἰς τὸν Πρεσβύτερον ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΝ (RENE ΡΟΜΠΕΡΤ) ΜΠΑΚΟΥΑ ΤΖΙΜΠΑΖΟΥ ΛΕΝΤΑ ΛΟΥΖΕ Κληρικὸν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεντρῶας Ἀφρικῆς, τὴν ποινὴν τῆς Καθαιρέσεως καὶ καταγεί αὐτὸν εἰς τὴν τάξιν τῶν Λαϊκῶν καὶ ἀποστερεῖ τοῦ Ἱερατικοῦ ἐνδύματος καὶ ὀνόματος καὶ πάσης ἄλλης συναφοῦς τιμῆς.

Ἐπιβάλλει τὴν Ἀπόφασιν εἰς τὴν Α. Θ. Μακαριότητα τὸν Πάπα καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς κ. κ. Παρθένιον Γ'.

Ἐκρίθη, ἀπεφασίσθη καὶ ἐδημοσιεύθη αὐθημερόν.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆ 18ῃ Μαΐου 1992

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

† Ὁ Πηλουσίου Βαρνάβας

ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΑΙ

† Ὁ Λεοντοπόλεως Τίτος

† Ὁ Θηθαΐδος Σολομών

Ο ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ

† Ἀρχιμανδρίτης Στέφανος

Ὁ,τι ἀκριβῆς ἀπάσπασμα

Ἀριθμ. Πρωτ. 170

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆ 25ῃ Μαΐου 1992

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ

† Ὁ Πηλουσίου Βαρνάβας

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπνεθήμερον
ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Τηλ. 72.18.308, Fax 72.26.597

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ὁ Λήμνου ΙΕΡΟΘΕΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ὁμότ. Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀρχων Διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου

τῆς Ἀγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἔτησίως.

B) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 20 ἔτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Βατικανὸν καὶ Ὁρθόδοξος Ἀνατολή.

Ἀρχιεπ. Τιράνων καὶ πάσης Ἀλβανίας Ἀνασίσιο, Ἐνθρονιστήριος λόγος.

Μητροπολίτου Θήρας Παντελεήμονος, Εἰσήγησις τοῦ Σύρου Φιλαρέτου (†), περὶ Ἐσωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

I. Μ. Χατζηφώτη, Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ἀλεξίου Β' στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος (17-26 Ἰουνίου).

Δημ. Β. Γόνη, Τὸ πατριαρχικὸν στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Βουλγαρίας.

Ἀρχιεμ. Νικ. I. Πρωτοπαπᾶ, Οἱ σφαιρισθέντες ὡσπερ ἄρνες Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς τῆς Μ. Ἀσίας.

Ἀρχιεμ. Ἱεροθέου Βλάχου, Ὁ Θεός, ὡς Παράδεισος καὶ Κόλασις.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Εὐαγγέλιον Π. Λέκκου, Παρουσίαση ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Παράρτημα.